Annie
Ernaux

Boş Dolaplar

Çeviri: Siren İdemen

ROMAN

can
çağdaş

ANNIE ERNAUX

BOŞ DOLAPLAR

Can Çağdaş

Boş Dolaplar, Annie Ernaux
Fransızca aslından çeviren: Siren İdemen
Les armoires vides
İlk baskı: Éditions Gallimard, 1974
Bu çeviride kaynak alınan baskı: Folio, 2013
© 1974, Éditions Gallimard, Paris
© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Eylül 2022, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi Editörü: Cem Alpan
Editör: Şirin Etik
Düzelti: Melis Oflas
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak uygulama: Ayşe Merdit / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: İmak Ofset Basım Yayın Tic. ve San. Ltd. Şti.
Akçaburgaz Mah.137.Sokak No:12
Esenyurt, İstanbul
Sertifika No: 45523

ISBN 978-975-07-5838-6

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

ANNIE ERNAUX

BOŞ DOLAPLAR

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Siren İdemen

can

Annie Ernaux'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Seneler, 2021
Babamın Yeri, 2022
Yalın Tutku, 2022

ANNIE ERNAUX, 1 Eylül 1940'ta, Lillebonne'da, işçi sınıfına mensup bir ailede doğdu; çocukluğunu Yvetot, Normandiya'da geçirdi. Mazbut bir sosyal çevrede büyüdü, edebiyat öğrenimi gördü ve uzun yıllar boyunca edebiyat öğretmenliği yaptı. Kişisel deneyimle toplumsal tarihi birleştiren unsurları daha ilk romanı *Boş Dolaplar* ile ortaya koydu. Toplumsal sınıf atlama, evlilik, kadın özgürlüğü, cinselllik, kürtaj, hastalık, yaşlılık ve ölüm gibi meseleleri kendi deneyimleri üzerinden aktarırken, arka planda daima toplumsal yaşam ve onu oluşturan kültürel, siyasi, tarihî olaylara yer vererek, başta *Seneler* olmak üzere, "toplumsal bellek" yazını olarak nitelenebilecek eserlere imza attı; birçok ödüle değer görüldü. Hâlâ Cergy'de yaşamaktadır.

SİREN İDEMEN, 1980'lerden bu yana gazetecilik ve çevirmenlik yapıyor. *Express, Roll, Bir+Bir* dergilerinin ve 1+1Express sitesinin kurucu, editör ve muhabirlerinden. Çevirdiği ilk kitap *Bozkırdaki Gölgeler* (Can Yayınları, 1983), son kitaplardan bazıları ise *Parçalanma* (Emil Michel Cioran, Metis Yayınları), *Freud-Spinoza Mektuplaşması 1676-1938* (Michel Juffé, Metis Yayınları), *Karanlık Dükkân* (Georges Perec, Metis Yayınları). Annie Ernaux'nun *Kürtaj*, *Babamın Yeri* ve *Seneler* adlı kitaplarını da Türkçeye kazandırmıştır.

"Sahte hazineler sakladım boş dolaplarda
Beyhude bir gemi taşıyor çocukluğumu içimdeki sıkıntıya
Oyunlarımı yorgunluğa."

Paul Éluard

"La Rose Publique"[1]

Saat başı bacaklarımla makas yapıyorum, pedal çeviriyorum, ayaklarımı duvara dayayıp itiyorum. Bir an önce olup bitsin diye. Birden tuhaf bir sıcaklık yayılıyor, kasıklarımda bir çiçek açıyor sanki. Morumsu, çürük. Ağrı sızı yok, az sonra bastıracak ağrının habercisi olan ve dört bir yandan kopup kabaran dalga kalça kemiğine çarpıp apışarasında yok oluyor. Adeta haz duygusu.

"Şunu içine sokarken biraz canın yanacak, hepsi o kadar." Kaynar sudan çıkan kıvrık, küçük, kırmızı bir sonda. "Merak etme, şıp diye yerine oturacak." Masanın üzerindeyim, bacaklarımın arasından kır saçlarını ve maşanın ucunda sallanan kırmızı yılanı görebiliyorum sadece. O da gözden kayboluyor. Feci bir sızı. Onu oraya iyice yerleştirmek için içime pamuk tıkıştıran ihtiyara söyleniyorum. "Sakın orana dokunayım deme, yoksa her şeyi berbat edersin... şimdi şuraya, dudakların arasına bir öpücük konduralım..." Bu kadar kanırtıldıktan, hırpalandıktan, tıka basa doldurulduktan sonra bir daha ondan hayır gelir mi diyorum kendi kendime. Sonra bir bardak kahve içiriyor bana toparlanalım diye. Çenesi durmak bilmiyor. "Bol bol yürü, derslerine de gideceksin tabii, ama akıntı olursa o başka..." Bunca pamuk ve kasığımda tıngırdayan hortumla yürümek başta hiç de kolay olmuyor. Basamak-

ları dikkatle teker teker iniyorum. Sokağa adımımı attığımda güneş, insanlar, arabalar beni sersemletiyor. Hiçbir şey hissetmiyorum, yurda dönüyorum.

"Bir süre sonra kasılmalar başlayacak." Karnımın üzerine iki büklüm büzülüp, bir işaret gelmesini bekliyorum dünden beri. Peki ama, tam olarak ne oluyor? Tek bildiğim o şeyin yavaş yavaş öldüğü, sönüyor, kan dolu keseciklerde boğuluyor, sıvıyla birlikte akıyor... Ve vücudumu terk ediyor. Hepsi bu. Başım battaniyenin kokusuna gömülmüş vaziyette, yüzükoyun yatıyorum, güneş dizlerimle belimin arasını yakıyor, içimde ılık bir medcezir, yüzeyde hiçbir kıpırtı yok, her şey kilometrelerce ötedeki girinti ve çıkıntılarda oluyor. Anatomi atlaslarındaki haritalarla alakası yok. Burada, bu tuhaf yoga duruşunda akşama kadar öylece kalabilirim. Güneş tenimi delip geçse, etimi ve kıkırdakları parçalasa, bulamaç usul usul hortumdan aksa... Yok öyle bir umut. Öylece çekip gitmeyecek. Olacakları hızlandırma gayretinden vazgeçiyorum, bacaklarımı duvardan çekiyorum.

Ders programındaki yazarlardan birine çalışsam, Victor Hugo mesela ya da Péguy. Düşüncesi bile midemi bulandırıyor. Hiçbirinde benimle, yaşadığım şeyle ilgili tek kelime, şu anda hissettiğim şeyi tarif edecek, bu berbat anları atlatmama yardımcı olacak tek satır yok. Doğumdan düğüne, ölüm döşeğine kadar her duruma dair mutlaka bir dua var; kaçak bir kürtajcıya giden yirmi yaşında bir kız hakkında, dönüşte yolda yürürken, kendini yatağına atarken aklından geçenler hakkında da bir tane olmalıydı. Tekrar tekrar okurdum onu. Kitaplar dilsiz bu konuda. Güzel bir sonda tasviri, bir sonda mecazı... Yan odadaki arkadaşımdan ödünç aldığım tıp sözlüğü tüyler ürpertici ayrıntılarla, ürkütücü imalarla dolu. İnsanları korkutmaktan zevk alıyorlar, küçücük bir hava kabarcığından kimse ölmez. Ama kurbağalar farklı, onları bir

süpürge çöpüyle patlatabilirsiniz... Sürekli leş kokulu, macunumsu safra tadıyla, bulantıyla boğuşmaktan, yerken bir anda tiksinti uyandıran yiyecekleri tıkınıp durmaktan, rüyamda kilometrelerce uzunlukta sosis salam görmekten, dükkânların vitrinindeki bütün renkli şeyleri yiyecek sanmaktan iyidir geberip gitmek. İki ay içinde, yediğini her an tabağına çıkarmaya hazır, koku konusunda hayli hassas bir dişi köpeğe dönüşmüştüm, ıspanağın çürük yeşili, domatesin tentürdiyot kırmızısı, ızgara bifteğin huylandıran kavruk kenarları... Hiç geçmeyen ekşimiş et suyu tadı, sanki midede bir ülser gelişiyor. Kitaplar içimi döndürüyor. Öğrencilik yapmaya çalışıyorum, not tutuyorum, dersleri dinlemeye gayret ediyorum, hiçbir şeye veremiyorum kendimi, güya öğretmen, eleştirmen ya da gazeteci olacaktım. Bu gidişle haziran ya da ekimde sınavı veremeyebilirim... Belki de bir terslik olacak, gitmeyecek bu şey... Öyleyse çalışmanın ne anlamı var... "André Gide hakkında sunumu kim yapmak ister?"

Bornin'in bakışları amfide geziniyor. Üç satır bile yazacak halim yok, ayrıca ne Gide ne de bir başkası hakkında söyleyecek bir sözüm var, sahteyim ben, annemle babamın dükkânının vitrinindeki karton şişeler gibi sahte, Bornin de sahte, buruşmuş, pörsük penisiyle, burnumun dibinde kımıldayan elleriyle, kelimeleri yaya yaya konuşmasıyla o da sahte, mutlaka biliyor, aşağılık, yağ tulumu, yumurta kafa, gitgide genişliyor, çürük et suyu ağzıma kadar yükseliyor, dişlerimi sıkıyorum, fırlayıp dışarı çıkmaya kalksam, bütün sınıf hamile olduğumu anlar. Daha aşağılayıcı ne olabilir. Geberip gitsem daha iyi.

Sancı başlıyor, zikzaklar çizerek ilerliyor, yumuşak zerreler halinde patlıyor. İçimde muhteşem bir havai fişek gümbürtüsü, göz kamaştırıcı bin bir çeşit renk olmalı. Sıcaklık hissi birden geçiyor, hiçlik, zevkin sonunun sonu. İçimdeki şey sarpa sararsa, bir daha hayatım bo-

yunca haz duyamam herhalde. Ceza. Ya şu halimi görseler... "Sonun kötü olur." Bu ezelî kehanet bizim ihtiyarların ağzından ilk ne zaman dökülmüştü acaba? Bir ay önce, az kalsın suratlarına haykıracaktım hamileyim diye, sırf kopacak felaketi, nasıl sarsıldıklarını, suratlarının nasıl morardığını görmek, yüzlerinden hiç eksik olmayan o trajik maskeyle histerik bağırış çağırışlarını duymak için. Ben de neşe ve öfkeyle haykıracaktım, müsebbibi sizsiniz diye, çirkinler, sefiller, hödükler, sizin yüzünüzden yaptım... Tek kelime söyleyemedim. Her şey bir yana, tek başıma halletmeliydim, duysalar engel olurlardı. Böyle bir şeyi onlara söylemeye asla cesaret edemem. Onlarınsa akıllarının köşesinden bile geçmez... Ellerinden geleni yaptılar benim için... Papatya desenli muşamba örtünün üzerinde, kendilerince akşam yemeği yiyorlar, tavuk ve bezelye, en iyisinden, Cèdres'deki inşaata gidip bir baksaydık diyor annem, mağazalar, dükkânlar yapıyorlarmış yolun karşı tarafına, rekabet başlayacak, bu konunun tepesini attırdığını söylüyor babam, kavgaya tutuşuyorlar. Sanki oradayım. Onları ve dükkânlarını düşünmek istemiyorum. Onlarla buradaki pırıl pırıl tuvalet, yepyeni, tertemiz duvarlar, kitap rafları arasında bir bağ kuramıyorum. Lesur'lerin kızı değilim burada. Fakülteli kız. Kampüsün bahçesi yapraklarla kaplı, parmaklıkların kenarına park etmiş arabaların üzerleri, çimlerin arasındaki dar yollar, hışır hışır, göz kamaştırıcı. Adeta bir Monticelli tablosu. Zihnimde yer etmiş kültür kırıntıları, *Lectures pour tous*[2] sayılarındaki gravürleri saymazsak, lise sona kadar resim sanatından bihaberdim. Ağaç dallarının arasından sızan güneş huzmeleri önümü keserken, ağzımdaki kekre tadı silip götüren sert havayı dişlerimin arasında hissederek yaprakları çatırdata çatırdata bir koşu tutturmak vardı şimdi... Oysa buraya kapanmış, düşük yapmayı hızlandıracak ne kadar hareket

varsa deniyorum, bir sırtüstü bir karın üstü yatıyorum, dizlerimi kırıyorum, köprü yapıyorum, bağdaş kurup oturuyorum... Pis aşağılık, adi burjuva ne biçim gülerdi şimdi. Elimle kasığımı yokluyorum, başlayacağı ânı gözümün önüne getirmeye çalışıyorum, top patlaması, lunapark balonu, gayzer fışkırması, öyle bir şey.

Ceza, başka bir insan eliyle ıslah. Küçük kırmızı bir sonda marifetiyle. Yirmi yılın sonunda gele gele buraya gelmek. Kimsenin kabahati değil. Bir tek benim, baştan sona benim suçum. Kim miyim ben? Önce bakkal Lesur'ün kızı, sonra her daim sınıf birincisi. Ve pazar günleri beyaz soket çorap giyen bön kız, burslu öğrenci. Sonraysa... kaçak kürtajcı tarafından içine edildiği için sonrası olmayabilir. Ben ve vitrindeki fasulye konserveleri, üç yıl boyunca giydiğim pas rengi manto, kitaplar, kitaplar, şunu okumuş muydun, temmuz kermesinde ezilmiş çimler, nazik el, böyle yapmamalısın... Her yerde insanlar, elini kolunu oynatan, sendeleyen bir sürü insan. Dört bir köşeden çıkıyorlar, suratları mosmor, kollarını sallaya sallaya yürüyorlar, sefil ihtiyarlar, yakındaki düşkünlerevinin kaçıkları, elleri hep bir yerde gezinen pis sapıklar, konserve kavurma alıp deftere yazdıranlar. Onları hor gördüğümün hep farkındaydılar, patatesleri Lesur'ün kızı verseydi. Şimdi intikam alıyorlar. Daktilo kız, sekreter, onları biliyorlar, kırmızı ojeli tırnakları, pamuk gibi beyaz elleriyle hafiften burnu büyük kızlar. Üniversite öğrencisi, bu bambaşka bir şey, ne okuyor, edebiyat, boşluk, sis perdesi, elleri böğürlerinde kalakalıyorlar, bizim ihtiyarların zaten daha fazlasını anlatabilmesi mümkün değil. Faka bastım. Bir ters harekete bakar tıp sözlüğünün göz korkutan tanımlarındaki gibi kan revan içinde kalmam. Hepsinin haberi olacak tabii, laflamak için can atarak dükkâna üşüşecekler, "nasıl olmuş, nasıl olmuş", bakkal tezgâhının önünde kuyruğa gire-

cekler. Mevzuya dahil olma maksadıyla bir kilo elma, bir kalıp peynir... Heyecanlarını gemleyemeyecekler, annemle babamsa, hiçbir şey anlamıyor numarasına yatacaklar, "Başka bir arzunuz var mıydı?" Alkolün, sirkeye dönmüş ucuz şarabın iliklerini kemirdiği bütün müşteriler taşları kırık kaldırımda dikilip iki kelime kapmak için itişecekler. Kötü bir yerde büyüyen bir kist, bir ur, patlayan bir damar... Söylentiler püskürtülmeli. Bu patavatsız, meraklı gözlerin karşısında yenik düşeceklerdir. Hepsinin ciğerini biliyorum. Kim bilir kaç defa akşam yiyecekleri iki lokmayı almaya, bir haftalık veresiye için yalvarmaya, yana yakıla dertlerini anlatmaya geldiler, insan onuru, edep, nezaket, onlara göre kelimeler değil. Küçüklüğümden beri, fakülteye gidene kadar onları seyrettim durdum, fonda rengi atmış eski duvar kâğıdı, dükkânın ortasına kök salmış, kafenin sandalyelerine serilmişler, hepsinin çenesi düşük, hep pusudalar. Geceliğimi giyerken, mutfak leğeninde elimi yüzümü yıkarken, masanın bir köşesinde ödev yaparken gözleri hep üzerimdeydi. Ardı arkası gelmezdi sorularının, "Ne tatlı kızsın sen Ninise, nerden aldın bu elbiseyi? Büyüyünce ne olmak istiyorsun? Sen de barcı mı olacaksın ? Çıkarma dilini öyle, yoksa çıplak kıçına şaplağı yemek mi istiyorsun?" Ellerinden gelse, bu bunaklar beni mıncıklayıp mıncıklayıp çiğ çiğ yerdi çocukken. Keşke kafe-bakkal Lesur'ün patronu Lesur'lerin kızı olmasaydım, keşke bir yaştan sonra hepsinden, her şeyden tiksinmeseydim, keşke bizim ihtiyarlara iyi davransaydım, "Biz senin aileniz, biliyorsun." Yükselen vicdan azabı. Hiçbirine katlanamıyordum. Her şeyi yeniden bir araya getirmek, istiflemek, iç içe geçirmek, bir montaj bandı misali, teker teker iç içe geçirilen şeyler. Geberip gitmekten deli gibi korkarak niçin bir yurt odasına kapanıp başıma gelecek şeyi dehşetle beklediğimi açıklayabilmek. Kasılmalar

duruldukça anlamaya çalışmak, anlatmak her şeyi. Her şeyin ters gitmeye başladığı yeri kavramak. Doğru değil, doğuştan nefret dolu değilim, onlardan, annemle babamdan, müşterilerden, dükkândan oldum olası nefret etmedim... Ötekilerden de, okumuş yazmışlardan, hocalardan, muteber insanlardan da tiksiniyorum artık. Midemi bulandırıyorlar. Hepsinin, her şeyin üstüne kusacağım, bütün okuduklarımı, öğrendiklerimi. Bombok haldeyim...

Kafe-Bakkal Lesur, az buz şey değil, merkeze epey uzak, neredeyse şehrin dışında, Clopart Sokağı'nda bir eşi daha yok. Bütün evi doldurup hesabını ayın sonunda kapatan bir sürü müşteri. Cemaat denemez ama onun gibi bir şey. Evde çekilip tek başınıza kafa dinleyebileceğiniz bir yer yok, yukarı kattaki kocaman buz gibi oda hariç. Kış benim için Kuzey Kutbu ve Antarktika maceralarım, nemli yorganı açıp üstümde gecelikle yatağa girmek, mutfak bezine sarılı ısıtılmış tuğlaya sokulmak. Aşağıda, kafe ve bakkalda geçer bütün gün. İkisi arasında, yukarı çıkan merdivenin ve mutfağın bulunduğu dar bir geçit, mutfakta üç sandalyeyle bir masa, bir kömürlü fırın ve musluksuz bir eviye var. Suyu avludan pompayla çekiyoruz. Sürekli bir şeylere çarpıp duruyoruz mutfakta. Öğle yemeğini saat bir civarında son sürat, akşam yemeğini de müşteriler gittikten sonra yiyoruz ancak. Annem kucağında kilerden dükkâna taşıdığı kasalar, litrelik zeytinyağı ya da rom şişeleri, çenesine kıstırdığı çikolata ve şeker paketleriyle kapıyı tekmeleyip açarak günde yüz kere buradan geçip durur. O bakkalda, babam kafede yaşıyor. Ev müşterilerle dolup taşıyor, girmedikleri delik yok, annemin patates, peynir tarttığı, mırıldanarak hesap yaptığı tezgâhın gerisinde sıra sıra diziliyorlar; ka-

fede masaların etrafında dip dibe, avluda babamın kümesin yanında duvara iki tahta dayayıp arasına bir fıçı koyarak yaptığı pisuarın önünde, her yerdeler.

Sabahın yedisinde kafede bitiveriyorlar. Gecelikle aşağı inerken görüyorum onları. Gocuklarına sarınmışlar, sefertaslarının şeklini almış heybeleri yanı başlarında. İri elleriyle bardaklarını sıkıca kavramış, suskun, masaya çökmüşler. Birazdan kereste fabrikasına ya da inşaatlardan birinin şantiyesine doğru yola düzülecekler. Öğleyin gelen giden artıyor, akşam kafayı buluyorlar. İş çıkışı yeniden mekâna damlayıp bütün öğleden sonrayı burada geçiren düşkünlerevinin sakinlerine katıldıklarında, işte o zaman cümbüş başlıyor, gürültücü ve edepsiz ihtiyarlar, yılların hastalıkları, iş kazaları, kirden kararmış sargılarla sarılmış yaralar...

Babamsa, genç ve yapılı, mekâna hükmediyor. Şişe onun elinde, göz kararıyla milimi milimine ölçüyü tuttur her zaman. Anneme çıkışır, "Hep fazla kaçırıyorsun, hiç ayarı yok elinin." Hiçbir masaya iltimas geçmek yok. "Kimsenin kimsede gözü kalmasın." Yalvarıp yakarmalara aldırmaz, "İçeceğin kadar içtin, hadi artık eve gitme vakti, karın yolunu gözler." Çabuk celallenen yabanileri yatıştırır, asla durmak bilmeyenlere, kavga çıkarmak için bahane arayanlara pabuç bırakmaz, "Jandarmayı çağırıyorum şimdi, onlar seni ayıltmayı bilir." Müşterileri tepeden süzer, her zaman tetiktedir, arıza çıkaranı kapının önüne koymaya hazır. Yapmadığı şey değil. Adamın sandalyesini çeker, yakasından tuttuğu gibi kaldırır, ağır adımlarla kapıya kadar götürür. Muhteşem. Beş yaşında gözüme böyle görünüyordu, on yaşına geldiğimde de gözümdeki yeri aynıydı. Ne kadar mutluydum, keyfim yerindeydi. Masaların arasında dolanırken, sırf muzırlıktan, birinin yerde bıraktığı heybesine basıyorum, teneke kutu çıtırdıyor, "Ayak altında dolanıp durma Ninise, rahat bırak insanla-

rı." Pışşık! Kafenin müdavimleriyle takılıyorum, etkileyici adamlar. Hepsi bambaşka. Alexandre, kapı gibi adam, "Okul nasıl gidiyor bakalım ufaklık?" Koca gözleri asabiyetle fıldır fıldır dönüyor rengârenk suratında, yüzü tam bir gökkuşağı, çilek pembesinden eflatuna, göz altları patlıcan moru. Karısının canına okur. Gecenin dokuzunda kızı Monette'i içki almaya yollar. Pamuk gibi akça pakça Leroy Baba ve siyasi nutukları, "Hükümeti devirdiler, et fiyatlarına zam üstüne zam yaptılar, bu gidişle yakında ağzımıza koyacak bir lokma bulamayacağız." Gri ağzının içi çarpık çurpuk. Onu dinlerken ürperiyorum. Bouboule, başka bir âlem, ufak tefek badanacı Bouboule, ata biner gibi oturur sandalyeye, "Patron, bir bira, sen de gel buraya bakalım." Saçımdan tutup çekiyor. Burun burunayız, esmer teni, ayrık dişlerinin arasından yayılan hırıltılı kahkahası, dizi karnıma batıyor. Oğlanların ve adamların dünyası birkaç santimetre ötede. "Heriflerle yakınlaşmak yok," diyor annem. "Bırak beni aptal şişko, canımı acıtıyorsun. – Önce bir merhaba öpücüğü isterim." Kimse bu tarafa bakmıyor, dudaklarımı içeri çekip, onunkilere sürtüyorum, ilk defa, yumuşak bir şey, hafif kokulu, pütürlü, Bouboule'ün teni.

Aklıma eseni yapmama izin veriyorlar, ayaklarına basıyorum, bacaklarına tekme, kafalarına top atıyorum, ben de onların eğlencesiyim. Ben daha kârlıyım, çimdikliyorum, tırmalıyorum, ceplerinden hazinelerini araklıyorum, leş gibi not defterleri, yıpranmış askerlik fotoğrafları, sigara kâğıtları. Gülüp eğleniyorlar. Bir tek, tesadüf eseri yolu düşen yeni yüzlere, ilk defa gelenlere elleşmiyorum. Etrafta dolanıyorum, babam birkaç metre öteden izliyor, kimin nesi olduklarını ağızlarından almak için gözü bardaklarında. Soruşturma başarılı olsun diye dört dönüyorum, kulak kabartıyorum, uğultu. Yabancı yavaş yavaş dökülüyor, kaynaşıyor. Babamın mahareti,

bodoslama giriyor, peş peşe soruyor. Gözlerinin içine bakıyor. Ben de geri kalmıyorum. "Kimmiş, kimmiş?" Gizemin ürpertisi içimi gıcıklıyor, şehrin öteki yakasından, merkezden, Kafe-Bakkal Lesur'ü kimsenin bilmediği bir yerden gelen bu adamı seyrediyorum.

Bir de, günün birinde, kafileler halinde çıkıp gelenler var, inşaat ya da yol işçileri. Bizim mekânı tercih ediyorlar çünkü burası daha iyi. Sefertaslarını ısıttırabiliyor, bir kutu lahanalı sosis konservesi alabiliyor, içkiyi fazla kaçırdıklarında kilerde kestirebiliyorlar. Aileden biri gibi oluyorlar, dizlerine oturuyorum, benimle portakallarını paylaşıyorlar, fotoğraflarını gösteriyorlar. Şantiyedeki işleri bittiğinde geldikleri gibi gidiyorlar. Hayattaki tek hüzünlü şey buydu, annemle babam, ben, biz hep kalıyoruz, onlarsa ortadan kayboluyor, yerlerine hemen başkaları geliyor, birbirlerinin yerini alıyorlar. Kafede anlatılan hikâyeler gibi. Her gün bir yenisi, başka bir yerde başlayan, akşamleyin sona ermeyecek hikâyeler; anlatırken tekrar tekrar canlandırılan hikâyeler, o anda orada olmayanların, sersem karakterlerin taklitleri yapılır, ustabaşı, patron, şehir merkezindeki esnaf. "Neymiş efendim, siparişini beğenmemiş, ben de ona dedim ki, işimi bana sen mi öğreteceksin, kıçımı yala, tepemin tasını attırma, hıyar herif, anlıyor musun..." Korkular ve dramlar geçidi. Alexandre neredeyse ustabaşını boğazlayıp atölyeyi ateşe veriyormuş... "Hepsi sersem." Bir şey yapmamış, nasıl bittiğini bilmiyoruz, tekrar yerine oturuyor. Onların tarafını tutuyordum, sersem patronlara karşı onların yanındaydım, onlar için üzülüyor, onlara hayranlık duyuyordum, bizim mekânımızda yaşamalarını merakla seyrediyordum. İçleri dışları birdi, içtikçe daha da açılıyor, daha da muhteşem oluyorlardı. Kız arkadaşlarımla boş bir masaya oturuyoruz, onları süzüp süzüp kıkırdıyoruz, onlara kafamıza göre isimler takıp usulca sesleniyoruz, ne yapa-

caklarını görmek için, en çok da düşkünlerevinin ihtiyarlarına takılıyoruz. Tehlikesizler, bizi dinlemiyorlar, hep bir ağızdan bağrışıyorlar, sonra birden susuveriyorlar. Başlarını sallayarak oturuyorlar, bütün bahtsızlıkları orada, masanın üzerinde, bardağın içinde, dönüp dolaşıp aynı garabet sözleri tekrarlıyorlar, anasını sikmişim, sıçmışım çarkına... Annem yanlarından geçiyor, "Hiç utanma yok mu sizde, hiç yakışıyor mu size Leroy Baba?" Gülmekten kırılıyoruz. Ahı gitmiş vahı kalmış ihtiyarlarda utanma sıkılma yok, pipilerini elliyor, avluya çişe çıkıyor gibi yapıp göstere göstere gidiyorlar. Teşhirciler, sapık ihtiyarlar hakkında çok şey biliyordum, işte böyle, görmezden geleceksin, gerektiğinde de tabanları yağlamaya hazır olacaksın... Ötesini bilmiyorum, kızlarla saatlerce kafamızda canlandırıyoruz. Yumuşak, sert, pembe, gri, ucu kesik, hiçbirimizin yakından görmek gibi bir niyeti yok. Uzaktan bakıp gülüşmekle yetiniyoruz. Bunaklardan biri dili dışarıda, kusmak için avludaki kenefe doğru koşturduğunda da uzak duruyoruz. Asıl eğlenceli olan, yüklerini iyice almış vaziyette, saat dokuz sularında gitmek üzere ayaklanmaları. Üstlerini başlarını, heybelerini topluyor, zahmetli dönüş yolculuğuna hazırlanıyorlar. Bazıları ayağa kalkınca, bir dakika, olduğu yerde öylece dikiliyor, sonra titrek bacaklarıyla kapıya doğru atılıyorlar. Bazıları da hâlâ sandalyede oturur pozisyonda, iki büklüm, gözlerini yerden kaldıramıyor. Bir de dayanıklı, güçlü kuvvetliler var, Alexandre gibi mesela, dalgacı, kendinden emin, hır çıkarmaya meraklı, gözlerini açamadan yürürken, önlerine çıkan bir şeye gümbürtüyle çarparlar. Teker teker kapıdan çıkıyorlar, birbirlerinden uzak, kollarını iki yana açmış, komik penguenler. Pencereden onları izlemeye devam ediyorum. Sağa mı yoksa sola mı gideceklerini düşünmek için durup bakınıyorlar, yalpalaya yalpalaya yola koyuluyor, Clopart Sokağı'nın ucunda gözden kay-

boluyorlar. İşte o zaman, en yakın arkadaşım Monette'le bardakların dibinde kalanları açgözlülükle kafaya dikiyoruz, bir yüksüklük parlak renkli ya da anasonlu sıvılar, ayyaşlardan birinin domuz gibi son damlasına kadar boşalttığı kulplu bira bardağında ilginç karışımlar hazırlıyoruz. Babam boşları topluyor, mutfak beziyle sandalyeleri pat patlıyor, şarap lekelerini siliyor, Monette eve uzuyor. Birbirine karışmış kahverengi ve mor sıvılarla kaplı zeminde tek ayağımın üzerinde sekerek dans ediyordum. Kokuların, dumanın sıcaklığı, içtikçe çocukseverliği tutup beni kucağına alan, hayatlarını anlatan insanların sıcaklığı vardı hâlâ.

Annemin bakkaldaki son müşterileri de gitti, vitrinin üzerine ahşap panjurları kapatıp demir boruyla iki kanadı tutturduktan sonra mutfağa gelip sandalyesine atıyor kendini. "Son dakikacılar istedikleri kadar çalsın kapıyı, vız gelir, zaten sadece çulsuzlar uğrar bu saatten sonra." Her akşam, daha fazla dayanamayacağını söylüyor. Ateş kızılı, düzleştirilmesi imkânsız kıvırcık saçları ensesinde yumak yumak olmuş, Baiser marka rujunun rengi solmuş. Bacaklarını açıp yayılıyor, geniş kalçalarını sıkıca saran lekeli önlüğünün üzerinde kollarını kavuşturuyor. Yorgunluktan ve sinirden öfkesi burnunda. "Kaltak karı, bugün de hesabını kapatmadı! Yarın zırnık vermeyeceğim ona! Görsün bakalım şehirde deftere yazıyorlar mıymış! Kolunda dolu sepetle uğradı bir de!" Gün boyu kucaklayıp taşıdığı kasa kasa şişe ve paketten üzerine sinen şekerleme, sabun ve şarap kokuları yayıyor etrafına. Etine dolgun, sandalye küçücük kalıyor altında. Eczacının tartısında seksen kilo. Gözüme muhteşem görünüyor. Kataloglardaki tahta göğüslü, lepiska saçlı, dümdüz karınlı, narin iskeletlere burun kıvırıyorum. Bana güzel gelen, vücut hatlarını ortaya çıkaran, sıyrılan, sıkan, koltukaltlarında dikişleri patlayacak gibi gerilen parlak renkli elbise-

lerin içinden etin taşması, fırlamaya hazır kalçalar, memeler, kollar, bacaklar. Oturduğunda, külotuna kadar göz önünde, karanlıklara doğru çıkan gizemli yol. Gözümü kaçırıyorum.

O söylenip dururken babam ağır ağır sofrayı kuruyor. Sebzeleri soyma, ayıklama, bulaşık yıkama işleri babamda, kafede iki içki servisi, iki domino partisi arasında kolayına geliyor. Babamın gün boyu kafede işittiği hikâyelerle annemin şikâyetleri ve atıp tutmaları yemekte birbirini izliyor, akşam bile biz bize değiliz, müşteriler hâlâ evin içinde, cüzdanı boş, ricacı müşteriler, annemle babamın hayırseverliğinden medet uman, akşam yemeği için bir kutu bezelye ya da bir kadeh içki daha vermelerini bekleyen, bu son artık denmesinden ödü kopan müşteriler. "Sen öyle san! Tabii ki vermek istemedim, hesabı zaten çok kabardı, kim bilir ne zaman ödeyecek." Benim annemle babam; güçlü, özgür, müşterilerden daha zeki görünüyorlardı gözüme. Zaten onlar da patron diye hitap ediyor bizimkilere. Annemle babam ballı iş tutmuştu, her şey evin içinde, erişteden peynire, yemek üstüne kaşık kaşık mideye indirdiğim reçelden, uyumak için yukarı çıkmadan önce karanlık dükkândan ceplerime doldurduğum kokulu jelatin şekerlere, hepsi elimin altındaydı. Herkesi kendi mekânlarında kabul ediyorlar, her daim eğlence, neşe, üstelik girişte para veriyor insanlar, kasayı madenî ve kâğıt paralarla dolduruyorlar. Ve işte kasa, yemek masasının üzerinde, çorba kâselerinin, içi oyulmuş ekmeklerin ortasında. Babamın elinde ıslanmış, buruşmuş kâğıt paralar, annem meraklı. "Ne kadar yapmışız bugün?" On beş bin, yirmi bin, benim gözümde olağanüstü zenginlik. "Bileğimizin hakkıyla kazanıyoruz bu parayı." Babam paraları pantolonunun cebine tıkıştırıyor, şimdi artık ikimiz eğlenmeye başlayabiliriz. Boğuşuyoruz, birbirimizi gıdıklıyor, saçlarımıza şekiller

veriyor, şarkılar söylüyoruz, coşuyor, iyice kuduruyorum, ondan daha kuvvetli olduğumu göstermek istiyorum. Kulaklarını, yanaklarını çekiştiriyor, ağzını ezip büzerek ürkütücü şekillere sokuyorum. "Acımıyor, acımıyor, devam edebilirsin!" Sandalyenin kenarıyla sıkıştırıp eziyorum çatlak ve kararmış tırnaklı, kıpkırmızı serçe parmağını. "İş kazası." Benimle beraber kahkahalarla gülerken elini silkeliyor sadece. "Baba, radyodaki yetenek yarışmasını oynayalım!" Boğuk sesli bir şarkı, *Reine d'un Jour*[3] programının şarkısı, önlüğümle ağzımı kapatıyor. "Yendim seni!" Annem ilgilenmiyor bizimle, ayaklarını benim kalktığım sandalyeye uzatmış uyukluyor ya da şeker emerek *Confidences*[4] okuyor. Ara ara da, "Kesin şu şamatayı artık!" diye bağırıyor. Esas azan bendim. Bütün akşam kafede oynanan oyunları seyretmiş, müşterilerle gülüp eğlenmiştim, şimdi yemekten sonra, üçümüz baş başa kaldığımızda, çığlık çığlığa, alt alta, üst üste, yanaklarımız ağrıyana kadar katıla katıla gülerek şenliğin kapanışını yapmak istiyordum. Müşterileri sevmesine seviyordum, onlarsız yapamazdım ama asıl babamla, kafenin şefiyle, küçük bir hareketle para kazanan adamla tamamen içimden geldiği gibi, gönlümce eğleniyordum.

Annemin bizi haşlamayı kafasına koyduğu anlar hariç. Sesi yükseliyor, titriyor, aya doğru uluyan bir köpek gibi. Onu çileden çıkaranın ne olduğunu tam anlayamıyorum, sorun babamın yeterince hırslı olmaması galiba. "Boş işlerle vaktini harcayıp duruyorsun... kafayı sıyırmışsın sen... Ben olmasam karnınızı doyuracak bok bile bulamazsınız! Şu nefesi kokan çulsuzlara hizmet edeceğime fabrikaya gireceğim..." Talih kuşunun ona sunduğu iç karartıcı dünya, önünde sıra sıra dizilmiş nefesi kokan çulsuzlara hizmet etmek ile yepyeni, pırıl pırıl bir fabrikada çalışmak arasında salınıyordu. Annemin gür sesi, iç karartan ve çözmesi pek de kolay olmayan kelimelerle bana

hayatın sırlarını ifşa ediyordu. Gizemlilikte ondan aşağı kalmayan babam başını önüne eğiyor, bu faslın birkaç el kol hareketi, elinin tersiyle masadan aşağı atılacak birkaç tabak, üç-beş küfürle kapanacağını biliyor. Hepsi bu. Söylüyor zaten annem, çok yorgun. Hak veriyordum ona. Birden bir uğultu, zangırtı yükseliyor, saat on, son tren tiz gıcırtılarla iki adım ötedeki garda duruyor. "Kara kısrak!" Her akşam, aynı saatte babam istasyonda treni bekleyen er fıkrasını tekrarlamadan edemiyor. Yatma saatinin geldiğinin işareti. Ne mutluluk, elbisemi ve önlüğü merdivenin altında, çorapları yukarıda fora ediyorum, geceliğimi odada üstüme geçirirken lokomotif tekrar homurtularla yola koyuluyor, Rouen'a, Paris'e, büyük şehirlere doğru deli gibi hızlanırken kendimi yorganın altında buluyorum... Gözkapaklarımın altındaysa ışıltılı noktalar halinde uykunun içinde eriyor ihtiyar kara kısrak. Uykuya dalmak üzereyken onları işitiyorum, babam şarkı söyleyerek merdivenleri çıkıyor, *Başın belaya girdiğinde dön gel bana*, annem yatağın kenarında soyunuyor, eteği, kombinezonu ayaklarının dibine düşüyor, bana sırtını dönüp korseli sutyenini çözüyor, geceliğini giyerken geniş bir kol hareketiyle alttan sutyenini çıkarıyor. Yanıma gelip eğiliyor, göğsü vücudunun geri kalanını örtüyor: "Üşümüyorsun değil mi, çişini yaptın mı?" Babam çoraplarını ve donunu çıkarırken ıslık çalıyor. Gündüz üzerinde olan gömlekle uyuyor. Işık söndürüldükten sonra, nefes alıp verişlerini, yatakta dönüşlerini duyuyorum. Onlarla aynı tempoda nefes almaya çalışıyorum. Sabaha karşı uyanırsam, onların yatağına, kokularına süzülüyorum, tenim tenlerine değiyor. Kafe-bakkal küçülüveriyor, çatısı yorgandan, duvarları beni sarıp koruyan ılık bedenlerinden müteşekkil minik bir eve dönüşüyordu.

Şimdi gitsem yukarıdaki odaya, girsem yorganlarının altına, sinir krizi geçirirler herhalde. "Bir doktor, ha-

mileyim, geçecek." İğrenerek yorganları, çarşafları fırlatıp atarlardı, "Yatağımızı kirletiyor, pis kaltak! Onca sene bu sürtük için mi çalıştık çabaladık!" Kara kısrak raydan çıktı, sırtüstü yatmış, içinde ne var ne yok dışarı atmak için kasılmaların başlamasını bekliyor. "Başın belaya girdiğinde..."

Halbuki annem sever sürtük hikâyelerini, dükkânda her öğleden sonra bir yandan müşterilere hizmet eder, alkol damıtırken, bir yandan da bunları dinleyip durur. Henüz açılmamış kolilerin, eski tuhafiye ürünlerinin, çöpe gidecek kutuların yığılı olduğu tezgâhın altına sessizce giriveriyorum. Kapının çıngırağı. Annem müşteri kadına doğru seğirtiyor, etrafında dolanıyor, elindeki boş şişeleri alıp neşeli bir sesle onu rahatlatıyor. İşini bilen esnaf, hep tatlı dilli, suratsızlığı bir tek babamla bana. "Hava ne de güzel açtı bugün." Birbirine değen şişelerin ve terazinin kefesindeki bakır ağırlıkların şıngırtısı. İri tuzun kavanozun dibine sürtünen, mercimeklerin içinde kayan küçük küreğin kulağı tırmalayan sesi. Patatesler muşamba çantaya boca ediliyor. Hepsi kafamın üstünde, tezgâhın öbür tarafında olup bitiyor. "Kırmızı Rochers şarabı, kadife gibi yumuşacık." Birbirine karışan insan seslerinin uğultusu, Saint-Paulin peynirinin, Labrador kahvesinin, mücevher gibi parıldayan mavi-siyah sineklerin üzerinde uçuştuğu kurumuş kırmızı şarabın rayihası. Boydan boya camekâna dizilmiş kavanozların önünde, tavandan sarkan, sineklerin kanatlarını ya da bacaklarını kaptırdıkları spiral bant. Muhabbet giderek fısıldaşmaya dönüyor...

"Kadın iki aydır görmemiş. Ne rezalet. Geçen ay, ördek kanı sürmüş, anlaşılan evin kilerinde hayvanın boynunu kesmiş, her taraf kan revanmış." Annem derin derin soluyor, sesini iyice alçaltıyor. Oralarda olduğumu anladı galiba. Müşteri kadın alışveriş çantasını yere bıra-

kıyor, annem tezgâhın üzerini kaplayan kâğıtları buruşturuyor. Biliyorum, akla hayale gelmeyecek bin bir dehşetengiz şeyle dolu uzun bir hikâyeyi çekiştirip duracaklar. Başka bir müşteri gelecek de hikâye bölünecek diye ödüm kopuyor. "Rezalet diyordunuz ya, daha beteri. Kendisini beceren soytarının kim olduğunu da bilmiyor, iki kişiymişler odada. Biri pazarda hırdavatçı tezgâhı açıyormuş, ötekiyse kim bilir kim." Yere düşmüş patlak bir paketin içindeki şeker kırıntılarını ufak ufak ağzıma atıyorum. Güneş vitrine, yeşil jelatin şekerlerin kavanozlarına vuruyor, spiral şeklindeki meyankökü şekerleri, baston şekerler parıldıyor, iç içe geçmiş, birbirine dolanmış, kıvır kıvır kırmızı ve yeşil meyankökü saçakları, yamru yumru binlerce ayağı olan kıpır kıpır bir hayvan... Hikâyenin bölük pörçük parçaları birleşmiyor, annemin ve müşterisinin konuşmayı kesip derin derin solumasına neden olan karanlık ayrıntılar arasında kayboluyorum. "Geri döndüğünde, elbisesinde lekeler varmış, nişasta damlamış gibi, gerisini sen anla artık..." Ve sonunda anahtar kelime ağızlarından dökülüyor. "Şıllık." Her şey aydınlanıyor, sımsıkı kapadığım ağzımın içinde şeker eriyip akıyor, ses çıkaracağım diye ödüm patlıyor, işte şimdi anladım. Soluğumu tutup devamını bekliyorum. Anlaşılan, kenarda köşede kukusunu göstermeye meraklı bir kız daha, kızların bunu yapması yasak. İki adam ona dokunmuş, bir odada ya da belki koruda veya tarlada. İkisi de bir parmak atmış, tadına bakmış. Şekerden yapış yapış ağzım beş karış açık, bunu aklımdan geçirirken bacak aramda bir sıcaklık yükseliyor... Yeniden koyuluyorlar dedikoduya, aralardaki duraklamalar sinir bozucu. "Neler neler oluyor, Barret'lerin küçük kızı var ya, hani şu kuş kafesi fabrikasında çalışan, belediyenin arkasındaki tuvaletlerde basılmış, hem de ne biçim, sıkı dur, üç herifle beraber!" Pembe sis, bacakların arasında açan koca-

man çiçek gibi eller, her şeyi örten bir kurdele, ve o, orada, altta, korunaklı, kıpırtısız, mutlu. Tezgâh sarsılıyor. "Ben kafamı toplarken, siz şu şişeleri alsanız..." Fısıldayarak anlatılan ve kasıklarımı karıncalandıran hikâyenin devamı gelmeyecek. Annem müşteriyi kapıya kadar geçiriyor. Birtakım görüntülerle, günah çıkarır gibi mırıldanılan kelimelerle baş başayım, kısa gülüşmeler, boşluk, bir hıçkırık. Pembe şekerlerden, naneli pastillerden avuç avuç alıp beşer-altışar ağzıma atıyorum, dinlediğim hikâyelerin üstüne, birbirine karışan bu tat ve koku kokteyli boğazıma doluyor. Lezzetin içime işleyişini hissediyorum... Açlık krizlerimi tıka basa bastıracak her şey elimin altında. Dükkân, baştan çıkaran arzuların ânında tatmin edilmesi demek, ama gizliden gizliye, çaktırmadan. Annem şüphelenmiyor değil, göz yumuyor. O kavanozdan bir şeker, bundan bir şekerleme. Tereyağından sıyırdığım küçük topaklar, peynirden kestiğim ince dilimler, parmaklarımın ucunda sapsarı ve yumuşacık, kimseler görmesin. Büyük kavanozlardaki hardalı bile es geçmiyorum, gözlerimi ve dudaklarımı tutuşturan yeşilimsi bir gelgitin bana direndiğini görmek için tahta kaşığı şevkle içine daldırıyorum. Lüks şekerler gibi yaldızlı kâğıda sarılmış tuzlu et suyu tabletleri damağımı yakıyor. Muz hevenkleri yumuşak dalgalar gibi... Kışın, meyve sandıklarına istiflenen portakalların kokusu duvarlardaki küf kokusuna karışıyor, sert gibi duran, ısırınca ezilen bebek İsa bezeleri, içi boş göbeklerini delmeden önce elimde evirip çevirdiğim boyunlarında kırmızı kurdeleli, çikolata kaplı Noel Babalar. Parıltılarını daha da artıran selofan kâğıtlara sarılmış vişne şekerlemelerinin insanın içini ısıtan kırmızısına karşı koymam mümkün değildi. Gelen giden var mı diye hızla sağa sola bir bakış atıyorum ve hop iki-üç meyve şekerinin leziz suyu dilimin üzerine yayılıyor. En ufak bir rahatsızlık duy-

madan paketi yeniden kapatıyorum, müşterilerin ruhu bile duymaz.

Yokluk diye bir şey bilmiyorum, yenebilecek her şey kutular, paketler, torbalar içinde raflarda duruyor, istediğimi elleyebilir, her birinden bir dilim kesebilir, tırtıklayabilir, atıştırabilirim. Tuhafiye-parfümeri kısmında, duvara asılı kartonlara lastikle tutturulmuş şişelerdeki baş döndürücü müge, sedir ağacı kokularını başımdan aşağı boca edebilir, Tokalon pudra kutularının içine bakabilir, Baiser rujlarının kapaklarını açabilirim. Mavi ve sarı Roja tıraş losyonları, yağlı briyantinler... Hiç bakkalcılık oynamadım, alışveriş yapmayı tahayyül etmem gerekmedi, her şey parmağımın ya da ağzımın ucunda, elimin altında, bedava ve serbestti. Kafeden sonra dünyamın ikinci yarısı olan bakkal, hazla dolup taşan, envaiçeşit bolluğun mekânıydı.

Pek bir yasak yoktu. Kurallar daha ziyade müşterilerin varlığıyla bağlantılıydı, merhaba demeden içeri girmemek, müşterinin yanında sakız araklarken yakalanmamak gibi. Bir bağırış. "Ne işin var senin burada? Hadi çekil bakayım..." Dükkân bizim diye pis boğazlık yapacak değiliz ya, müşterilerin hatırına, mutat komedi. Bir avuç meyankökü şekerini hızla eteğimin altına, kimsenin eşeleyip aramaya kalkmayacağı tek yere, külotumun içine sokuşturup hemen sıvışıyorum. Gün boyu canımın istediğini yapıyorum. Annem de babam da benimle ilgilenemeyecek kadar meşgul. "Çocuk işte, oyun istiyor..." Tek başına oynadığım oyunlar, kız arkadaşlarımla oynadıklarım...

Avluda, kasa yığınlarının arasında Radio Luxembourg'daki programları canlandırıp oynuyorum. Patates çuvalları perde, şişeler seyircilerim. Bütün o talihsizliklerle, hediyelerle *Reine d'un Jour* harikulade... Yüksek ökçeler ve küpelerle, en büyük hayalimi gerçekleştirip sek-

retercilik oynuyorum. Bir karton kutuyu daktilo yapıp saatlerce taka tuka yazıyorum. Ya da babamın duvara yasladığı bisikletinin tepesinde Paris'e, Bordeaux'ya, ileride gideceğim şehirlere doğru bıkıp usanmadan pedal çeviriyorum. Şarap ve diğer içkileri depoladığımız kilerde, minik şişeleri etrafıma yerleştirip eczacı oluyorum. Tavanarasında yıldız bir dansçıyım, kirişlere çarparak, eğri büğrü zeminde tökezleyerek hoplayıp zıplıyor, pas lekeleriyle kaplı aynanın önünde eteğimin uçları belime kadar sıyrılmış, ateş kırmızısı küçük popomun üzerinde yere seriliyorum...

En yakın arkadaşım Monette'le, Clopart Mahallesi'nden diğer kızlarla oynadığımız oyunlar var bir de. Başlangıç hep aynı, kendimize ev kuruyoruz. Iskartaya çıkmış tencereler, eski püskü kumaş parçaları, yatak ya da dolap olarak kullanacağımız sebze meyve sandıkları, gözümüz dönmüş halde elimize ne geçerse topluyoruz. Çatlak bir kahve tabağına yapışmış ya da bırakılmış karamel, sakız helvası, kuru üzüm ve peynir parçaları yemeğimiz oluyor. Arkadaşlarımın neşeli çığlıkları ve kafebakkalın kızı olarak onlara karşı üstünlüğüm... Bütün ikindiyi hazırlıkla geçiriyor, sonra da oynamıyoruz, kavgaya tutuşuyoruz, alışverişe gelen anne kızını, yani arkadaşımı kapıp götürüyor ya da kafede daha cazip bir seyir çıkıyor. "Gel Martin Baba'ya bakalım, iyice sarhoş olmuş, hadi üstüne tükürelim." Kızlara evlerinde göremeyecekleri, kendi babaları sarhoş olduğunda asla yapamayacakları bir şey sunduğum için göğsüm kabarıyor. Deponun arkasına gizlenip ihtiyar Martin'in sırtına kim daha çok tükürük isabet ettirecek diye yarışıyoruz, işte yalpalaya yalpalaya gidiyor, kabanının sırtından parlak salyalar aktığının farkında değil. Sarhoş adam taklidi sık oynadığımız oyunlardan, birbirimize bağırıp çağırıyoruz, kırıp döküyoruz, sarhoş adam karısına vuran, ona kötü sözler

söyleyen adam demek. "Pis şıllık, orospu, görürsün sen gününü!" Monette dehşet içinde elini sallıyor, sonra da eliyle ağzını kapatıyor... "Sen bunun ne demek olduğunu biliyor musun? Hadi söyle, söyle bakalım." Uyduruyorum. "Evlenmeden bebeği olan kız demek işte!" Monette başını sallıyor. İki elini ağzına siper edip kulağıma korkunç şeyler söylüyor, ben de öbür kızlara aktarıyorum, yanaklarımız kızarıyor, yere oturup bu konuda ne biliyorsak birbirimize anlatıyoruz, gizemli hikâyeler, inanılmaz ayrıntılar, büyüklerin hiç görmediğimiz ve sır barındıran birtakım hareketleri. Denemeye kalkıyoruz, ağır, belirsiz hareketler, birden sanki cıvık bir sabun parçasına değmiş gibi bir irkilme, hızla kaçırılan el, Monette'in gururlanarak gösterdiği seyrek siyah tüyler karşısında fal taşı gibi açılan gözler. "Ne kadar şanslısın!" Hava kararıyor, babaları kafeden ayrılırken ya da süt veya başka bir ihtiyaç için bakkala alışverişe gelen anneleri eve dönerken onlar da teker teker gidiyor. Muşamba çantayı çocuklara taşıtıyorlar. Bakkalın köşesindeki duvara atıp tutarak top oynuyorum, yapacak başka bir şey yok, sokaktan hemen hemen hiç araba geçmiyor, kasaların üzerine tüneyip bir resimli kitap karıştırıyorum, tavuklara yem vermeye gidiyorum. Mutlu günlermiş.

"Denise, seninle oynamayacağım bir daha." Uzağa oturuyor Monette, kahverengi buklelerinin, gür saç yığınının gerisinde yüzü görünmüyor. Bir şişe mantarının üzerine saplı iğnelerin arasından ipleri çekip birbirinin üzerinden geçirerek bir şerit örüyor. Yün saç örgüsü kucağında uzuyor. Kızmış bana, küsmüş. Etrafında dolanıyorum... Yumuşak, parlak lüleleri titreşiyor. Benimkiler kazık gibi, dümdüz. Dil çıkarıyor bana, birbirine çarpan bukleleri daha da parlak görünüyor, saçlarının siyahı beni kışkırtıyor. Buklelerden başka bir şey göremez oluyorum, üzerine atılıyorum, koca bir tutamı avuçluyorum,

kıvır kıvır iğrenç yılanlar, büyük bir zevkle karıştırıyorum, büküyorum, çekiyorum. "Gör bakalım ne yapıyorum o püsküllerine!" Kıpırdayamadan ağzını açıyor, haykırıyor. Alın çevresi geriliyor, saç köklerinin arasından yol yol derisi görünüyor. "Pis saçlarını eline vereceğim!" Sonra bırakıyorum, bir tutam hariç, çekiyorum, çekiyorum, Monette'in elbisesinin kıvrımlarının arasındaki makası kapıyorum. Kıpırtısız elimde bir saç lülesi, ölü bir tutam. "Annene söyleyeceğim!" Bağıra bağıra koşarak kaçıp gidiyor. Ensesinde, buklelerin arasında beyaz boşluğu görüyorum. "Uzaması çok zaman alacak! Uzun süre çirkin çirkin dolaşacaksın!" Bir yandan da korkuyorum. Annemle babamın koşturup gelmesi çok sürmez, en iyisi hemen kendimi tuvalete kapamak. Saç tutamını bokların yüzeye çıktığı karanlık kubura yavaşça bırakıyorum. Elime yapışan saçları silkeliyorum, kesilmiş iri bir solucan gibi yüzüyor. Gözümü, kapıya açılmış baklava şeklindeki oyuğa yapıştırıp kalp atışlarımı dinliyorum, korku ve memnuniyet. Hadi bakalım, gelsin hela çukurunda arasın bulsun saçlarını...

Pazarları sıradan günlerin arasında parlıyor, altın ya da gümüş gibi... Erkekler, kadınlar, sabah ayininde herkes ışıl ışıl, başlarını öne eğmiş beyaz entarili iki oğlanın sallayarak yaydığı bulutun içinde yüzüyorlar. Yerden biraz yukarıda süzülüyorlar sanki, dumandan kanatları varmış gibi. "Kilisede çene çalınmaz!" Annem pembe bluzu ve parfümüyle, vücudunu saran güzel siyah döpiyesinin içinde muhteşem. Ağrıyan dizler, karıncalanan bacaklar, kilisede zevk ve acı her zaman bir arada, bir de hiçbir şey anlamadığım hüzünlü mü hüzünlü tekdüze ilahiler. *Crucifixi fige plagas...*[5] İnsanlar ağızlarını açtılar mı kapatmayı bilmiyor. *Meo... valide...* Buhurdanlık sallayanların uzun boylusu arkasını döndü, bir sürü beyaz elbiseli kadın ve erkeğin bulunduğu rengârenk mozaiklerdeki görüntülere

benziyor. "Efendimiz İsa'ya gönülden dua et." Beyazlı oğlana bakarken içinde balıkçılar, meyveler ve rahim geçen en sevdiğim duayı hatırlamaya çalışıyorum. Eli bir çırpıda alna, dudağa ve göğse götürme hareketi, bazılarının geri kaldığını görünce gülesim geliyor, ben beceriyorum, diz çöküyorum, oturuyorum, kalkıyorum. Ne yazık ki tanıdık kimse yok, bizim müşteriler kiliseye gelmez, bu saatlerde kafeye doluşmuşlardır, babam onlara servis yapıyordur, o da kiliseye gitmez. Arada sırada, bazı özel günlerde, Paskalya öncesinde ya da Azizler Yortusu'nda kimi kadın müşterilere arka sıralarda rastlarız. "İyi günler Madam Lesur, sen de çok güzel görünüyorsun pazar elbisenle Ninise!" Mutluluktan hindi gibi kabarıyorum. Kızların hiçbiri benim kadar güzel değil, Monette de çirkin. İnsanlar ilahileri söylerken önümdekilerin enselerine bakarak eğleniyorum, kimi ince ve kırışık, kimi sarı tüylü, kimi fularlı, kiminin de saçları kıvrılmış iri bir denizkabuğu gibi tokayla tutturulmuş. Dualar mırıldanarak altara doğru yürüyen kadınlar alayı, dudakları sımsıkı kapalı geri dönüyorlar, hiç kimse görmeden bu beyaz kâğıt parçasını nasıl yutabildiklerine şaşırıyorum. Monette ve benim için bir oyun daha, kutsal kâse yerine ayaklı birer kadeh alıp, uzun elbiseler yerine kirli çamaşır torbasından çıkaracağımız gecelikleri giyip biraz unla duman yapabiliriz.

Kilise çıkışında pastaneye gidiyoruz. Bir ısırıkta ağızda dağılan, dilin üzerine yayılan kremasıyla nefis bezeler, minik kayıkların üzerinde yükselen küçük, sivri tepecikleriyle çilekli tartlar, bunları yutmadan hep ağızda tutabilmek mümkün olabilse, hiç bitmeyen bir pasta arzusu... Ağız sulandırıcı. Ayin alayı ağır adımlarla çıkıyor, uzun boylu oğlan bir aziz gibi yanımızdan geçiyor. Önümüzdeki hafta annemi, buhurdanlıktan çıkan dumanının neredeyse doğrudan insanın yüzüne geldiği ve diz

dayama yerleri yastıklı dua sandalyelerinin bulunduğu ön sıralara oturmaya zorlayacağım. Kiliseden daha güzel, daha temiz bir ev görmedim hayatımda. Keşke yemeğimizi burada yiyebilsek, burada uyuyup çişimizi burada yapabilsek, hep burada kalabilsek. Hepimizin üzerine uzandığı büyük bir sıra olurdu, sıraların arasındaki yollarda bisiklete biner, sütunların arkasına gizlenerek saklambaç oynayabilirdik. Uzun, beyaz elbiseli kızlarla oğlanlar bizi giydirir, yiyeceğimizi verir, yanımıza uzanırlardı...

Clopart Sokağı'na dönerken ışıl ışıl vitrinli, büyük mağazaların dizildiği geniş caddelerden geçiyoruz. Annem kafasını çevirip bakmadan, dimdik, hızlı hızlı yürüyor. "Bizden farklı bir şey satmıyorlar ki. Resmen soyguncu bunlar. Baş belaları." Sonra République Sokağı'na geliyoruz, bakımlı çimlerin içinde, sessiz sakin villalar. Hüzünlü. Hiç kimseyi tanımıyoruz. Kaldırımların parlak gri taşları gözümüzü alıyor, Clopart Sokağı epey uzakta, neredeyse şehrin çıkışında. Yavaş yavaş tek katlı evler başlıyor, Saint-Raphaël afişleri, Brillante Eclipse reklamları ve annemle babamın rakibi Kafe Botot, daha bu saatte kapısının önünde sarhoş ihtiyarlar. "Şu rezalete bak! Sabahın köründe bu hale getiriyorlar adamcağızları!" Bir tek bizimkiler namuslu, düzgün kafe sahibi. Botot'nun iğrenç dış cephesine tiksintiyle bir göz atıyorum geçerken. Annemle babamın üstüne yok, herkese ölçülü servis yapıyorlar, kimseyi zorlamıyorlar. Sokak gittikçe hareketleniyor, pis su giderlerine basmamak için dikkatli yürümek gerek. Var gücünüzle bastırdığınızda su fışkırtan çeşme, tek bacağını kaybetmiş adamlar, yarı kapalı kepenkler, bir bodrumun önüne yığılmış kömür tepeciği, tekinsiz ilerleyiş, elimde beyaz eldivenler ve dua kitabı, üzerimde gök mavisi elbisemle ürkek yürüyüş... Ve bisiklet tamircisi, bisikletleri kendisine siper etmiş, önünden

geçerken bizi süzüyor. Elinde kerpeten ya da pense, her zaman kadınların etek hizasında çömelmiş vaziyette. Annem homurdanıyor, "Sapık moruk!" Adam küçük örümcek gözlerini, annemin siyah arka dikişi genişleyerek yukarı doğru çıkan naylon çorabına dikmiş. Biraz ilerleyince, müşterilerine rastladıkça, özellikle de bizden aldıkları mallarla dolu fileler taşıyan kadınlarla çene çalmak için duruyor annem. Nihayet varıyoruz. Her zamanki karşılama, "Madam Lesur dönmüş kiliseden, patrona haber verelim hemen!" Pazar kıyafetlerimi çıkarmam için annem beni hemen yukarı götürüyor. Günün ilk eğlencesi böylece sona eriyordu.

Ama burada bitmiyor. Babam öğleden itibaren, düşkünlerevinin ihtiyarcıklarıyla çevredeki çiftliklerde ve pazar günleri açık şantiyelerde çalışan delikanlılar için habire lahanalı sosis, etli kuru fasulye, domuz yağında mercimek, zeytinyağlı sardalye, beyaz şaraplı uskumru konservesi açıp duruyor. Oradan bir kaşık domates soslu fasulye, buradan bir parça işkembe, tencerenin dibinde kalmış yarım sosisi zevkle mideye indiriyorum. Buna rağmen, yemekte rostoyu ve çatalımla ezip yeşil bir göle çevirdiğim bezelyeyi de bitirmeyi başarıyorum. Annem pasta kutusunu getiriyor sofraya, ağızda erimeye hazır mokalı krema topları, ufalanmış badem parçacıkları, pembe süslemeler karşısında hâlâ iştahla dilimi şapırdatabiliyorum. Kendimi mis kokulu, yumuşacık kremaya ve içinde çıtırdayan lezzetlere bırakabilmek için lıkır lıkır su içiyorum ki rostoyu ve bezelyeleri bastırsın. Densizin teki mutfak kapısından kafasını uzatıyor. "N'aber, iştahınız yerinde mi?" Annem peçetesini ânında pastanın üzerine atıp onu örtüyor. "Kimseyi imrendirmemek gerek!" Sonradan yemeğe devam etmek, peçetenin pürtüklü dokusunun arasına yapışan kremayı emmek ayrı bir zevk. Bundan on beş, belki de on yıl öncesine kadar, Denise

Lesur'ün sürprizli pazar eğlenceleri. Annem dükkânın ahşap panjurlarını kapatıyor, babam iki dirhem bir çekirdek giyinmiş domino oynayanlara katılıyor. Örgülerim başımın tepesinde kocaman bir fiyonkla tutturulmuş, elbisemde sadece birkaç sos lekesi var. Annem elini yüzünü yıkayıp saç diplerine kadar bütün yüzünü yeniden pudralarken kasaların ortadan kaldırıldığı avluda bekliyorum, bugün pazar. Hiçbir şey yapmaya izin yok, üstünü başını kirletmemelisin. Duvar boyunca tek ayak üstünde seke seke zıplıyorum, içeriden dominocuların sesi geliyor. "Beyaz! Sıfır! Ben bittim!" Mutfak radyosunda spor haberleri, gökyüzünden bir uçak geçiyor, annem elini yüzünü yıkadığı suyu dışarıya atıyor. Beş ya da altı yaşlarındaydım. Baştan aşağı mutlu Denise Lesur... Dükkân, kafe, babam, annem, her şey benim etrafımda dönüyor. Clopart'daki öteki kızlara bakıp bütün bunların içine doğduğuma inanamıyorum, nedenini anlamaya çalıştıkça, üzerine düşündükçe hayret etmekten kendimi alamıyorum. Olduğum yerde dönüyorum, yer altımdan kayıyor, gri halkalar çizerek yaklaşıyor, duvarlar devriliyor... "Dikkat et elbisene!" Annem eliyle elbisemin arkasını silkeliyor. Şimdi, her ay yardımda bulunduğumuz, yatağa düşmüş, kolunu ya da bacağını kaybetmiş muhtaç cemaat üyelerini ziyaret vakti. Bacağı çürüyen Chédru Ana, kilise heyetiyle iki defa Lourdes'a, hacca giden Rajol'lerin belden aşağısı felçli kızı, suratı şiştiği için artık kafeye uğramaz olan ufak tefek Raimbourg. Duvar kenarlarında çerçöp öbeklerinin, kirli çaputların, her şekil ve boyda kurumuş köpek pisliklerinin, kırık tabak çanak parçalarının ortalığa yayıldığı, kaldırımsız, eciş bücüş sokaklar. "Geldik," diye mırıldanıyor annem. Tıpkı ayin için kiliseye gittiğimiz zamanki gibi. "Ah, Madam Lesur!" Adamcağız neredeyse sevinçten ağlayacak. "Orada durmayın öyle, buyrun, buyrun! – Chédru Ana

nasıl oldu? – İdare ediyor, idare ediyor, buna da şükür..." Büyük bir yatağın ortasındaki benzi sapsarı kadın gözlerini dikmiş, ona yaklaşmamızı seyrediyor. Derken dudakları aralanıyor, gülüyor, soluğu kesiliyor gülmekten, üzerindeki örtüyü çekiştirerek gülmeye devam ediyor, ağzının içinde, üst tarafta asılı iki diş görüyorum, aşık oyunundaki kemikler gibi... Yatağında hoplayıp zıplamaya, taklalar atmaya başlayacak, oyun olsun, onu arayıp eğlenelim diye örtünün altına saklanacakmış gibi bir hisse kapılıyorum, o denli mutlu görünüyor. Bir çırpıda geceliğini kaldırıyor, kocaman bir delik, kapkara, et içinden çekilmiş. Annem eğilip bakıyor, ihtiyar adam da, sanki korkunç bir şey çıkacak deliğin içinden, kıvrımların arasına yerleşmiş bir yengeç, şeker çuvallarının dibindeki gibi karıncalar... Aniden bir koku yükseliyor, osuruk ya da pişen lahana kokusu. Kadının bacağıymış. Geceliğini daha yukarı sıyırırken ihtiyar kadın kıpır kıpır. Bacaklarının arasında kurumuş kocaman bir çiş gölü, leke kenarlara, solmuş işlemelere doğru pembemsi bir renk almış. "Ha gayret Chédru Ana, iyiye gideceksin." İhtiyar adamla annem dönüyorlar. Örtünün yeniden indirildiğini görüyorum, kadının elleri yine kıpır kıpır, ağzının içinde bir şeyler geveliyor. Annem çantasından hızlı hızlı kahve, bisküvi paketleri ve bir şişe de elma şarabı çıkarıyor. Gülüşme tekrar başlıyor, adam da gülüyor, paketlere dokunmaya çekiniyor, annem ona doğru itiyor getirdiklerini. "Zahmet etmeseydiniz..." Yaptığımız bunca şeyden sonra oturup etrafa bakmaya hakkımız var herhalde diye geçiriyorum içimden. Anlaşılan biz gelmeden önce ihtiyar ütü yapıyormuş, masanın köşesinde bir örtü serili, fırının üzerinde, cezvenin yanında ütü ısınıyor. Islak mutfak bezleri bir ipe serilmiş. Tuvalet kovasını gizleyecek zaman bulamamış. Bir şeyler yemeyecek miyiz? Sanmam, ihtiyar adam bardak çıkarmak için büfenin ka-

pağını açtı, içi bomboş, ne şekerleme ne konserve. Büyük hayal kırıklığı, bana verecek hiçbir şeyleri olmadığı için onlara öfkeleniyorum. Annem kulağıma fısıldıyor, "Sen git biraz dolaş!" İhtiyarla konuşmaya koyuluyor, kadın gözleri açık uyuyor gibi. Odanın öbür ucunda, tıka basa her boydan şişeyle dolu iki raflı dolabın önünde duruyorum, şarap ve şurup şişeleri, parmağımı içine sokamadığım daracık ağızlı kolonya şişeleri. Büyük tıpalı yassı şişeler, upuzunlar, kapaklı yeşil şişeler. Bir tane de kısa boynu ağız kısmına doğru bükülerek genişleyen yusyuvarlak şişe var. Buz gibi. Üzerindeki tozu silip buğuyla bembeyaz olana kadar içine üflüyorum. Neredeyse altıma kaçıracak kadar çişim geliyor. Kimse görmesin. Arkama dönüp bakıyorum, içine kaçmış gözleriyle ihtiyar kadın beni seyrediyor, iki dişi ortaya çıkıyor, başını sallaya sallaya gülmeye başlıyor, anlayamıyorum, yanaklarını ısırarak sanki, "Ne güzel, oyna işte böyle," diyor. Tahmin etti mi yoksa? Belki aynı şeyi daha önce o da yapmıştır, bir şişenin içine, belki şimdi de yapmak istiyordur. Dili, sallanan dişlerinin ortasına giriyor... Elimde şişe, huzursuzlanıyorum, ihtiyar her şeyi anladı galiba. Nasıl oldu hiç bilmiyorum ama kırılıyor, cam parçaları pırıl pırıl parlayan çiçekler gibi ihtiyar adamın sandalyesinin etrafına saçılıyor... Annem hışımla ayağa kalkıyor, kırıkları toplamaya başlıyor. "Önemli değil, önemli değil, buradan geçin, sattığımız tuvalet masasının üzerinde duruyordu." İhtiyar kadın yatağında hareketleniyor, yeniden onunla ilgilenilsin istiyor, kimsenin kulak verdiği yok. "Çişim geldi!" Annem tuvalet var mı diye soruyor. Avluda. Ya da odanın köşesinde kova var. Dışarı çıktığımı gören ihtiyar kadın başını sallıyor. Dışarı çıktığımda çiş yapma isteğim geçiyor. Avlu duvarının üzerinde yan yana dizili tavşan kafesleri, başka bir duvarın üzerinde kesilmiş odunlar merdiven gibi basamak basamak yükse-

liyor. Bir de armut ağacı var, üzerinde üç, dört, sadece beş armut kalmış. Bu küçük alana kapatılmış gibiyim, uzaktan annemle ihtiyar adamın ara ara alçalıp yükselen seslerini ve kadının ciyaklamalarını işitiyorum... Kafedeki şenlikli ortamdan ne kadar farklı. Bu esnada babam dominoda kazanıyordur. Odun yığınının üzerine tırmanırken düşünüyorum. Chédru Ana'yla babanın tek bir odaları var, annem onlara hiçbir karşılık beklemeden yiyecek getiriyor. Biz onlardan iyi durumdayız. Büfelerinin içi tamtakır. Her yer kir içinde. İhtiyar adam belli ki annemin gelmesine seviniyor. Durmadan bir şeyler anlatıyor, annem dinliyor, olabildiğince nazik. Memnuniyet. Denise Lesur olarak burada bulunmaktan memnunum. Kendimi Denise Chédru olarak burada, bu çişli yerde, şişelerin arasında tahayyül edemiyorum. Armutlarından birini araklasam ihtiyar ne der acaba? Hiçbir şey, getirdiğimiz onca şeyden sonra cesaret edemez. Başparmağımı batırmaya çalışıyorum, sertmiş, yine de tırnağımı saplayınca tatlı bir damla akıyor dışarı, kabuğun bir parçasını koparıyorum. Bir kere, madem verecek başka bir şeyi yok, bundan ikram etmesi gerekirdi. Bütün dişlerimi geçiriveriyorum. Çatırdıyor, armudu tamamen koparmamak için kendimi tutuyorum. Sert, ekşi. Bana bir tane verseydi, ben de aşırmazdım. Zaten kendi kendine yetişiyor. Hem annem ona kahve ve içki verdi. Armut dediğin ne ki, bedava. Armuttan kocaman bir parça ağzımda, sandığımdan daha acıymış, ortasında bir delikle dalda asılı duruyor. Büyük bir karatavuk yaptı diye düşünür. Isırığın kenarında dişlerimin tırtıklı izi görünüyor, en iyisi tamamını yemek. Öyle yapıyorum, görsünler bakalım günlerini.

Clopart Sokağı'nın başından sarı kütlesi hemen göze çarpan, yaklaştıkça ortadaki kapı nedeniyle ikiye bölünen kocaman KAFE yazısının okunduğu Kafe-Bakkal

Lesur'e dönerken anneme ardı arkası gelmeyen sorular soruyorum. Chédru'ler kim, niye öyle bir yerde yaşıyorlar? "Muhtaç düştüler işte, karıncayı bile incitmeyecek insanlar. Kadıncağızın kafası yerindeyken ve bacağı sağlamken çok iyi müşteriydiler. Bizden galon galon şarap, pazarları da yengeç alırlardı. Şimdi pek bir şey alacak halleri kalmadı, arada sırada biraz kavurma, biraz da taze peynir. İnsanlık hali, oluyor hayatta böyle şeyler, küçük görmemek lazım." Hızlı yürür annem, benimle uzun uzun konuştuğuna göre keyfi yerinde olmalı. "Onlar sayesinde ekmeğimizi kazandık, aklından çıkarma. Gidip başka yerlerden alışveriş yapmazlardı, ne alacaklarsa bizden alırlardı." Ben de Chédru'lerden, orada geçirdiğim öğle sonrasından memnundum, delik bacak içine renkli şekerleme doldurulmuş bir denizkabuğu gibiydi, karamelli şekerlemeler. Armudun çekirdeklerini havaya doğru tükürürken ağacın üzerinden bulutlar geçiyordu. Koçanı kafesin deliğinden iyice bastırıp iterek tavşanlara verdim.

Felçli Rajol'ün pazarları, yemek masasının üzerinde sentetik yapay çiçekler, üzerinde Lourdes resmi olan bir ağaç kabuğu, karanlıkta insanı korkutan ışıklı Bakire Meryem ve içi kutsal su dolu bir Meryem daha. Annem ona *Confidences* dergilerinin eski sayılarını götürüyor. Yaşlı anne Rajol'ün başparmağı kopmuş. Kadın, bir veremliyle evli olan öteki kızından bahsediyor sürekli, hastalığı çocuklarına da geçirecek diye endişeli. Acıklı hikâyelerin pazarları, bin bir talihsizlik, güzel renkli resimler... Kan tükürüyor hanımcım, havlu yetiştiremiyoruz, gözler, ya gözler, bu yarısı gitmiş parmak var ya, yalan değil, aynen şu tencere gibi yemyeşildi... Benden uzak talihsizlikler, asla benim başıma gelmeyecek felaketler, çünkü bazı insanlar doğuştan böyledir, hastalıklar onları bulur, elli franga ezme alabilirler ancak. Annemse gücü

yettiğince, osu busu şusu olan, kış boyunca burnu akan, ayaklarına doğru düzgün uymayan postallarını bağlayamaz durumdaki bu ihtiyarlara bir parça el uzatmaya gayret ediyor. Onların kabahati yok. Bizim de yok. Hayat böyle, mutluydum ben. İlkbaharın portakal kokulu pazarları, ipe serilmiş güneşte kuruyan çamaşırlar, gıdaklayarak yumurtladığını haber veren tavuklar. Daha sonraları, okula başladığımda, sersem kadın, "Bugün çarşambayız, perşembeyiz yazmayın, yanlış ifade," deyip duruyordu. Halbuki ben, kirletmemem tembih edilen elbisemin içinde, krema ve papazın dağıttığı hayalî kutsal ekmekle dolu ağzımla tepeden tırnağa pazardım. Pazar gününün her şeyine bayılıyordum, konserve sardalyeye, annemin tutkun olduğu o çirkin, ucube, sefil ihtiyarları ziyarete gitmeye. Her şey çok iyiydi.

Bugün de eminim, yine ayine gitmiştir, sınavlarda başarılı olayım diye dualar mırıldanmıştır, kızının, biricik kızının, hamile kalmaması için dua etmek aklına gelmemiştir. Belki de gelmiştir, bundan ölesiye korkar, büyük felaket. Yaşlı adamlar, terlikle sabah alışverişine gelen kadınlar dükkândadır şimdi. Lanier Baba maaş gününde bile hesabını kapatamamıştır, hep bir kısmı kalır. Onlarla bir işim yok artık, onları, müşterileri düşünmek bile içimi döndürüyor. Epeydir onlarla aynı dünyada değilim, hiçbir ortak noktamız kalmadı. Oysa daha yedisekiz yıl öncesine kadar onlardan, üzerlerinde önlükle alışverişe gelen, kıvamını kontrol etmek için beş parmağını birden camembert'e daldıran müşterilerden farklı değildim. Ağzı bozuk, hırçın bir velet, çömelip hepsinin suratının orta yerine edebilirdim... Ninise Lesur, tütün, duman ve yazın indirilen kepenkler altında olgunlaşmaya bırakılan domatesler arasında büyüyen kız... Gözlerini açıp etrafa bakan yavru kedinin mutluluğu, her şey elinin altında. O zamanlar hoşlandığım, hayranlık duy-

duğum şeyleri hatırlamak bile tiksindiriyor. Bütün dünyam buydu, yeme, içme, dokunma, yırtıp parçalama arzusu uyandıran bin bir parça ve onları birbirine bağlayan inatçı, çenebaz sicim, ben, Denise Lesur, ben... Dükkânın karşısındaki buz tutmuş derede Monette'le kayarken birbirimizin üstüne düşmemiz, ağzımızın payını almamız, nar şurubu içmenin hayalini kurarken, damın kenarından döne döne düşen devasa buz parçalarının tadına hayran kalmamız. Kırık bir güneş gözlüğünü burnumun üzerine oturtmaya çalışıp, kapkaranlık zeminde sendeleyerek kafeden çıkıp kararan sıcağa karışan kırlaşmış kafalara bakışım. Bacakların birbirine yapışması ne kadar rahatsız edici, eski bir örtüyle boş kasaların arasına yaptığım çadırın altına uzanmak en iyisi. Uyuşuk sinekler şişelerin içine giriyor, dipte kalmış şarabın içinde ölüyorlar. Bazen de bardağı ters çevirip içine hapsettiğim yabanarılarının havasızlıktan ağır ağır, döne döne ölmesini seyrediyorum. Ardından, sonbahar, boynu kaşındıran atkılar, bacakları sıkan çoraplar, gökyüzünde kızıl çizgiler, akşam. Daha hızlı çevir ipi! Bir ve, iki ve... Pazar gelir rap rap, biz yapalım şap şap, on parmağı gümüşten, herkes koşar peşinden! İp ıslık çalarak dönüyor, sıra bende, kızlar, benim sıram. Bir-iki ormandaki tilki, üç-dört dön de kıçını ört, beş-altı Polonya battı, yedi-sekiz-dokuz Almanya domuz... Kafeye giriyorum, elbiselerim üzerime yapışmış, kaşınıyorum. Mantomu, ayakkabılarımı çıkarıp sağa sola atıyorum. Bir dediği ikiletilmeyen yumurcak, şimdi de akşam atıştırmalığı yapan babasının tabağındaki soslu ringa balığına koşuyor. Soğan ve karanfille tatlandırılmış sos ağzında eriyor, dilinin altında hafif ekşi bir tat... "Biraz da babacığına bırak!" "Bir parça daha!" Boğuşmaca, gülüşmece, avucumun içinde krem gibi, ince, kırmızı damarlı balık yumurtasıyla koşup gidiyorum... Kapanışı bir bardak soğuk sütlü kahveyle yapıyo-

rum, kahvenin üzerini koruyucu bir kapak gibi örten incecik kaymak tabakasını kaşığın ucuyla ıslak kâğıt gibi sıyırıyorum. Haftanın tek banyo günü, cumartesi akşamları. Yazın, herkesin haftalığını aldığı gün olduğu için kafedeki şamatanın daha da arttığı, bütün o seslerin, gürültü patırtının hemen üstünde, çatı arasında. Kışın, mutfak merdiveninin altındaki, tencerelerin durduğu yüklükte, vücudun, dişlerin, kukunun durulanmadan tek suyla yıkandığı, sabunlu, su dolu leğenin içinde ayakta. Sabunlu suyu ziyan etmemek için, annem ertesi pazartesi bununla bir de yerleri silerdi. Ayaklarımı bezleri koyduğumuz çekmeceye uzatıp fırının karşısında kurulanıyorum. Açık kapıdan kafalarını uzatıp gecelikli Ninise diye laf atıyor müşteriler, önünü arkasını iyice çekiştirirdim kumaşın, çiş yolunun belli belirsiz hatlarından başka bir şey görünmezdi. Gülüşmelerine, morarmış suratlarına baktıkça haftadan haftaya büyüdüğümü anlıyordum. Elini çabuk tut! *Palais Royal güzel semttir / Oradan çıkan kızla evlenilir / Matmazel Denise gözdesidir / Onunla evlenmek isteyen Mösyö Jean-Pierre'in...*[6] Bir pazar ayini boyunca gözümü alamadığım sarışın, pembe tenli, bebek yüzlü oğlan, kiliseden çıkarken annesi ismiyle sesleniyor... Bir kadeh içmek için bile kafeye girmeye çekinen utangaç gelinler, Leduc'lerin kızı, Martin Baba'nın kızı, ve diğerleri, veledin biri elbiselerine meyve suyu döktüğü için çığlık çığlığa ayağa fırlayan iğreti azize bakireler. Daha yeni komünyon almış, çocuk irisi kızlar, elbiselerinin altındaki iki küçük kabartıyla adeta çocuk gelinler, anne babalarıyla bizim kafeye gelerek kutlamayı sonlandırıyorlar. Yüzlere, iş tulumlarına, Mağribi seyyar satıcıların sattığı ucuz örtülere, sirke sineklerine, ızgarada kömürleşmiş ringa balığına, kıllı kollara ve göğüslere bakıyordum. Avucuma yapışan peynirler, her şeyi karıştıran parmaklarımdan damlayan reçel, beş gündür kovada duran

çamaşırdan kalma suyun yapışkan yüzeyine dokunuyorum, elimi sürmediğim şey yok... Sımsıkı, kaslı baldırlar ve uyluklarla, yaşam için son derece donanımlı bedenim, küçük kraliçe. Eşi benzeri olmayan saadet. Clopart Sokağı'nda dükkân sahibi Bay ve Bayan Lesur. Biricik kızları, Denise, tek çocuk. Bütün bunların buraya varacağı aklıma gelebilir miydi? Kilerde, şarap kasalarının arasında eteğimi kaldırıp aynaya kukumu gösterirken, hayalî bakışları üzerimde hissederek tahrik olurken aklımın köşesinden bile geçmezdi bu. Tükür, kus ve unut. Hayat içimde ölüyor, karnımda. Ne zaman oldu, nasıl oldu? Hikâyemi kendime anlatıyorum. Henüz anlayabilmiş değilim.

Kermesteydik, bu gösteriyi oradaki tiyatroda görmüştük, büyük bir hazine sandığı koymuşlardı sahneye. Annemle babamın yanındaydım. Bir kadın gülümseyerek dans etmiş ve sonra hop sandığın içine girmişti. Adamlar kapağı kapatmış, ellerindeki kılıçlarla kutuyu deşmeye başlamışlardı, bir iğne yastığı gibi. Kadının sandıktan çıkışını görüp görmediğimizi hatırlamıyorum. Şakırdayarak birbirine çarpan, dosdoğru karın, bel hizasına saplanan, sivri uçları tüylerin üzerinde birleşen bıçaklar. Clopart'a dönerken korkum hâlâ geçmemişti, elimden sıkı sıkı tutuyorlardı. "Altı üstü bir numara, endişelenme." Babamın benimle yan yana yürüyen, tabanına otların yapıştığı kocaman ayakkabılarına bakıyordum; annemin üzerinde mavi çizgili güzel elbisesi vardı, ona sarılıyordum. Beş-altı yaşlarında onları seviyor, onlara inanıyorum. Tanrım sen bilirsin, hangi an, hangi gün duvarların rengi çirkin görünmeye, yatak odasındaki tuvalet kovası pis kokmaya başladı, ne zaman gariban ihtiyarlar beş para etmez, ayyaş moruklara dönüştü... Annemle babama benzeyeceğim diye ne zaman delice korkuya kapıldım... Bir günde olmadı, büyük bir kopuş ânı yok.

Gözlerim yavaş yavaş açılıyor... küçük küçük saçmalıklar... O dünya bir anda benim olmaktan çıkmadı. Aynada kendime bakıp da onları artık görmeye dayanamadığımı, beni mahvettiklerini haykırmam yıllar aldı... Yavaş yavaş. Kimin kabahati. Ayrıca her şey hep kapkara değildi, eğlenceli anlar da vardı, beni onlar kurtarıyordu. Kötü huylu kız.

Sonra, özel okul vardı. Okul, yakıcı kelime, kilise gibi, babam kiliseden nasıl söz ediyorsa okuldan da aynı şekilde bahsediyor. Kafedeki iskemlelerden birine ata biner gibi oturmuş, "Viens poupoule"[7] şarkısıyla onu dans etmeye zorluyorum, çünkü tek bildiği parça bu. Bir anda duruyor, çok ciddi. "Beni iyi dinle, yakında okula başlayacaksın! Doğru düzgün hareket edecek, doğru düzgün konuşacaksın okulda, tamam mı? Biliyorsun, özel okul!" Bir şey öğrenemeyeceğimden, anlamayacağımdan korkuyor... "Ceza alırsın sonra!" Hiçbir şey gözümü korkutmuyor. Ne gerekiyorsa, hepsi fazlasıyla var bende, deri çanta, en iyisinden, yazı tahtası, kurşunkalem. "Eşyalarını ona buna ödünç verme, tamam mı, az para değil hiçbiri" ve "yeleğini üstünden çıkarma, kaybedersin." Babam bisikletinin demirine oturtup beni okula götürdü, ceketinin altından bahçıvan pantolonu görünmüyordu, paçalarını lastikle tutturmuştu. Bir sürü kapının dizili olduğu, kırmızı-beyaz karo kaplı uzun bir koridora girdik. Kimsecikler yoktu. Buradan nereye gideceğimizi bilemiyordu babam, bunalmış, tedirgin olmuştu. Geri döndük, dışarı çıktık, fazla erken gelmişiz, diğer öğrenciler görünmeye başladığında doğru kapıyı bulduk. Paskalya tatilinin sonuydu, herkes okula, birbirine alışmıştı. Sonra, öteki kızlarla bahçede kaldım, onlarla oynamamı istiyorlardı. Ama canım istemiyor, benim çantam, kalem kutum, silgim var. Aslında oyun oynadıkları da yoktu, sağa sola koşuyor, birbirlerinin sırtına vuruyor, şarkı söy-

leyerek dönüyorlardı. Saklambaç oynayacak tek bir köşe yoktu, evcilik oynamak için ev, radyo yarışması için sahne yapacak kasa da yoktu. Kızlar birbirinin poposuna vurmuyor, saçlarını çekmiyor. Bazılarının önlüklerinde, fiyonkla tutturulmuş haç vardı. Saçma sapan oyunlar, aptallıktan başka bir şey değil, oradan oraya kaçışan tavuklar gibi, yakalayamazsın ki, sıra bende, ebe, habire aynı şey. Zil sesi. Ortalık duruluyor, sanki herkes yatıp uyumaya gidiyor, deli gibi koşturan kızlar sakinleşiyor, sus pus sıraya giriyor. Tek başıma kalıyorum, kıvıl kıvıl bahçe gri taşlarla dolu bir göle dönüşüveriyor. Tanrım, neyse ki bitti, öğretmen, "Yeni başlayan küçükhanım, isminizi söyler misiniz?" dediğinde bütün kızlar bana bakarak kıkırdıyor. Denise Lesur, ağzımdan öylece çıkıveriyor, Monette Martin ya da Nicole Darbois da diyebilirdim, bir şey fark etmezdi. Öğretmenin de pek umursadığı yoktu zaten. Tekrar söylemem gerekiyor.

Kürtajcı kadın adımı sormadı. Bir isim uydurmaya hazırdım. Okulu hatırlamak kolay. Önemsizmiş gibi, gayet masum görünüyor. "Özel okula verirsek daha iyi eğitim alır, hem orada çocukları daha sıkı tutuyorlar." Al sana sıkı tutulanlardan biri, hemen açıvermiş bacaklarını. Özel okulun iyi eğitimi. Monette devlet okuluna başlamıştı, annem müşterilerden adeta özür diliyordu, "Daha iyi olduğu için değil, özel okul eve daha yakın, getirip götürmesi daha rahat, biliyorsunuz, işimiz başımızdan aşkın."

İlk günler hiç ağlamadım, mutsuz olmadım. Ama hiçbir şey de bilmiyordum. Annemden babamdan uzak olmak dert değildi, uçup gitmeyeceklerini biliyordum, hem zaten benimle doğru düzgün ilgilendikleri de yoktu. Dört buçukta, babam bisikletiyle okulun kapısının önünde olacaktı. Başkalarının dediği gibi, özgürlüğün kısıtlanması, canımın istediğini yapamıyor olmak, otur, kalk, şarkı söyle, bunlar keyfimi kaçırmıyordu. Tam tersine.

Hep söyledikleri gibi, çalışkandım. Öğretmen ne yapmamızı istiyorsa, hepsini ilk günden itibaren iyi yapmaya çalıştım, düz çubuklar, rakamlar, kelimeler, göze batmak istemiyordum. Kaçma, hatta zil çaldıktan sonra bahçede oyalanma isteği bile duymadım hiç. Böyle şeyler yapan kızların cezalandırılmasını istiyordum. Okulu kırmayı aklımdan bile geçirmedim. Tarifi imkânsız, tuhaf bir şey vardı, tamamen yolumu yönümü şaşırmış haldeydim. Kafe-Bakkal Lesur'den, annemle babamdan, mahalledeki arkadaşlarımdan bambaşkaydı her şey. Bazı anlar tanıdık bir şey yakalıyormuşum gibi oluyordu, bahçıvan mesela, kirli montu, mavi iş tulumuyla sınıfın penceresinin altından geçtiğinde ya da yemekhane civarında ringa balığının kokusunu duyduğumda, bazen bir kelime, bir söz, çok enderdi bu anlar. Gerçeklik duygusu vermiyorlardı, okulun bahçıvanı, okulun ringa balığıydı onlar. Dil bile farklıydı. Öğretmen her zaman çok uzun kelimelerle, ağır ağır konuşuyordu, hiç acele etmiyordu, çene çalmayı seviyordu ama annem gibi değil. "Giysiler portmantoya lütfen!" Annemse, oyundan döndüğümde mutlaka bağırıp çağırır, "Sana söylüyorum, fırlatıp atma kabanını, biz mi toplayacağız arkandan? Hoop çorapların!" İkisi arasında bir dünya var. Doğru değil, tarz meselesi denemez buna. Bizim evde *portmanto* bilinmez, giysi sadece Palais du Vêtement'a[8] gittiğimiz zaman telaffuz edilen bir kelimedir, o da Lesur gibi bir mağaza adıdır, oradan giysi değil, üst baş, elbise, palto alırız. Yabancı bir dilden bile beterdi, biri Türkçe ya da Almanca konuştuğunda, hiçbir şey anlamazsınız, işiniz kolaydır, kafanızı yormazsınız. Oysa burada, öğretmenin söylediği hemen her şeyi anlıyordum, yine de o kelimeleri kendi kendime bulup söylemem mümkün değildi, annemle babam da benden farksızdı, yoksa bu kelimeleri evde duymuş olurdum. Tamamen farklı, bambaşka insanlar. Bu huzursuz-

luk, bu şok, öğretmenlerin ağzından çıkan her şeye kulak veriyordum, bakıyordum, hafif, şekilsiz, soğuk, kopuk kopuk geliyordu hep. Hakiki dili eve gittiğimde duyuyordum, kafayı çekmek, çöplenmek, düzüşmek, kart şıllık, bi öpücük ver bebişim. Ne söyleniyorsa ânında orada oluveriyordu, bağırışlar, yüz ekşitmeler, devrilen şişeler. Öğretmense, konuşuyor, konuşuyor, ama söylediği şeyler gözümün önünde canlanmıyordu, panjur, ajur, bazılarının ne demek olduğunu anlamam on yıl aldı. Ağılı çoban köpeği bekler, evi karabaş, eğlencelik hikâyeler, öğretmen esprileri. Sınıftaki kızlar parmaklarıyla harfleri gösterip hep bir ağızdan p-a, pa, p-e, pe diye tekrarlarken gülesim geliyordu. Okul denen şey, aynı şeyleri tekrarlamak, çizmek, birleştirmek mi yani? Kafe-bakkal çok daha gerçek! Okul durmadan -miş gibi yapmaktı, komikmiş, ilginçmiş, iyiymiş gibi yapmak. Öğretmen de kendi radyo programını sunuyordu, gözlerini kocaman açıp hain kurt taklidi yaparak dudaklarını büze büze hikâyeler okuyordu. Herkes gülerken ben de kendimi zorlayıp gülüyordum. Konuşan hayvanlar hiçbir zaman o kadar ilgimi çekmedi. Bu saçmalıkları anlatırken bizi pek umursadığını da düşünmüyordum. Sandalyesinde öyle bir hoplayıp zıplıyordu ki gözüme kaçık ya da alık gibi görünüyordu; bu kuzu köpek hikâyelerini anlatmaktan yüksünmüyordu. Sağımda solumda oturan kızlar onu merakla dinliyor gibi görünüyordu. Biri, benim yanımda oturan, beş dakikada bir arkasına dönüp dalga geçiyor, sonra hop, ciddi ciddi öğretmeni dinlemeye koyuluyor, sonra tekrar aynı şeyi yapıyordu. Ben de onun gibi yaparak oyalanıyordum, başkaları nasıl davranıyorsa öyle davranmaya çalıştım hep. Fakat şimdi önümde bir örnek yok, sıfır, korkunç olan da bu. Herkes -miş gibi yapma oyununu oynuyordu. Öğretmen, "Haydi üstünüzü giyin, son zile az kaldı," diyordu, biz de kollarımızı kavuşturup zi-

lin çalmasını bekliyorduk. Ne kadar saçmaydı, pekâlâ çıkıp bahçede bekleyebilirdik ya da hiç beklemeyebilirdik. Ayaklarımızı sıraya sürtüyor, fısıldaşıyor, sıkılmıyormuş gibi yapıyorduk. Uzakta, gözle görülmeyen bir yerde, ara ara sanki kendi başına tıngırdayan, bizim bakkal dükkânının çıngırağından biraz hallice, acınası bir ses çıkaran zil çalana kadar. Ama bizim çıngırak müşteriyle çınlıyordu ve müşteri alışveriş, kasaya girecek para demekti. Okulun ziliyse manasız bir fanteziden ibaretti, sırf eğlencesine ding-dong.

Okulda yemek yiyemiyordum, bir şey içemiyordum, tuvalete gitmek başlı başına bir dertti. Öğretmenin kürsüsüne kadar gidip, "Çıkabilir miyim?" diye izin isteme mecburiyeti, "Tuvalete gidebilir miyim?" değil, bütün bunları çişten kasığım patlayacak halde yapmak. Bir parça sucuğun, bir bardak nar şurubunun hayalini kurduğunuzu ya da çişiniz geldiği için kukunuzun elinizle bastıracak kadar yandığını asla belli edemezsiniz. "Françoise altına yapmış!" Pierrette yerden kalemini alırken görmüş. Dehşetle ellerini kollarını sallayarak oh, ah diyen kızlar. Öğretmen hışımla Françoise'ı sıradan kaldırıyor. Altında kocaman, sütlü kahve rengi bir leke, anlaşılan epey zaman geçmiş. Bağırış çağırış, ağlama, öğretmen Françoise'ı kapıp kolunun altına kıstırarak dosdoğru lavaboya gidiyor. Başı aşağıda. Zil çalana kadar, mendilini yüzüne siper edip usulca hıçkırarak ağlıyor. Ya izin istemeye cesaret edemezsem ve benim de başıma aynı şey gelirse... Teneffüse kadar dayanabilir miyim? Başka bir şey düşünemez oluyoruz, beş tuvalet kabininin önünde, büyüklü küçüklü on-on beş kız kasıklarına bastırıp duruyor. Önce gelen giriyor. İlk başta oyun oynuyorlar sandım, hepsinin aynı anda çişi gelecek değil ya. "Tuvalete girmek istiyorum," dedim. Önümdeki kızları ittim. Gülmeye başladılar, eteklerinin arasından sıyrılıp geçmeye çalıştım, içlerinden biri

bağırdı, "Ne aptal şey bu ya!" Karnıma ağrı saplanmıştı, annemle babamın avlusundaki tuvalet geldi aklıma. Neden sonra anladım ki, öteki kızlar da tuvalet için bekliyormuş, kuyruğa girdim. Bütün teneffüs böyle kenefte mi geçecek yoksa... Tuvalet ihtiyacını bastırmak için kukularını tutup oldukları yerde tepinip duruyorlardı. Her tarafından su ve çiş sızan, duvarları kahverengi lekelerle dolu, içinde kurumuş bok kaplı, guruldayan beyaz bir deliğin olduğu tuvalete girer girmez midem bulandı. Klozetin kenarına değen bacaklarım buz gibi, ayaklarım suyun içinde, her tarafta çiş ve kaka kokusu, sanki bok çamaşırhanesi. Kızlar kapıyı yumrukluyor. Evde, baklava şeklindeki deliğe güneş vurduğunda örümcek ağları parlar, çiviye asılı gazete kâğıdı ve sıcak çiş kokardı. Birden çiş yapma isteğim geçiverdi.

İki ayrı dünya. Peki, tam olarak hangi anda kıyaslamaya başladım. Henüz değil, ilk yıllarda değil. Ihlamur ağaçlarıyla çevrili büyük, soğuk avlu, ortada bir kemer ve salıncak, düğümlü bir spor halatı. Sırası gelen tırmanıyor. Ben hiçbir zaman beceremedim. Kızlardan biri insafsızca, "Külotun yok!" diyor. Kıçımın arasına sıkışmış olmalı. Hiçbir şey kaçmıyor gözlerinden. Karatahta, işlemler, kelimeler... Bakkalın arkasındaki küçük avlu, kasalar, çeşit çeşit kokan karton kutular, vitrindeki ekşi, sarı kavanozlar. Babamın ve annemin sesleri, anlamak için dinlemek zorunda kalmadığım kelimeler, kısa ve kaba cümleler, bir köşede karahindiba köklerini yiyen ihtiyar Martin, kayıntı yapmayı atlamayacaksın, şerefe, son savaşın sonuncusu, hadi bana eyvallah, kısmetse görüşürüz... Hepsi içime işlemişti, mırıl mırıl ve sıcak. Babamın bisikletinden atlayıp dükkâna girdiğim anda her şey, insanlar, sözler yeniden beni sarmalıyor. Yerdeki gri çinilerin ortasında yılankavi bir çizgi halinde akan süt, tepeleme iki ölçü Madam Lesur, ne muzip kadın bu, La Canu, insanın gözünden

yaş getiren acı siyah turp sosu ya da iri taneli ezme sürülmüş ekmek dilimleri, kafenin önünde güneşe uzatılan bacaklar. Hey Ninise, indir kaputu, motor açığa çıkmış! Tek yapmam gereken hiç düşünmeden, rahatça, bir dünyadan öbürüne geçmekti. Hiç yadırgamadan.

Böyle olmadı, ilk zamanlar sık sık ikisini birbirine karıştırdım, ne kadar sürdü? Anasınıfında, dudakları üzgün bir kruvasana benzeyen öğretmen, ilkokulda, ellerimizle ne yaptığımızı görmek için sürekli sıraların altına bakan yaşlı Aubin...

Sık sık geç kalıyorum, bazen beş, bazen on dakika. Ya annem uyandırmayı unutuyor ya kahvaltı hazır olmuyor ya çorabımda yamanması gereken bir delik çıkıyor ya da eksik bir düğme son anda üstümde dikiliyor, "Aa, böyle gidilir mi hiç!" Nihayet babam bisikletine atlıyor, pedallara asılıyor, ama sınıfa girmişler bile. Kapıyı çalıyorum, içeri dalıyorum ve doğrudan öğretmenin kürsüsüne gidiyorum. "Denise Lesur, dışarı çıkın!" Gayet sakin, çıkıyorum. Dönüyorum, tekrar dalıyorum içeri. Ciyaklamaya başlıyor. "Tekrar çıkın, böyle girilmez sınıfa!" Bir daha çıkıyorum, bu sefer içeri dalmıyorum. Kızlar gülüyor. Beni kaç kere içeri sokup çıkardığını hatırlamıyorum. Hiçbir şey anlamadan önünden geçiyordum. Sonunda dudaklarını sıkarak sandalyesinden kalktı. "Ahır mı burası? Sınıfa böyle girilmez! Geç kaldığımızda, ortamdaki en yetkili kişiden özür dileriz! Gerçi senin zamanında geldiğin görülmüş değil..." Sınıf kıkırdıyor. Öfkeden kuduruyorum, bütün maskaralık bunun içinmiş, bir hiç yüzünden, üstelik bilmiyordum! "Bilmiyordum, matmazel! – Bilmeniz gerekiyordu!" Peki, nereden bilecektim? Bizim evde kimse bana böyle bir şey söylemedi. Canın ne zaman isterse o zaman girersin içeri, kafeye hiçbir zaman geç kalınmaz. Demek, bizim evimiz ahırmış. Yüreğim sıkışıyor, hiçbir şey anlamıyorum, okul, o basit, hafif, gerçekdışı oyun gi-

derek karmaşıklaşıyor. Sıralar sertleşiyor, soba keskin is kokuyor, her şey kalın bir çizgiyle sınırlanarak mevcudiyet kazanıyor. Yerine oturup gülümseyerek bana parmağını sallıyor, "Kendinizi beğenmiş bir yumurcaksınız, bana günaydın demeyi REDDETTİNİZ, evet evet, REDDETTİNİZ!" Deliriyor, ne söylesem boş, atıp tutuyor, bir şeyler uyduruyor. Sonrasında her geç kaldığımda mazeretimi söylemeye başladım, düğme, kahvaltının hazır olmaması, sabahleyin gelen teslimat ve günaydın diyordum. Bir şey demeden sesli sesli soluyordu. Bir gün, bir anda patladı: "Nasıl yani, anneniz odasını gün ortasında mı topluyor? Her gün mü böyle? – Duruma göre, bazen öğleden sonra, bazen zamanı olmuyor, hiç yapmıyor." Hatırlamaya çalışıyorum. "Alay mı ediyorsunuz? Sizin ev hallerinizi merak ediyor değilim!" Yanımda oturan kızdan öğreniyorum. Yataklar sabahleyin toplanırmış, daha neler, hem de her gün. "Sizinki acayip bir evmiş!" Öteki kızlar dönüp bakıyor, fısıldaşıyorlar. Gülüşmeler, mutluluk ve bir anda, ısıtılınca kesilen süt gibi, her şey açığa çıkıyor, kendimi görüyorum, kendimi görüyorum ve onlara benzemediğimi fark ediyorum... İnanmak istemiyorum, niçin onlar gibi olmayayım, mideme bir taş oturuyor, gözyaşlarım gözümü yakıyor. Artık hiçbir şey önceki gibi değil. Aşağılanma bu. Okulda öğrendim bunu, okulda hissettim aşağılanmayı. Mutlaka benim gibi başkaları da vardı, ama farkında değildim, dikkatimi çekmiyordu belki de. İşte o zaman, okulun bizim eve hiç benzemediğini açıkça gördüm, öğretmen de annemle babam gibi konuşmuyordu, ama başlarda doğal geliyordu, her şeyi harmanlıyordum. Çiftlik değil burası Matmazel Lesur! Bilmiyorsunuz demek... Madem öyle, öğreneceksiniz... Kafanıza koyacaksınız... Ama yine de yanılan öğretmendi, hissediyordum bunu. Söylediklerinin gerçekle alakası yoktu. Kelimelerin üstüne basa basa, "Anne babanız kapı-

yı tıklatmadan içeri girmenize izin veriyorlar mı?" dediğinde hiç tanımadığım bilmediğim insanlardan söz ediyor hissine kapılmıştım, arkamda bir görüntü vardı sanki, onunla konuşuyordu. Annemle babam o görüntüye benzemeliydi, öyle olsaydı her şey çok kolay olurdu. Ama sorun şu ki, hiç alakaları yoktu... Öğretmen yine yanılıyordu, ne dediğinin farkında değildi.

Utanç, aşağılanma, hiç konuşulmayan şeylerdir bunlar, yüzümüzün ortasına söylenen kalleş cümleler, unuturuz onları, özellikle de çocukken. Fakültedeyse... Kimse umursamıyordu beni, annemi, babamı. Aşağılama. Elinde tebeşir yokken bile varmış gibi görünen, bembeyaz uzun parmaklarıyla sürekli altın dolmakalemiyle oynayıp duran anasınıfı öğretmeni, orospu, sadece o da değildi. Kızlar da... "Baban ne iş yapıyor? Bakkal, ne hoş, istediğin kadar şeker yiyorsundur." İlk başta çok sıcakkanlı, tatlı tatlı başlıyor, aklımdan bir şey geçirmiyorum, gururluyum, mutluyum. Derken birden, saatler boyunca içimi kemirecek, beni utanca boğacak yumruk gibi inen kelimeler. "Kafeniz de mi var? Sarhoş adamlar da geliyordur tabii, değil mi? Çok iğrenç!" Kabahat bende, susmalıydım, bilemezdim. "Clopart mı? Orası neresi? Merkezde değil mi? Küçük bir dükkân o zaman..." Derste aklımdan çıkmıyor bu konuşma, beni aşağılayan kıza bakıyorum. Jeanne, önde oturuyor, gülerken iri dişleri ve yarısı dışarı çıkan geniş dili görünüyor. Yapacak bir şey yok, sözcükler çıktı bir kere ağzımdan, sülük gibi yapıştı üstüme. Jeanne'ın babası şehir merkezinde gözlükçü, annesi çalışmıyor, kocaman, siyah bir arabaları var. Bana ne, benim kabahatim değil. En ön sırada oturuyor, önlük giymiyor, elbisesinin omuz hizasında, iri çiçekleri andıran kabarık kollarını, iki kalın örgü yapılmış simsiyah, pırıl pırıl saçlarının ayrım çizgisini görüyorum. Parmak kaldırıyor, bir şeyler anlatıyor, öğretmeni güldürüyor. Ba-

na söylediklerini unutmuş bile. Rahat, özgüvenli. "Matmazel, geçen gün babam..." Öğretmen onu ilgiyle dinliyor. Bütün sınıf Jeanne'ın hikâyelerini, annesinin babasının hikâyelerini ezbere biliyor. Benimkilerin onlara hiç benzemediğini idrak ediyorum, en iyisi gizlemek, "edepsiz", öyle demişti öğretmenim. "Dün akşam, Leduc Baba o kadar sarhoş oldu ki kaldırımda yere yuvarlandı, elindeki şişenin üstünde sızdı kaldı." Öğretmen donup kalıyor, halbuki anlatmaya devam etmek istiyordum: "Her tarafa kustu, etrafı temizlemek anneme düştü." Aceleyle konuyu değiştirdi öğretmen, benim yaşadıklarım hiç ilgisini çekmiyor. Edep. Sonda, karnım, pek değişen bir şey yok, hâlâ edepsiz. Lesur'lerin kızı yeniden su yüzüne çıkıyor.

Özel okuldaki kızların rahatlıkları, güvenleri karşısında kendimi hantal, yapış yapış hissederdim. Nisan ayının ortasında, annemin ısrarla giydirdiği kalın yün yeleği nihayet üzerimden çıkarınca, kaba sabalığımdan, hantallığımdan da sıyrıldığımı sanıyordum ama yine de Jeanne değildim işte. Ondan etrafa yayılan şeylerin hiçbiri yoktu bende, doğuştan gelen, gözle görülmeyen şeyler, zarafet, pırıl pırıl bir mağaza, kemik gözlükler, pembe çerçeveler, oturma salonu, hizmetçi... Fakat bağlantıyı da kuramıyordum. Rahatlığının, kendinden eminliğinin, alaycılığının doğuştan geldiğini düşünüyordum, yeşil bitkilerle süslü geniş girişi olan mağazayla ilişkisini kuramıyordum. Korkunç olan da buydu, bunun değişmez olduğunu sanıyordum. Denise Lesur, kafe-bakkalın minik kraliçesi, ben, burada, onun yanında, bir hiçtim. Keşke Jeanne'ın ya da beni aşağılayarak bana üstünlük taslayan diğerlerinin yerinde olsaydım. Roseline, yörenin en büyük çiftlik sahiplerinden birinin kızı, küçük pastalarla dolu çantasını teneffüs boyunca bana taşıttı ve kırıntı bile vermedi bana. Teker teker ağzına atıyor, şeker dökülüyor üstüne

başına, ağzının kenarlarından krema taşıyor. Son lokmasına kadar, bir parça da bana verecek diye dört gözle bekliyorum. Zil çalıyor, silkinip ağzını siliyor. Pis kaltak! Al pastanı kıçına sok! Uzun, sapsarı saçları, siyah rugan çizmeleri var. Babası oturdukları ilçenin belediye başkanı. Bana düşen de onun çantasını taşımak. Keşke Denise Lesur olmasaydım, üstelik bu daha başlangıç. Bütün kızlar kendi kafalarına göre yaşıyor, dinliyor, yazıyor, rahat rahat tuvalete gidiyor, bense onların dinleyişini, yazı yazışını, tuvalete gidişini seyrediyorum. Sınıfa girdiğim anda ufaldıkça ufalıyorum, hiç oluyorum, gözlerimi kapadığımda, gözkapaklarımın gerisinde birtakım gri noktalar. Hakiki dünyamı kapıda bırakıyorum, okulun dünyasında nasıl davranacağımı bilmiyorum. Nereye baksam yüzler, mutlu yüzler ve aşağılanmışlık hissi, ben de kendime göre intikamımı alıyorum, saç örgülerini kesiyorum, çiçekli önlüklerinin üzerinde tepiniyorum, kukularını çimdikliyorum ve yavaş yavaş, hayalimde tatmin oluyorum. Onları önce zihnimde paramparça edip sonra da onlara benzediğime inanıyorum... Evet, her şeye rağmen, Roseline gibi olabilirim ben de, ben, sırasının üzerine yığılmış, zarafet yoksunu, çirkin Denise Lesur, öğretmen tarafından, öğrenciler tarafından ismiyle bile lekelenen Denise Lesur. Denise Lesur tahtaya, Denise Kusur!

Fiyasko, onlara hiç mi hiç benzemiyorum. Jeanne, Havre'lı bir ilaç tüccarıyla evlendi bile; Roseline ise pazar günleri danslı partilerde sürtüp kendine bir sevgili aramaya devam ediyor. Onlar kendilerini kaçak bir kürtajcının önünde bulmadı. Yine de onlara günlerini gösterdim, hepsini yaya bıraktım. Ortaokuldan ileri gidemediler, yolda döküldüler. Beni nasıl iğnelediklerini, kafe-bakkal hikâyesini ve bir kısmının belki farkına bile varmadan daha bir sürü şeyi nasıl yüzüme vurduğunu düşünüyorum da, bütün o oturuş kalkışları, yürüyüşleri, ah canımları... Ve

öğretmen, tiksindiğim, nefret ettiğim öğretmen, öğretmenler. Bir de rahip, o da unutulur gibi değil, Clopart'daki mutluluğumdan beni ilanihaye çekip çıkaran darbe. Günah çıkarma! Öğretmen kâğıtları dağıttı, "Yaptığınız bütün hataları, işlediğiniz bütün günahları yazmak için bir saatiniz var, dua kitabının arkasındaki soru formuna bakarak cevaplayacaksınız." Bir ilkbahar ya da kış günü. Sıra arkadaşım Françoise. Üstü kapalı ve zor sorular. Hiç kibirli davrandınız mı? Kaç kere? Okulun bahçesine bakıyorum, ıhlamurlar, kaya tuzu kokan serin dükkân, Monette'in siyah örgüleri geliyor gözümün önüne. Güneşin altında, kibir kelimesinin uçuştuğu parlak bir kurdele gibi. Hiçbir zaman. Ama parantezler var bir de (başkalarından üstün olduğunuzu sandığınız oldu mu?). Büyüyorum, boyum uzuyor, bütün sınıfa yukarıdan bakıyorum... Kibirli davrandığım oldu, sık sık. Evet, öyle davrandım... davrandım... Her günahı işledim. Liste çok uzun. Kurumuş, toprağa gömülmüş onlarca Denise Lesur düşüyor sağıma soluma. Güle oynaya yazıyorum. Şeker hırsızlığı, tembellik, söz dinlemezlik, edepsiz yerlere dokunmak, her şey günah, tek bir temiz pak anı yok... Sonra, sonra geriye bir şey kalmıyor. "Sekiz," diye fısıldıyor Françoise. Telaşa kapılıyorum, "On yedi!" Sekize karşı on yedi... Yapacak bir şey yok, Tanrı'ya tapınmıyorum, annemle babama itaat etmiyorum, daha ne olsun. Tek yol, arada kaynamak. Kâğıtlarımız elimizde, küçük kilisede sıraya girmiş bekliyoruz. Havada kızların günahları uçuşuyor, gülüşmeler, tütsü, itiş kakış, toplama çıkarmaya, dilbilgisine verilmiş eğlenceli bir ara. Dip dibe oturuyoruz, eteğim yanımdaki kızın eteğinin altına sıkışmış, iç içe geçmişiz, birbirimize benziyoruz. İki girişi olan küçük ahşap kulübeciğin içinde teker teker gözden kayboluyorlar, hop, pencerenin kanadı çekiliyor, sıradaki. Arada perde yok, hiç unutamadığım korkunç şey.

Buz mavisi gözlerinden başka bir şey görmedim, bir de parmaklıkların gerisinde kaybolan yeşil nakışlar. Yazdığım her şeyi okudum, ağır ağır, kâğıdı katladım ve yüzüne baktım. Tek bir günahla ilgilendi, kaç defa yapmışım, kendi kendime mi? Peki oğlanlarla? Sakin sakin cevap veriyorum ama onun bakışları sert. Bir anda, çılgın bir tempoyla, sert, tekdüze, uğultu halinde bir şeyler söylemeye başlıyor. Bacaklarımın arasında korkunç bir hayvan büyüyor, yassı, kırmızı, tahta kurusu gibi, "pis". Sımsıcak, içimi gıdıklıyor, kemiriyor, bakmayacaksın ona, dokunmayacaksın, herkesten saklayacaksın, şeytan gizli onun içinde, Tanrı, Bakire Meryem, azizler, bana sırt çevirecek... "Tövbe duası okuyun." Sersemlemiş halde kalkıyorum, çok uzak bir köşeye gidip diz çöküyorum. Gözlerini dikip bana bakmaya devam ettiğinden ve günahlarımı herkese anlatacağından emindim. Bir çırpıda onlardan kurtulacağımı sanmıştım, oyun oynarken çömleğin içine atılan bilyeler gibi gözden kaybolacaklardı fakat peder kafamı da çömleğin içine sokmuştu, tepeden tırnağa kafamdan aşağı boca etmişti hepsini. Kirlenmiş ve yapayalnız çıktım kiliseden. Bir tek ben vardım, benden başka kimse parmağını kukusuna sokmuyordu, kimse aynada orasına bakmıyordu, kimse başkalarıyla birlikte çiş yapma hayali kurmuyordu. Yapayalnızdım. Arkamda, hiçbir ölümcül günah işlememiş özgür kızlar fısıldaşıyordu. Başkaları da benim gibi olsaydı, rahip bu kadar kıyamet koparmazdı. Yapacak bir şey yok, "pis" şeyler yüzünden ötekilerden koparılmış, dışarı atılmıştım. Birkaç cümleyle, bütün gizemli imgeler, bacak arasından yükselen tuhaf çiçekler, Monette'le birlikte, külotlar fora, kasaların arkasında meraklı, sabırsız, birbirine dolanmış, inceleyen, kıyaslayan eller, hepsi yok oluveriyor, geriye kalan sadece dehşet verici bir pandomim, "edepsiz" davranışlar, kirli düşünceler. Aydınlık ve huzurlu tek bir köşe yok. Yaratık benim içimde, her yerde.

Hiç kıpırdamasam, beyaz heykellerin önünde diz çöküp öylece kalsam, bana sözünü ettiği güzel, beyaz elbiseyi kuşanıp günahlarımdan arınabilirim belki. Ben de güzel bir heykel olurum. Ama çekip gideceğim, günahlar pire gibi üstüme üşüşecek. Hayatımın daha en baştan mahvolduğunu hissediyordum, devasa bir günahtı hayatımın tamamı. Kurtuluş ihtimali yoktu. Kabahatliydim, kabahatli. Dükkânın konservelerle dolu raflarıyla, cumartesi akşamlarının dumanı ve gürültü patırtısıyla, akşamları mutfakta ağzından kaba saba sözler, gövdesindense gaz çıkaran, kanlı canlı ve hantal annemle bir şekilde bağlantılı olmalıydı bu. Evde kutulardan ve reçel kavanozlarından canım çektiği kadar almakta, sarhoş ihtiyarlara satışmakta, dilimin ucuna gelen her şeyi söylemekte, argo konuşmakta serbesttim. Hareketlerim ve davranışlarım, bardaklarda parıldayan içkilerin tatlı kokusunun, domino oyuncularının kahkahalarının yanında göze batmıyordu. Bir ahenk içinde yaşıyordum. Sonra bütün bu imalar, ikazlar, bıyık altından sırıtışlar, benim dünyama ait şeylerin okulda yeri yoktu, hayır. Geç kalmaya, heveslere, arzulara, alelade kelimelere burada müsamaha yoktu. Bütün bunların yanı sıra rahip... Ve tabii Bakire Meryem, azizler, kutsal kilise, kırmızı şarap ve Byrrh şişeleri arasındaki adı konmamış arzularımdan düşüncelerime varıncaya kadar her şeyi mahkûm ediyor. Yaptığım kötü şeylerle ait olduğum dünyayı birbirinden ayıramıyorum. Kilise her şeyi toptan reddediyor, saat ondaki kara kısrağı, yorgunluktan yığılıp kalan annemi, yemekten sonra takma dişlerini çıkaran babamı, masumane sandığım zevklerimi... Tanrı Jeanne'ın, Roseline'in yüzüne gülüyor, anlattıklarına bakılırsa, beyaz lake mobilyalı odalarındaki, çiçekli, goblen perdeli salonlarındaki oburlukları, miskinlikleri bağışlanabilir, küçük günahlar, ufak tefek hoşluklar olarak görülüyor. Yapış yapış ve kirli bir şey geçip gitme-

mecesine kuşatıyor beni, onlardan farklı oluşumun, ait olduğum dünyanın bir sonucu bu. Hiçbir tövbe duası kurtaramaz beni. Cezalandırılmak boynumun borcu.

Günah çıkarma kabininde bütün bunları hissettim, o donuk gözler beni hipnotize ederken... duvara fırlatıp çarpmalık cam bilyeler... Aşağılanmış... ahlaksız... Doğuştan her ahlaksızlığa yatkın, buna inandım... Her şeye katlanabilirdim... Şimdi de katlanıyorum. Bunun eninde sonunda olacağını biliyordum. Sadece onlardan, annemle babamdan ve onların çevresinden tiksindiğim için değil. Bütün bunların kökeni oraya uzanıyor, kanıtlandı artık. Düşük yapmaya çabalayan benim, Jeanne ya da Roseline değil. Belki de buna inanmak kolaya kaçmak, günah fikri günahın kendisinden daha uzun ömürlü. Ve hep tek olduğumu düşündüm. Okulda benim gibi şaşkın, tedirgin başka kızların da olabileceği aklımın ucundan bile geçmemişti, şimdi fakültede de böyle. Belki şu anda, başka bir kız da korku içinde karnını tutuyordur. Tahayyül edemiyorum. Onun durumu olsa olsa kötü bir kaza, talihsiz bir tesadüf, şanssızlık olabilir. Bana gelince, anasınıfından beri, duvara asılı, kucağında koyunuyla Azize Agnes'in bakışları altında, beni bekliyordu bu. Cici bici ve masum küçük kızların müsameresine alınmamıştım. Orospular, halbuki onlar gibi olmadığımı gizlemek, onların gözüne girmek için her şeyi yaptım... Onlara paket paket çikolata, kimseye çaktırmadan kahve paketlerinden arakladığım plastik hayvanlar ve rozetler, babamın şarap şişelerine yapıştırdığı güzelim etiketlerden getiriyordum. Teneffüslerde başıma üşüşüyorlardı, çeşitli yorumlar yaparak bunları onlara dağıtıyordum: "Bu senin için, çünkü benim arkadaşımsın... hayır sana yok!" Küsüp dil çıkarıyorlar, ben de onlara günlerini göstermiş olmanın mutluluğuyla çekip gidiyorum. Annem de elinden geleni yapıyor, ayın sonunda okul taksidini gönderir-

ken öğretmenim için de fazladan beş frank yolluyor: "Ona göre davransın sana!" Kürsünün yanına gidip yüksek sesle, "Üstü size kalacakmış, annem öyle söyledi," diyorum. Yılbaşında, hediye paketi yapılmamış bir kutu çikolatayı okul çantamdan çıkarıp öğretmenin burnunun dibine bırakıyorum. Kızlar kıskançlıktan sus pus, beni süzüyor. Daha da ileri gidiyorum, bir sürü hikâye uyduruyorum, işin püf noktasını kaptım, onlarla bir görünmek için neleri şişireceğimi, nasıl ballandıra ballandıra anlatacağımı keşfettim. Kafe-bakkal, onu değiştirmem mümkün değil, ama geri kalan her şeyi değiştirebilirim: "Babam çok para kazanıyor, muhteşem oyuncaklarım var." Benim boyumda konuşan, yürüyen, ipek elbiseli bebekler, odamdan dışarı çıkaramayacağım kadar narin fincan takımları... Ve Marsilya'da, Bordeaux'da yaşayan, kimi doktor, kimi büyük çiftlik sahibi amcalar, dayılar, bir zamanlar Alpler'e, Mont Saint-Michel'e, Eiffel Kulesi'ne yaptığımız geziler... Her anlatışta kafam karışıyor, değiştirip düzeltiyorum... Onlar da yutuyor, coğrafya dersinde geçen şehir ve nehir isimlerinin yardımı ve hayal gücümün katkısıyla allayıp pullayarak anlatıyor, kitapçılarını, çiftliklerini, gözlük mağazalarını, deniz kenarındaki tatil hikâyelerini ağızlarına tıkıyorum. Hiç beklenmedik ve şahane bir şey keşfediyorum, bu yontulmamış, beceriksiz, Lesur'lerin kızı, ben, okuma yazmada, toplama çıkarmada, tarihte hiç zorlanmıyorum, bütün derslerin kolayca altından kalkıyorum. İki yıl boyunca, sıramda oturup bütün o işaretlere bakıyorum, yabancı ve önemsiz kelimeler içime işliyor. Dükkânın eşiğinden içeri adımımı atar atmaz çantamı bir kenara fırlatıyorum ve okuldaki o yapmacık, sevimli sesimi bırakıp her zamanki bildik sesime kavuşuyorum. İlkbahar günleri, soluğu Monette'lerde alıyorum, onu kaptığım gibi avluma getiriyorum. Hava kararana kadar, yıkanmayı bekleyen

kirli çamaşırlarla çeşitli kılıklara giriyoruz, kümesteki tavuklara sataşıyoruz. Kışın, kafedeki masalardan birine oturup saatlerce oynuyoruz, dominolarla ev yaparak, eski *Confidences*'lardan, *l'Almanach Vermot*[9] sayılarından fotoğraflar kesip resimlerin üzerine şekiller ekleyerek, mayolu adamlara kocaman pipiler çizerek gülüp eğleniyoruz. Oyunların ve hikâyelerin eğlencesi, eteklerimize sakladığımız avuç avuç şekerleri ağzımıza doldurmanın zevkiyle iç içe geçiyor. Müşterilerin bizi teşvik edişini, cumartesileri sebze çorbasının ya da annemin kafenin bir köşesinde sandalyenin üzerine yığdığı elbiselerdeki lekeleri çıkarmak için kullandığı terebentinin kokusunu da unutmamalı. Akşam çantamı açmıyordum bile. Çarpma, bölme, Galyalılar umurumda değildi. Annemin babamın da umursadığı yoktu, ilk başlarda. Daha sonraları, ben iyi notlar aldıkça onlar da beni dürtmeye başladılar.

On üzerinden yedi! Françoise sevinç çığlıkları atıyor. Jeanne "üç" aldığını duyunca hüngür hüngür ağlamaya başlıyor, burnundan akanlar sıranın üzerine damlıyor. Şaşkınlıkla bakıyorum ona, bunun için ağlanır mı! Hayatında kimseden şamar yememiş anlaşılan, kâğıt hamurundan yapılmış bebeklere benziyor. "Annemler beni haşlayacak!" Üst üste on üzerinden on aldığım için gururlanmaya başlıyorum. Neredeyse Jeanne'a dil çıkaracağım. Kızlar bana daha iyi davranmaya başlıyor, dükkânımız hakkında sokuşturdukları laflar gittikçe azalıyor. Ben de, üstünlüğümü korumak için, akşamları bir bisküvi kolisini yazı masası gibi kucağıma alıp mutfaktan yatak odasına çıkan merdivenin tepesine oturarak ya da bacağıma yapışan kumlara aldırmadan avluda yere çökerek derslere göz atmaya başlıyorum. "Ninise popon kızaracak!" Dersten başımı kaldırıp karşılık veriyorum. "Babama söylersem görürsün gününü! – Edepsiz şey!" Yanardağlar ve dokuzlar çarpım tablosu gözümün önün-

de dans ediyor, açık seçik oluyor güneşin altında. Bizim kalın kafalı Françoise, babamın deyişiyle, kıç üstü oturuyor. Küçük şımarık iki örgüsünü sallayarak nasıl caka satacak bakalım, düşündükçe zevkten içim pırpır ediyor. Göstereceğim ona! Bir an önce yarın olsun, parmağımı kaldırayım ve öğretmenin bütün sorularına doğru cevap vereyim istiyorum. İşte böyle başarılı olma isteği duymaya başladım, bütün o kendini beğenmiş, şımarık, yapmacık, mızmız kızlara karşı... İntikamı orada, dilbilgisinde, deyimlerde, herhangi bir yere varmaksızın bir çölü kat eden kıvrımlı, upuzun bir duvar gibi, baştan sona takip edilmesi gereken tuhaf cümlelerde alıyordum. Toplama çıkarmalarda, günlük on kelime yazımında, Menier çikolatalarından çıkan kartlardaki gizemli ağustosböceğiyle önlüklü karınca masalında, ezbere okuduğum, çözdüğüm, cevapladığım her şeyde. Kızlardan biri bir soruyu bilemediğinde, öğretmen çenesini yukarıya doğru kaldırıyor: "Denise Lesur..." Cevabı kızın suratının ortasına şamar indirir gibi yapıştırıyorum. Böylesi daha iyi, görünmez bir tokat, karşılık alma ihtimali yok. Bir de her sömestr, hepsini birden yere serdiğim an var, etkileyici bir şekilde tek başıma, yüreğim ağzımda sıramda kompozisyon sonuçlarını bekliyorum. Matmazel, "Birinci..." diyor ve uzunca bir es veriyor. Bütün öğretmenler verir bu esi, beklentiye sürüklemek, şaşırtmak için... nefis bekleyiş... İşte, öğretmenin ağzından dökülen, kızları sarmalayan ismim bütün sınıfı dolduruyor. Benim bu, ben... ve hepsi bu dalganın altında eziliyor, Denise Lesur, kaltaklar, işte karşınızda Denise Lesur, rahibin kötü yolda dediği, yol yordam bilmeyen Denise Lesur, yapacak bir şey yok, sizden daha başarılıyım... Ses ötekilerin notlarını ve sıralamadaki yerlerini bildiriyor, dinlemeye değmez, bir tek benim ismimin, nihayet gerçek ve sıcacık ismimin tekrar bedenime giren yankısı. Hepinizin ağzına sıçtım,

pis sürtükler. Yazım sınavları, çarpmalar bölmeler birbiri ardına devam ediyor, ürperiyorum, sinsice arayı kapamalarına, öne geçmelerine izin veremem! Üstünlüğümü korumak, öcümü almak için bu basit okul oyununa gitgide kendimi kaptırıyordum. Annemin ağzı kulaklarına varıyordu, bakkalda bütün müşterilere okulun çok iyi gittiğini, "bütün derslerde" iyi olduğumu anlatıyordu, inanamıyordu bir türlü, çok acayipti, "Kafası basıyor, işte." Ciddi bir edayla, "Öğretmeni bana ileride hoca olacak kızınız dedi," kulak kabarttığım belli olmasın diye tezgâhın altına giriyordum. "Hiç öyle böbürlenmiyor da, kendi halinde... Kendi kendine hallediyor, tek başına, kimseden yardım istemiyor..." Notlarımı söylememem, övünüp havalara girmemem onları hayrete düşürüyordu. Bütün bunlar benim gözümde bir tek okulda, sınıfta, kızların ve öğretmenin gözünde önem taşıyordu, annem ve babamın ya da müşterilerin karşısında değil. Yine de annemin alçak, temkinli bir sesle, müşterilere benden söz edişini duymak hoşuma gidiyordu... Okul onun için kutsal bir şeydi, oraya kolay kolay girilmezdi, duvarların ardında gizliydi ama ben, kızı, onun kızı, Denise, imtiyazlıydım, yetenekliydim. Bu konuşmaları dinlerken dans etmek, gülmek geliyordu içimden. Artık ne okul o kadar gizemli geliyor ne de kendimi talihli buluyorum. Sekizle on iki yaş arası güzel dönemdi, iki dünya arasında gidip geliyordum, hiç düşünmeden birinden diğerine geçiyordum. Boş bulunup da ikisini birbirine karıştırmamak yeterliydi, kaba saba kelimeler, bağırış çağırış, evin küflü kenar köşesine, tencerenin dibinden kazıdığım etli kuru fasulyenin dünyasına aitti, buradan dışarı çıkmamaları gerekiyordu. Okuldaysa, orada öğrendiklerimiz doğru ve önemliymiş gibi yapmalı, öğretmen Poum, Rémi ve Colette'in başına gelenler gibi sözde eğlenceli hikâyeler anlatırken gülmeli, kızlardan birinin saçmalıkları karşı-

sında, hiç de umurumda olmadığı halde hayret etmiş gibi nidalar çıkarmalıydım. Farklı olmayacaksın. Hepsinin hakkından gelmenin yolu bu.

Birkaç yıl süren güzel bir denge. Ortaokula kadar rahat giden bir çifte yaşam... Pek sorun yaratmadan yan yana duran iki dünya. Okul ve ev, başını omuzlarına gömüp ağzını şapırdatarak çorbasını içen babam ve öğretmen, öğretmenler, mağrur ve samimi, ânında donuklaşan sahte samimiyet, bal peteği büzgülü elbiseleriyle sınıftaki kızlar ve üzerlerinden düşen eteklerinin altından sarkan bollaşmış külotlarıyla mahalle arkadaşlarım.

Bütün kızlar hep beraber bir üst sınıfa geçiyoruz. İyi notlarımı ve birinciliğimi kabullendiler. Bu benim özgürlüğüm, şevkim ve aynı zamanda zırhım. Yeniden küçük kraliçe oluyorum. Öğretmen derse geç kalmamı, sınıfta gevezelik etmemi, görgüsüzlüklerimi, her şeyi bağışlıyor, bütün derslerde başarılı olmam ve on üzerinden on almam sayesinde. Ağzı kapandı, onun da hakkından geldim. Dersleri dinleme zahmetine bile katlanmıyorum, ipin ucunu kaçırmayacağıma eminim. Kızlar kıpır kıpır, kargacık burgacık yazıyor, birbirlerine silgi, kalemtıraş alıp veriyor, o esnada kendimi en gözde oyunuma kaptırıyorum. Hayalimde onları dönüştürüyorum, saç şekillerini, kıyafetlerini değiştiriyorum, Jeanne'ı bir oğlana çeviriyorum, gitgide salaklaşan zavallı Roseline'i de sapsarı bir oğlan yapıyorum. Okul karma olsaydı diye hayal ediyorum... Sıralarımızın genişlediğini, masalara ve yataklara dönüştüğünü gözümde canlandırıyorum. Yemeklerimizi sınıfta yiyoruz. Eve gitmiyorum artık, öğretmenimizin mutlak mükemmelliği ve bizleri kuşatan bakışları altında, dilbilgisi çözümlemeleri ve aritmetik hesaplarının ninnisiyle akşamları yastıklarımızın üzerinde uykuya dalıyoruz. Karanlıkta ufak oğlanların başları, etrafı yoklayan elleri geceliğin altına kayıveriyor... Neler hayal ettiği-

mi kızlar bir bilse... Yüksek not alınca ıslak ve mahrem suçluluk duygusu bile hafifliyor. Mahalle arkadaşlarımın benimle evin avlusundaki tuvalette paylaştıkları sırlardan ya da duvarlara çizilmiş resimlerden öğrendiğim şeyleri bir tek ben biliyorum. Ötekiler Maria Goretti'nin[10] başından geçenleri dehşet içinde dinlerken, ben bu sersemin öpmeyi bile reddettiği yabani oğlanın hayalini kuruyorum. Tanrı, onun beni sevmesi zaten mümkün değil, birinciler sonuncu olacak.[11] Bakkal Lesur'ün, ağzı bozuk adamların arasında yetişen, daha ilk günah çıkarışında kötü yolda olduğu tescillenen, bütün bunların üzerine sınıf birincisi kızı... Yapacak bir şey yok. Bu durumla barışıktım, hatta gururlanıyordum bile, isteseydim, o sözde hanım hanımcıkların, mıymıntıların karşısında, bütün bildiklerimi, her geçen sene gittikçe daha gizemli, daha çekici hale gelen, onların varlığını bile akıllarından geçirmedikleri şeyleri ortaya dökerek rezalet çıkarabilirdim. Bir zaman gelecek, bacaklarımın arasından sıcak kanın akışını hissedecektim, çatı arasındaki ipe asılan lekeli iç çamaşırları, jüponlardan çıkmayan kurumuş kırmızı izler... Tek başıma tadını çıkardığım tatlı hayaller ve başka düşünceler, ılık, ıslak, bir kızın ve oğlanın birbirine karışan çişleri, yumuşak bir elin ferahlattığı, arzu uyandırıcı karıncalanma hissi... Sıra arkadaşımın önlüğünün üzerinden belli olan iki muazzam kabartıya bakıyorum gözucuyla... Bir üst sınıftan Eveline, bir gün ikimizin arasında bir fark olup olmadığını görmek için beni, küçük arkadaşını çağırıyor. Tek kelime etmeden, yapış yapış nemlenmiş parmaklarımı çekiyorum, geçen yaz tatilinde Clopart Sokağı'nın kilerindeki gizli saklı oyunlarla okulun berrak, kaygısız, uğultulu dünyasını birbirine karıştırmaktan utanç duymuştum, burası kilerlerden, kırmızı bir gölcük halinde evimizin eşiğine kusan ayyaşlardan uzaklara kaçabildiğim bir dünyaydı, benim de saf ve te-

miz bir kız gibi davrandığım saf ve temiz dünya... Bu dünyayı bir emsal olarak her an zihnimde taşımaya başlamıştım... Önce Jeanne d'Arc çıktı geldi, sonra Galyalılar, Kral Davud, Aziz Louis... Coğrafyayla birlikte, sınıf da bir karavan gibi şehre, kırlara, Loire ırmağının doğduğu dağa, Alpler'in yükseldiği yerlere doğru kayıp gidiyor, Sahra çölünün kumları gözüme kaçıyordu... Çamurlu ayak izleriyle kaplı dükkânın, yemek sırasındaki bağırış çağırışların, aşağılanmaların uzağındaki her şeye, bilinmeyen, yabancı bir dünyaya kapı açan öğretmenin ağzından çıkan kelimeleri vurgusuna, tonlamasına varıncaya dek ezberlememem mümkün müydü... Bunun için hiçbir çaba harcamam gerekmiyordu. Görüntüler görüntülere, kelimeler kelimelere ekleniyordu... Orada, avlumun ötesinde, çok uzaklarda gerçekleşen ya da gerçekleşmiş bir şeyi unutmam mümkün değildi. Akşamları, ders çalıştıktan sonra, aşkla seyrettiğim bulutlarda, oduncuları, pespembe Hint şehirlerini, deniz kıyısında sakin sakin su içen aslanları görüyordum.

Ama beni benden alan, çevremle ilişkimi tamamen koparan, peşimi bir daha hiç bırakmayan en güzel keşifler, okuma ve dilbilgisi kitaplarında, hikâyelerde karşıma çıktı. Uslu, terbiyeli, güzel çocuklar, hep bir kız, bir oğlan iki kardeş, geniş bir holü, salonu, banyosu olan büyük bir ev, ahenkli bir hayat, akşam banyo saati, yemek servisini bildiren gong, işadamı baba, bakımlı ev hanımı anne... Çocuklarına sonsuz bir tatlılıkla, "Hayatım," diye sesleniyorlar, çocuklar büyükanneleri olan sevimli, yaşlı hanıma, "Teşekkürler anneanneciğim," diye cevap veriyor. Akşamları kimse para saymıyor, anneyle baba kavgaya tutuşmuyor, ortalıkta hiç sarhoş yok. Bu kitaplarda bizim gibi konuşulmuyor, benimkinden farklı bir dünyada olduklarını hatırlatan kendi kelimeleri, kendi deyişleri var. Rémi'nin annesi arkadaşından ayrılırken "müsaa-

de" rica ediyor. Bu resimde annemin yeri yok, ahbaplar-meslektaşlar-yakınlar cemiyetinde sohbet-tartışma-görüşme türü bir ilişki yürütmesi mümkün olmayan babamın da yerinin olduğu söylenemez. Bütün bu kelimeler beni büyülüyor, onları yakalamak, üstüme geçirmek, yazılarıma serpiştirmek istiyorum. Onları sahipleniyordum, onları sahiplendikçe bu kitaplarda anlatılan şeyler de benim oluyordu sanki. Rouen ve Le Havre'dan ötesine adımımı atmadığım halde, yazdığım kompozisyonlarda, Fransa'nın her yerini gezen, organze elbiseler giyen, ipek eldivenler, şifon eşarplar takan bir Denise Lesur yaratıyordum, çünkü bütün bu kelimeleri okuyup öğrenmiştim. Bu hikâyeleri anlatırken kızların ağzının payını vermeyi düşünmüyordum artık, benimkinden daha güzel, daha saf ve temiz, daha zengin bir dünyada yaşamak için uyduruyordum bunları. Tamamen kelimelerden ibaret bir dünya. Kitapların kelimelerini seviyorum, hepsini ezberliyorum. Annem ortada pembe sayfaları olan bir *Larousse*[12] hediye ediyor, öğretmenime sır verir gibi, bu ansiklopedik sözlükten saatlerce başımı kaldırmadığımı söylüyor gururlanarak. Büyük lütuf, yine! Bu tuhaf, narin, incelikli, yerli yerinde dil, ben telaffuz ederken sahte duruyor. İnanılır gibi değil, olup olmadığını görmek için denemen lazım, Bornin, o hiçbir zaman denemek zorunda kalmamıştır, hissedilir bu. İstismar edildim, *istismar*, ama bizim evde kimse anlamaz ki bunun anlamını... İşte bu yüzden yeni kelimelerimi sadece yazarken kullanıyordum, onları benim için mümkün olan tek biçimin içine yerleştiriyordum. Ağzımdan çıkmıyordu, olmuyordu bir türlü. Yüksek not alsam da "sözlü ifadede tutuk" diye belirtiyordu öğretmenler karnemde. İki dil taşıyorum üzerimde, kitapların küçük, siyah noktalarından ve çizgilerden oluşan, çılgın ve zarif çekirgeleriyle, insanın karnına ya da kafasına saplanan, merdivenin

tepesinde bisküvi kutusunun üzerinde ağlatan, tezgâhın altında güldüren kalın, yağlı, kaba sözler... "Sinirlenen baba oğlunu azarladı," yazıyordu dilbilgisi kitabında, gayet yumuşak. Bizimkilerse şöyle diyor: "Küçük kaltak yine müşterilerin peynirinden tırtıklamış!" Ve dükkân karanlığa gömülüyor, annem çığlık çığlığa... Bir tek oradaki şeyler sahici, onlar her yerde hissedilir, bacak arasında bile. Sabaha kadar kustuğum pembe kremalı pasta, karanlıkta annem fısıldıyor: "Bi nane şekeri yuvarla, öğürtünü alır." Babam şişeleri yıkarken fırçadan çıkan tiz gıcırtı: "Toz ol buradan evlat!" Bir sıcaklık duygusu: "Dokunma orana, kör olursun yoksa!" Abacı, abajur, abaküs, abanoz, oyun gibi, pembe sayfaları ezberliyorum, hayalî bir ülkenin dili. Başka bir dünyaya girebilmek için gereken şifreyi oluşturan bu sözcükler sistemi tamamen yapaydı. Bedenimden akıp gidiyordu, hiçbir zaman da üstüme oturmadı, ucuz bir sürtük gibi takmış takıştırmış derdi annem olsa, bacaklarım kocakarının spekulumuyla açılmış yatarken, olan biteni ben de böyle anlatmalıyım, Bornin'in, Gide'in ya da Victor Hugo'nun kelimeleriyle değil. Hikâyelerden, edebiyattan, romanlardan alabileceğimi yalayıp yuttum... Annemle babamın kelimeleri, kullanmaktan kaçındığım, bir kısmını istemeden de olsa unuttuğum, ortaokul dilbilgisi kitabındaki alıştırmalardan, *Lisette*'ten[13], *Âmes vaillantes*'dan[14], Hachette'in Yeşil Dizi kitaplarından, açıklamalı büyük eserlerden, gençler için klasiklerden, *Lagarde et Michard*'dan[15] edindiğim milyonlarcasının altına gömdüğüm derinlerdeki kelimeler bütün gediklerden geri döndü. İlk kelimelerimi, sahici olanları yoksa bir daha bulamazdım. Okulun kelimeleri, kitaplardakiler burada bir halta yaramıyor, buharlaştılar, hepsi göz boyamaca, bok püsür.

"Bizim ufaklık, inanmazsınız, kafasını kaldırmıyor kitaplardan!" Babam müşterilere benden bahsediyor. İki

sandalyeyi kafenin önüne çekip birini kıçımın altına alıyorum, diğerine ayaklarımı ve atıştırmalıklarımı yerleştiriyorum, oraya gerçek Denise Lesur, *Lisette*'lerdeki tefrikalardan takip ettiğim, kargaların şatosundaki, ağustosböceğinin çiftliğindeki, Mavi Süsen villasındaki sarışın çocukların arkadaşı yeni Denise Lesur olarak rahatça kuruluyor, kimselere cevap yetiştirmemenin keyfini çıkarıyorum. Kahramanlarımın gölgesinde yaşıyor, onları yanımdan ayırmıyorum. Isırırken fışkıran tereyağını parmağımla tekrar ekmeğin üzerine sürmek için başımı kaldırdığımda kahramanımla karşılaştığım bir sahne geçiyor zihnimden. Zevkle çiğnediğim tereyağlı ekmeğim, gözlerimi kapar kapamaz, Mavi Süsen villasında yenen tavuklu soğuk sandviçe dönüşüveriyor ve kahramanımın içtiği serinletici içeceklerle susuzluğumu gideriyorum. Ama esas tercihim, yatağıma alıp ısıtabileceğim, bakkaldan getirdiğim şekerlerle tıka basa karnını doyuracağım bedbaht kahramanlar. Kolay kolay ayrılamıyorum onlardan, kitap bittikten sonra bile bazıları aylarca nereye gitsem peşimi bırakmıyor. Ama daha da iyisi, suskun eşlikçi rolünü bırakıp kahramanın yerine geçmek. Genç kadın gazeteci Janou[16], Alpler'deki ücra bir köyde mahsur kalıyor, köylülerle beraber karnını doyuruyor, gece köylüler ellerinde fenerlerle ortalığı kolaçan etmeye geliyor, genç kadın köylülerin gürültü patırtısı arasında bir oyukta uykuya dalıyor, cumartesi akşamı yeni aldıkları haftalıklarını kafede saçıp savuran müşterilerin bağrış çağırışları gibi... Ya da yoksul ve zavallı Cosette[17] enfes kaz ciğeri ezmesine yumuluyor, buz gibi ayaklarını fırına uzatıp ısıtıyor, iyi yürekli Lesur'ler kızcağızı evlerine alıp onu kendi kızları gibi bağırlarına basıyor. On yaşına geldiğimde, *La Semaine de Suzette*'te[18] başlayan hikâyelerin yerini artık *Confidences* ve *Veillées des chaumières*[19] dergilerindeki maceralar almıştı. Dudakları buluşur ve ateşli bir öpüşmeyle tek vücut olurlar... Gece

yatağıma uzandığımda tahayyül ettiğim kadın kahramanlarımın hepsini aynı şey bekliyordu. Ama onlar iffetliydi, asla kötü yola sürüklenmiyorlardı, ahlaksız olan sadece bendim... Bu güzel hikâyelere kaçıp sığınıyordum... Benim için yazar yok gibiydi, gerçek karakterlerin hayatlarını aktarmaktan ibaretti yazarlık. Kafamın içi bir sürü insanla doluydu, bir tarafta gönlünce yaşayan, zengin ve mutlular, diğer tarafta yırtık pırtık paçavralar içinde, kuru ekmekle karnını doyuran, anasız babasız, kapkara bir sefalete mahkûm talihsizler, ikisinin ortası yoktu. Bütün hayalim başka bir kız olmak. Perşembeleri *Lisette*'in, salıları *Suzette*'in, arada bir de annemin mutfak dolabında, tencerelerin altında biriktirdiği kadın dergilerinin harikulade diline kendimi kaptırıp uzaklara yelken açıyordum... Kafe-bakkal da annemle babam da gerçek olamazdı, emindim, bir gece uykuya dalacak ve sabah bir yol kenarında uyanacaktım, bir şatoya girecektim, içeride bir gong çalacaktı, şık giyimli bir uşağın hizmet ettiği zarif beyefendiye, "Günaydın babacığım," diyecektim. Clopart Sokağı'ndaki hayatımın başka bir hayatın tam zıddı olması ihtimalini kabullenemiyordum, birtakım mistik güçlerin – cennet ve cehennemden başka bir şeyden söz etmeyen ve o bildik heykellerle çevrili Katolik Tanrı'dan bahsetmiyorum– bana dayattığı bir sınavdı bu. Kitaplarsa beni hiçbir şeyden ötürü kınamıyordu, kahramanlarımın aydınlık ve şeffaf hayatı bin bir kokunun birbirine karıştığı dükkândan ballı badem aşırmaktan, aynanın önünde eteğimi sıyırmaktan, bunak sarhoşlara sataşmaktan alıkoyuyordu beni. Tersine, her şey sessiz sakin yolunda gittiğinde zihnimde yaşadığım, olmayı arzu ettiğim Denise Lesur'ün bulanık hatlarını resmediyorlardı. Hatta kafenin gürültü patırtısına, iyice kafayı bulmuş adamcağızların bu sefer nereye doğru kapaklanacağına aldırmamayı bile beceriyordum, bütün bunlar düşlerimi bozmuyordu, sadece annemin

beklenmedik, can yakan tokatları, babamla tutuştuğu kavgalar, oturduğu yerden fırlayıp aniden mutfağa yönelen tehditkâr bir müşteri, her şeyi kırıp dökecek şimdi! Bir tek bunlar ikili hayatımı devasa, beyhude çırpınışlara, hiçliğe sıkıştırıyordu. Diğer bütün zamanlarda hayal dünyam alıp başını gidiyor, kaygısız karakterlerim gün boyu benimle geziyordu, sabahleyin kahvemde yüzünün yansımasını gördüğüm kız, *Pédro, le petit émigrant*'daki[20] kızılderiliydi; okulda rahip Blackhurst'ün nefret ettiği Jane Eyre'dim, öğleyin yetimhanede bulgur çorbasını kaşıklayan Oliver Twist olmuştum. Kitabı okurken bana eşlik eden ve sonra ortadan kaybolan, maceralarından sıyırıp kendi içime soktuğum, evime aldığım bütün bu Nadine'ler, Viviane'lar, Caroline'ler, küçük kızlardan oluşan bu muazzam geçit töreni beni de uzaklara götürüyordu. Zamanla, kendime bir isim, bir aile, bir şehir yaratmak için kitaplara ihtiyaç duymaz oldum. Paris'teyim, Clopart Sokağı on altıncı bölgede.[21] Her sabah, République Sokağı'ndan geçerken, çim kaplı bahçelerin içindeki, dantel perdeli villalardan birini, büyük bir taş evi gözüme kestiriyorum. On bir buçukta eve dönerken, annemle babamın öğle yemeği için davet ettiği konukların yolun kenarına dizilmiş arabalarının yanından geçiyorum. Kapıyı açıyorum, müşteriler dönüp bakıyor, çiftlik çalışanlarının hepsine anlayışla gülümsüyorum, tıpkı Delly romanlarında olduğu gibi. Annem hizmetkârlarla meşgul, babam salonda, ne bakkal ne kafe var artık. Odamda gongun çalmasını bekliyorum. Marie-Antoinette Dulac, on altıncısı, davetler, tenis, binicilik... Böyle akıp gidiyor günler.

Saatler geçiriyorum kendime uçuk hikâyeler, saçma sapan roller, şizofrenik masallar uydurarak... Daha o zamandan kıyaslıyordum herhalde, görmezden gelmek istiyordum annemin kuşağının altı ve üstü grileşmiş, arkası "sirkedir o" dediği pas rengi, lekeli beyaz önlüğünü,

kolilerin hışırtısını, babamın masanın kenarına ilişip atıştırmayı bitirdikten sonra çakısını şırak diye kapatışını, çorba şapırtılarını, hiçbir akşam eksik olmayan iğrenç sarhoşları ve daha birçok şeyi... Bu iki dünya arasında muhtemelen hiçbir zaman bir denge kuramadım. Oysa birinden birini kerteriz almam gerekirdi, mecburen. Annemle babamınkini, daha beteri, yarısı ucuz kırmızı şarapla kafayı bulan Lesur ailesinin dünyasını seçmiş olsaydım okulda başarılı olmak gibi bir arzu duymaz, tezgâhın arkasında patates satmaktan gocunmaz, üniversiteye de gitmezdim. Dükkândan, meyhane bozuntusu kafeden, borç takan sefil müşterilerden hepsinden nefret etmem gerekiyordu. Mazeret bulmaya çalışıyor olabilirim, başka türlü de çıkılabilirdi oradan belki... Nereden çıkılabilirdi... Evden okula yürürken tuhaf bir hayal kuruyordum. Dünyanın sonu gelmiş, kimse kalmamış, hiç kimse, sadece ben, Monette, mahalleden birkaç oğlan, bütün evler, villalar, şehir merkezindeki büyük mağazalar olduğu gibi duruyormuş... Büyük şenlik! Yağma! Mücevherler, pastalar, elbiseler... Hayalimdeki bütün bu mekânlara girip çıkıyorum, her şey bana ait... Bunun olabilmesi için dünyanın sonunun gelmesi gerekiyordu. Ne hayal ama! Daha o zamanlar kendimce küçük kıyaslamalar yapıyordum herhalde, bir tarafta iyi aileler, diğer tarafta ötekiler, benimkiler de dahil.

İki dünyam arasındaki kopuşu hızlandıran şeyler. Annemin az katkısı olmamıştır, hep dediği gibi, benim iyiliğim için... Harika bir yaz, sabahtan öğlene kadar yatakta oyalanıp tekrar tekrar *Kimsesiz Çocuk*'u[22] okuyorum, sonra dükkândan ve kafeden sosis, şeker, bisküvi, nar şurubu toplayıp öğleden sonra arkadaşlarıma vereceğim küçük partiye hazırlanıyorum. Mahalleden iki oğlan, Monette ve başka bir kız daha geliyor, yiyecekler yeniyor, çamaşır telinin üzerinde numaralar yapılıyor,

boş kolilerin içine oturup kızak gibi birbirimizi çekiyoruz... Dizginler bende. Çikletle balon yapmaca, sarhoş adam oyunu, savaşmaca, büyük eğlence... Güneş duvarın arkasına vururken, avlu gitgide dar geliyor, canımız başka bir şey yapmak istiyor. Clopart Sokağı'na çıkıyoruz. Yüz metre kadar ötede, minik çiçeklerle kaplı bir yabangülü ağacını görünce gül yapraklarından konfeti yağmuru yapasımız geliyor. Oğlanlar var güçleriyle ağacın dallarını sallıyor. İhtiyar bir kadın yavaşça dışarı çıkıyor, bize bakıyor, ne diyeceğini bilemiyor. "Ne... ne..." diye tekrarlayıp duruyor. Dalga geçip gülüşüyoruz, kaçık, bunak! Çiçekleri yolmak heyecanlandırıyor, parmaklarım çizik içinde, kanıyor, elbisemin rengi bile belli değil. Oyun ve şamata akşamlarının toz kokusu var havada. "Sersem kocakarı!" Öylesine, bir anda, kendiliğinden başlayıveriyor, oğlanlar bildikleri küfürleri sıralıyor, bunak moruk, gerzek, siktir, kadın geri geri gidiyor, içeri girip kapıyı kilitliyor. Kapının üzerindeki küçük pencereden tavuk gözleriyle tekrar beliriyor, aniden kocaman, mosmor dilini çıkarıyor... Onu kendi haline bırakıp muzaffer bir edayla uzaklaşıyoruz, boynum, ensem, belimdeki kuşağın hizasına kadar elbisemin içi, her tarafım gül yapraklarıyla dolu. Michel'in bacakları, şortunun altından eski püskü ayakkabılarına doğru uzanan yol yol gri kirle kaplı. Gömleğinin ucu dışarı çıkmış, sarkıyor. Kızları itekliyor, çimdikliyor, saçlarını çekiyor. "Yeter, yapma!" Monette fısıldıyor, "Hadi şunun donunu aşağı indirelim!" Michel bir şey demiyor, ama peşimizden Monette'lerin mutfağına geliyor. Monette'in annesi panjurları indirmiş, loş odada bacakları kapkara görünüyor. Michel'in kollarından ve kemerinden tutup çekiyoruz, sıcak su kazanının musluğundan damlayan suyun biriktiği bakır kovanın yanına, sırtüstü yere bırakıyor kendini. Monette bir taraftan, ben diğer taraftan dirseğimizi kar-

nına dayayıp çekiştirerek şortunu sıyırıyoruz... Kasıkları açıkta. Kımıldamadan duruyor. Suyu çekilmiş, büzüşmüş, bir tür denizanası, canlı tabiat bilgisi kitabı, bir avuç gevşek et parçası... Ellerimiz üzerinde buluşuyor, "Dikkat, yakar!" Ellerimizi geri çekip ağırlığına bakmak için avucumuzu altına sokuyoruz, sağa sola çekiştiriyoruz... Denizanası havayı içine çekip canlanıyor, büyüyor, şişiyor, sertleşiyor, beyaz deri geriliyor. Nefes nefese, ağzı beş karış açık... "Hanginizi becereyim?" Kılıçlar çekiliyor, eyvah, Azize Maria Goretti! "Annem!" Michel son sürat külotunu çekiyor, Monette'in annesi bir şey görmese de dökülen sıcak su kovası yüzünden Monette yine de şaplağı yiyor. Michel ıslıkla "Ma p'tite folie"yi çalıyor. Ellerimde giderek büyüyen, durmadan tekrarlanan, parmaklarla iç içe geçen hareketlerin ağırlığıyla, yumuşak ve sertleşen derinin derinliklerinde yüzerek, zihnimde bir sürü görüntüyle eve tek başıma dönüyorum. Annem dükkânın kapısında bekliyordu beni. Yumruklar, tokatlar yağıyor kafama, büyük gösteri. "Seni edepsiz! Küçük sürtük! Gününü göstereceğim sana!" Michel'e ne yaptığımızı nasıl öğrenmiş olabilir ki? Beş dakika sonra öğrendim ki güllerin oradaki ihtiyar kaçık şikâyet etmek için bakkala gelmiş, her şeyi anlatmış, Madam Lesur'e gelmiş, çünkü özel okula giden Denise'e hiç yakıştıramamış böyle bir terbiyesizliği... Annem boğulacak gibiydi. İncinmiş, hayal kırıklığına uğramış, öfkeden rengi atmıştı. "Bu son, bir daha kendini bütün mahalleye beş paralık etmeyeceksin! Bir de sınıf birincisi olacaksın... O kadar para döküp özel okula yolluyoruz üstelik!" Sanki bir anda bir seçim yapması gerektiğini fark etmiş gibiydi. "Okulda arkadaşların yok mu senin? Bundan sonra oynamak için onları çağır!"

Aslında kabahat annemde, kopuşu o gerçekleştirdi. Derslerim kötüleyecek, Monette gibi vurdumduymaz,

neşeli biri olacağım diye korkuyordu... Beni eve kapatarak ileride "adam" olacağıma inanıyordu. Her şey onun başının altından çıktı... Onun suçu. Gerçi daha fazla böyle devam edemezdi zaten, Monette ve öteki kızlar mahalledeki okula gidiyordu, annem olması gerekeni adlı adınca söylemiş oldu. Ertesi yıl komünyon zamanıydı, altardan geri çekilirken, Monette'in olduğu tarafa bakmamıştım. Din dersi ve dua sınavında birinci olduğum için kilisede en ön sıradaydım. Bir an bile kafamı çevirip arkaya göz atmadım, sınıf arkadaşlarım onu tanıdığımı anlayacak diye ödüm kopuyordu, yoksa ânında göz hapsine alınırdık. Mayıs ortasında olduğumuz halde, iyice küçülmüş tavşan derisi ceketi vardı üstünde, saçları koyun gibi kıvır kıvırdı. Öğretmenimiz her gün, "Herkes dengi dengine," derdi. Dua rahlesinin önünde, rahibin kuş gibi şakıyarak bana sorduğu sorulara cevap verirken, Monette gibi olmak istemediğimden emindim, onu alelade, iğreti buluyordum. Clopart'daki kızlarla oynamak artık hiç içimden gelmiyordu. Ama okuldaki kızları da çağırmıyordum. Mümkün değildi. Yine de hâlâ, tesadüfen dükkânın önünden geçtiklerinde, imalı laflar sokuşturuyorlardı: "Dün nerede oturduğunuzu gördük," ya da sinsice, "İstediğin kadar şeker yiyorsundur!" En beteri de bazıları şeker alma bahanesiyle geliyor, ben oralarda mıyım diye bakınıyordu. Annem telaşlanıyordu: "Ninise! Bak, arkadaşların gelmiş!" Evde olmadığımı sansınlar diye merdivenin tepesine saklanıyordum. Her şeyi yan gözle süzüp sonra herkese anlatırlardı: Ninise Lesur'ün ailesinin yerinde iş yok, her şeyin gıcır gıcır olduğu Coop'a[23] hiç benzemiyor, içki içen adamlar, eski püskü, köhne bir dükkân... Onları eve çağırmaktansa hastalanmayı tercih ederdim. Annem kavrayamıyordu, aynı okulda okuduğumuza göre, diğer kızlardan farksız olduğumu sanıyordu. Ne zaman çekingen davransam, "Sen onları cebinden çıkarırsın," gibi laflar

ediyordu. Böyle söylemesinin anlamı yoktu çünkü gerçeğin tam tersi olduğunu biliyordum. O zamanlardan beri kitaplar ve okuldan başka her şey önemini yitirmişti, başka hiçbir şeyi gözüm görmüyordu.

Monette arkamda, çok uzakta. Elinde klaketiyle ön sıranın başında oturan kısa boylu, kırmızı suratlı müdire gülümseyerek beni yüreklendiriyor. "Gezmeye gitmek için pazar ayinine gitmemek ölümcül bir günahtır." Gözlerimi müdireye çeviriyorum: Memnuniyetle başını sallıyor, din bilgisinden ilk ödülümü almış bulunuyorum. Monette'in dinlediğini, bütün cevapları bildiğimi gördüğünü umuyorum. Yenilmezim! Ayin cüppelerinin ne zaman yeşil, ne zaman pembe olduğu, komünyon öncesi ağza atıp emilen naneli pastil, bilerek yapılmışsa ölümcül günah, kasti değilse bağışlanabilir günah, yükselen alev, zekâ, bilim, tavsiye, hepsini zihnime kaydetmiştim, altından kalkıyordum, her şey günah mı-günah değil mi etrafında dönüyordu. İncelikli ve hassas iş. Etrafımdaki her şey iki sütun halinde yarılmış, bir tarafta kötülük, diğer tarafta din bilgisi ve rahibin temsil ettiği iyilik. Ben tek başıma duruyorum sınıflanamaz, eski günahımla, ne ölümcül ne de bağışlanabilir, adlandırılamaz, pis edepsiz ile dokunma orana karışımı, araklanan şekerler, inşaatta çalışan işçilerin sefertaslarının dibinden sıyrılan fasulye, derste uyuşuk uyuşuk kurulan hayaller ve hepsinden önemlisi, annem babam, onların berbat dükkân ortamı.

Büyük gün geldi geçti. Bir tek ben iyi bir komünyon geçirmedim, bütün din bilgisi kitabını ezbere biliyorum, rahip beni tebrik edip durdu ama baştan aşağı sahte bir gösteri bu. Başım ellerimin arasında, bir azize olmaya çalışıyorum. Arka sıralarda Monette kesin dalga geçiyordur. Eller... bir sıvıyla kaplanmıştı, çiş sanmıştım, sonra kokudan farkı anladım. Elimde değil, düşünmemeye çalıştıkça daha çok düşünüyorum. Ey meleklerle çevrili aziz su-

nak... Elbisemin çok güzel olduğunu sanıyordum, annem ona bir sürü para döktüğünü söyleyip duruyordu. Öteki kızlarınkinin yanında benimki çok bayağı kalmıştı. Başımdaki kukuleta buklelerimi kafama yapıştırıyordu. Olmamıştı. Müdire, iki kızın kulağına çok hoş göründüklerini fısıldadı. Onlar ailelerinin arabasıyla gelmişlerdi. Müdire, benim ailemin kim olduğunu anlayacak diye ödüm koptu. Bizimkilerin durumu hiç de parlak değildi. Dayılar ve halalar geç kalmıştı, böyle şeylere alışkın olmadıkları için kendilerine çekidüzen vermeleri zaman almıştı anlaşılan. Çıkışta, yanımda duran kızlar fotoğraf çektiriyordu, geri çekilip onlara yer açtım. Beni fotoğrafçıya ailenin kadınları götürdü, erkekler iki tek atmaya Café Lion d'Or'a gitmişti. Clopart Sokağı'ndan yürüyerek bizim kafeye döndük. İçeride masa hazırlanmıştı. Somon, tavuk ve kule pasta vardı. İki yemek arasında avluda kuzenlerimle oynuyordum. Beyaz jüponumun üzerinde sabırsızlıkla beklediğim kırmızı leke belirmiş mi diye gidip baktım. Bugün belirse harika olacaktı... Bir hayal kırıklığı daha. *Echo de la mode*'daki[24] tasvirlerden, *La Semaine de Suzette*'teki çocuk partilerinden esinlenerek bu daveti hayalimde canlandırmıştım. Yemek pişirmesi için bir kadın tuttuk, kâğıtlara menüler yazdık, masaya çiçek demetleri yerleştirdik diye kibar insanların davetleri gibi olacak sanıyordum. Günün yarısı neredeyse geride kalmıştı ve işlerin hiç de tahmin ettiğim gibi gitmediği şimdiden belliydi. Yemek aşırı uzun sürdü. Annem, herkesten daha yüksek sesle, bağırarak konuşuyordu. Eteği kıçının arasına sıkışıyor, ama o farkına bile varmıyordu. Kuzenlerimse tıpkı Monette'e benziyordu, ipe sapa gelmez şeyler anlatıyor, kaba saba konuşuyordu, fırsattan istifade koca bir kavanoz şekerlemeyi silip süpürmüşlerdi, elimizde hardal kaşığıyla kavgaya tutuştuk, elbisemin kolunda kocaman sarı bir leke oluştu. Akşam duasında, çok tiz seslere

çıkan bir ilahi okuduk, müdire görmesin diye elbisemin kolunu saklıyordum. Amcamlar gelmesin diye içimden dua ediyordum, fena halde kafayı bulmuşlardı, hemen belli olurdu. İlahi söylemeyi bırakıyorum, sarı bir gölün dibine batıyormuşum gibi bir hisse kapılıyorum, ışıklar, balmumları, ilahi dalgalar halinde göğe yükseliyor, yer karolarının üzerinde tek başımayım, muzaffer günün sonu, Denise Lesur, kateşizmin birincisi, herkesten üstün, kusursuz bir komünyon umudu, çiçek buketleri, hediyeler, lekelenen tapon elbisem. Tıkındılar, bağıra çağıra "Crédo du paysan"ı[25] söylediler, gece daha da beter olacak. Halbuki benim için düzenleniyor bu eğlence, biraz daha özen gösterebilir, yol yordam bilmeyen görgüsüzler gibi ellerini kollarını sallaya sallaya etrafta cirit atacaklarına, benim hatırım için, kibar insanlar gibi olabilirlerdi, büyük bir tüccar, toprak sahibi bir çiftçi gibi davranabilirlerdi. İşte onlar yüzünden, kutsal ayin ekmeği damağıma yapıştığında hiçbir şey hissetmedim, ufalaya ufalaya onu damağımdan sıyırdım, ölümcül günah. Tanrım, yüce Tanrım, benim kabahatim değil, n'olur değiştir her şeyi, benim annem babam da diğerlerine benzesin... Peki ama niye sadece ben, niye Jeanne ya da Roseline değil? Jeanne'ın annesi yardım topluyor, gencecik ve çok güzel. Monette'in, eminim, hiç umurunda değil bütün bunlar, hepsinin gösteriş budalası olduğunu düşünüyordur. Ben ondan farklıyım, bir kere her şeyden önce, notlarım iyi, önümüzdeki sonbahar ortaokula devam etmem gerekiyor, yine özel okula. O, diploma sınavına girecek, sonra da tekstil fabrikasında çalışmaya başlayacak. Ben olsam öfkeden ağlardım. Yine Tanrı'nın bir hikmeti, o nasıl isterse öyle olur... Ailemin, öğretmenin ve müdirenin sert bakışlarına maruz kaldığı, diğer günlerden on kat daha kötü olan bu komünyon gününe hiç heveslenmemeliydim. Neyse ki, kendilerini ortama ait hissetmediklerin-

den herhalde, pek yaklaşmıyorlar. Görgüsüzlükler özel günlerde iyice ortaya saçılıyor... Onca arzuladığım o kırmızı rahatlama, hayalini kurduğum âdet günü bile beni teselli etmeye yetmedi. Kateşizmde sonuncu gelmeyi ve Jeanne'ın kıyafetleriyle onun ailesinin bir parçası olmayı bin kere tercih ederdim...

Fazlasıyla iç karartıcı bir tablo. Bunun yanında, sonda hikâyesi eğlenceli kalıyor... On yaşındayken her şey devasa geliyor, insan hiçbir şeyi tam göremiyor, tecrübesizlikle bocalıyor. O akşam yine de tıka basa yiyip içmiş, bütün açık saçık hikâyeleri nefesimi tutup çaktırmadan dinlemiş, günah münah unutmuş, kepenkleri indirilmiş dükkânda kuzenlerimle oynamıştım. Büyük kuzenim bluzunun önünü açıp içinde ne olduğunu göstermişti bana. Belki de daha önemli, daha gerçek olan buydu. Hiçbir şey sandığım kadar açık seçik değil. Çok uzun zamandır kuzenlerime de katlanamaz oldum. Hamileymiş, senin için katlandığımız onca fedakârlıktan sonra, her şeyi yaptık, her şeyi senin için yaptık, sırf sen yükselesin diye! Karşılığında bize böyle teşekkür edecekmişsin demek! Yüreklerine inerdi herhalde, akıllarına ve ağızlarına gelen bildik sövgüler havada uçuşurdu, orospu, şıllık, ne zaman dinledi ki bizi, hep burnunun dikine gitti, sürtük! En iyisi hiçbir şey bilmemeleri. Kaçak kürtajcının ücretini onların parasıyla ödedim, buna canım sıkılıyor, bursumdan karşılamayı tercih ederdim. Yetmezdi ki. Hep aynı şey, hiçbir zaman onları başımdan atmayı, içimden geldiği gibi davranmayı istemedim. Beni yaz kampına göndermeye yanaşmıyorlardı, belki de gitmek istemeyen bendim, hatırlamıyorum. Belki onlara çok yük olmak istemiyordum. Onlardan o kadar da nefret etmiyordum belki de, uzaklaşıyordum, daha az görüyordum artık ama kopamıyordum da. Büyük komünyon sırasında, altıncı sınıfa başlarken, bu tuhaf duygu da gitgide büyüdü.

Hiçbir yerde kendimi iyi hissetmiyordum, ödev yaparken, kompozisyon yazarken, avlunun bir köşesinde kitap okurken, perşembe ve pazarları battaniyenin altına sığınınca ya da merdivenin tepesine gizlendiğim zamanlar hariç, kendimi hiçbir yerde iyi hissetmiyordum. Kimseyi hor görmüyordum, kaprisli de değildim, bunu annem de kabul ediyordu: "İstediği her şeyi öğreniyor, bize zorluk çıkarıyor desek yalan olur..." Hiçbir şeyi görmemeye başlamıştım. Her şeyi yok sayıyordum. Dükkânı, kafeyi, müşterileri, annemle babamı bile. Sanki orada değilim, ödevlerimde, onların deyişiyle, kitaplarımın içindeyim: "Oku oku oku, başın ağrımıyor mu?" Gittikçe daha az konuşuyorum, konuşmak beni sinirlendiriyor. Ağzımı açar açmaz, o anda ne yapıyorlarsa bırakıp memnuniyetle, hatta hayranlıkla bana bakıyor, sorular soruyorlar, ne kadar anlatırsam anlatayım nafile, hep yalan yanlış anlıyorlar. "Peki öğretmenin ne dedi? – Ne demesini bekliyorsun ki? – Neyse, öğretmeninin sözünü dinle! Tamam mı?" Ne zaman komik bir şey anlatsam, onlara asla gülünç gelmiyor. Başka konuları açmaya bile kalkmıyorum, altıncı sınıftan beri İngilizce, Latince, sonra cebir, kimya alıyorum. Memnunlar ama onlara anlatmamı istemiyorlar. "Çok güzel, böyle devam et, iyi öğren, senden başka bir şey beklemiyoruz. İleride bize teşekkür edeceksin." Benim ne kadar talihli, onlarınsa ne kadar iyi oldukları hakkında uzun uzadıya konuşuyorlar. "Ben senin yaşındayken, sabahın beşinde kalkıp iplik fabrikasına çalışmaya giderdim! Senden müşteriye bir bardak şarap vermeni bile beklemiyoruz!" Dükkândan ya da kafeden geçerken müşterilere alelacele bir merhaba. Gitgide uzaklaşıyorum... Yok oluyorum.

Okula gidince uyanıyordum. Kızlarsa, beni aşağılamayı bırakmışlardı. Denise Lesur, çok uzun süredir, yirmi dört öğrenci arasında hep birinci. Saat birde, annemle ba-

bam olup bitenlerden bölük pörçük de olsa haberdar olmak için, Radio Luxembourg'daki Jean Grandmougin'i[26] dinlemeye başladıklarında evden çıkıyordum. Bir buçukta öğle teneffüsünün bittiğini haber veren zil çalana kadar, yatılı kızlarla çene çalmak için okula atıyordum kendimi. Akşamüstü şehirde dolaşıyor, yeni açılan güzel mağazaların önünde oyalanıyordum. Koşar adımlarla Clopart Sokağı'na saptığımda, daha köşe başından göze çarpan sarı binaya, Kafe-Bakkal Lesur'e asla kafamı çevirip bakmıyordum. Dükkâna dalıyor, beni süzen müşterilerin arasından geçip gidiyordum. Ütü örtüsünü, gazeteleri ya da dikiş kutusunu kenara itip mutfak masasının bir köşesinde tereyağlı ekmeğimi yiyordum. Birkaç adam, hep aynıları, veremli Forchy, "ince hastalık", sirozlu Bouhours Baba, açık duran kapıdan yan gözle beni süzüyor. Merhabayı ilk kestiğim onlar oldu, boş bakışları, izmaritleri... Defterlerimin, kitaplarımın başında geçen saatler. Akşam yemeğine kadar. Her şeyi tastamam bildiğinizden emin oluncaya dek, kelimelerin üzerinde oyalana oyalana gezinmenin zevki, gözlerinizi havaya dikip onları zihninizde evirip çevirmek, bir kelimenin peşine takılıp derinlere dalmak, gelecek dersin sayfalarına göz atmak, tek başınıza maceraya atılmamanızın istendiği, zamanı gelince öğretmenle keşfedeceğiniz olağanüstü ülke. Bugünden yıl sonunda takdirnameler dağıtılıncaya kadar... bugünden ortaokulun sonuna kadar... bugünden, belki de bakaloryaya kadar bütün öğrenecekleri düşünmenin baş döndürücülüğü. Üç bilinmeyenli denklemleri tıkır tıkır çözen, lise birde İngilizcede teklemeyen Denise'in nasıl olacağını hayal ediyorum, gelecekteki halimi gözümün önüne getiriyorum, lise sondaki kızlar gibi, kolumun altında, iki elimle sıkıca kavradığım tıka basa kitap dolu bir çantayla. Bütün bunların ister istemez beni değiştireceğini biliyordum. Akşam saatleri, sıcakta ve kendi

köşemde huzurlu, uzaktan uzağa kafenin hayhuyu, domino taşlarının tıkırtısı, bulaşık teknesinde yıkanan bardakların şıkırtısı, kapı çanının çın çını. Pazartesileri geometri, çarşambaları fen bilgisi, bir de radyo, *La Famille Duraton*[27], skeç ve yarışma programı *Dop*, Zappy'nin öpücüğü[28], Cadum sabunlarının reklam müzikleri... Günleri ve saatleri birbirinden ayıran işaretler. Sessiz başlayan akşam yemeği. Saat üçte saçını başını tarayıp süslenen annem, dokuzda kirli ve perişan görünüyor. Babam bir yandan yemeğini yerken bir yandan da günlük kazancının dökümünü yapıyor: "Marton üç kadeh içti. Duport hesabını kapattı. Bouhours haftalığını alamamış, cumartesi ödeyecek." Lakırdıları, hesapları kitapları beni alakadar etmiyor, kafamın içi vızıldayan kelimelerle dolu, *dominus*, üstad, *the cat is on the table*, bütün bunların yanında müşterilerin borçlarının, zeytinyağı tedarikindeki gecikmenin ne önemi var? Alışkanlıkla kulağıma çalınıyor. Kara kısrak! Erkenden yorganın altına girip kitabıma gömülüyorum. *Esclave... ou Reine*[29], *Brigitte jeune fille*[30], *Confidences* tefrikaları. Okulda öğrendiklerim dışında kültürüm bunlardan ibaretti, tütün ve gazete satıcısının tavsiyeleri üzerine annemin benim için aldığı kitaplar... Koltuğunun altında para kutusu ve kasasıyla babam merdivenleri çıkıyor. Önüne geleni devirip geçiyor sanki. Basamaklar, kapı, elektrik düğmesi, yatak, ayağını ya da elini değdirdiği her şey çatırdıyor, patırdıyor, sarsılıyor. "İyi geceler ufaklık!" ya da "İyi geceler minik tavşan!" diye sesleniyor yıllar sonra odayı ikiye ayırmak için yerleştirilen paravanın gerisinden, onu niye koyduklarını biliyorum tabii, yine de şey yaparken seslerini işitiyorum, yorganı kafama çekiyorum.

Kafe-bakkalın üst katına çıkıyorum uyumak için, otelde kalıyorum sanki. Onlarla konuşmaz olduğumun, onları görmezden geldiğimin farkında değil annemle ba-

bam... Bana iyi davranıyorlar, "Doydun mu? Canın ne çekiyor? Yeni bir kitap ister misin?" Okunacak bir şey olduğu sürece her şeyin yolunda gittiğini sanıyor annem. Ben de onlara iyi davranıyorum, abuk sabuk şeyler, kapris yapmıyorum, ağırbaşlıyım... Her geçen gün daha az görüyorlar beni. Hep kitaplarlayım, hiçbir şey yapmıyorum, odada ya da mutfakta, ama hiçbir zaman kafede ya da dükkânda değil. Annem beni mazur görüyor: "Kızcağızın çok ödevi var, servis yapamaz." İhtiyarların bazısı, bilmeyenler: "Kızım, bana bir kırmızı şarap!" Bozuluyorum, tüyüyorum. "Babam geliyor!" Adam kulaklarına inanamıyor. "Peki sen ne halt ediyorsun orada?" Babam benim yerime karşılık veriyor: "Biz ne güne duruyoruz, öğrenci o, müşterilere bakamaz..." Daha beter hayrete düşüyorlar. "Okul yaşını geçmedi mi?" Tahmin yürütüyorlar. "Sekreter mi olacak yoksa?" Sök-re-ter diye telaffuz ediyorlar, babam sekreterlikle ilgim olmadığını anlatmaya çalışıyor, on dakikada ancak kavrıyorlar. Babamın durumu nasıl idare ettiğini duymak için kulak kabartıyorum. "Öğrenmeye meraklı işte, engel olacak değiliz ya..." Kesinlikle beni teşvik ediyor gibi görünmemeliler, yoksa tuzu kuru olduğumuzu düşünürler. "Madem hevesi var..." Susuyorum, onlar okumaya heves etmemişti tabii. Ben onlar gibi değilim, onlara benzemiyorum. Onlarla konuşacak bir şeyim yok.

Artık böyle düşünmeye yeltenmiyorum. Klasik edebiyat saygınlık kazandırır. Halbuki değişen bir şey yok. Şırfıntı, ben buyum. "İleride annenle baban seninle gurur duyacak." Zerre kadar ipimde değil. İşin kötüsü, bana karşı sert ya da anlayışsız davranmıyorlardı. Kimseye bahsetmiyordum bunlardan ama okulda, şehir merkezindeki mağazaların vitrinlerine bakarak dolaşırken, okuduğum kitaplardan, dergilerden kıyaslamayı öğrenmiştim. Bir tarafta kalburüstü insanlar, diğer tarafta ötekiler

vardı. On iki yaşından itibaren kendime göre kıstaslar, bir tür ölçü sistemi benimsemiştim. Kalburüstü insanların arabası, evrak çantası, trençkotu olur, elleri temizdir. Hitabetleri kuvvetlidir, her yerde, her durumda etkileyici konuşurlar. Postanede, veznenin önünde, yüksek sesle: "İnanılır gibi değil! Ne hakla bizi burada böyle bekletiyorsunuz!" Babamsa hiçbir şeye karşı gelmez. Saatlerce bekletebilirsiniz onu. Karşılık, her daim, kalburüstü insanlar. Onlara asla babamın kafesinde rastlayamazsınız. Kalburüstü kadınlara gelince, onlara daha da dikkatli bakıyorum, saç kesimleri, tayyörleri, mücevherleriyle bambaşka tarzları var, ölçülüler, asla seslerini yükseltmezler. Sokak ortasında çene çalmazlar, kollarına astıkları büyük sepetlerle, alışverişlerini şehir merkezindeki mağazalardan yaparlar. Kaygısızlık, evet doğru kelime bu, kusursuzlar, tertemiz. Ötekilerse, bizim müşterilere benzer hepsi: Kafada bere ya da kasket, gidecekleri yere bisikletle giden, mavi tulumlu işçiler. Rengi ruhsarı atmış ihtiyarlar, soluk, şekilsiz şeyler. Komünyon günlerinde mesela, kendilerince iki dirhem bir çekirdek giyindiklerinde bile kirli tırnakları, manşetsiz gömlekleri, özellikle de gövdelerinin iki yanına sarkıttıkları kolları, gevşek, güvensiz yürüyüşleriyle hemen göze batarlar. Doğru düzgün sohbet etmeyi bilmezler. Bağrışırlar. Naylon çantaları, ayaklarında terlikleriyle alışverişe gelen kadınların birbirlerinden farkı yoktur: ya çok şişman ya çok sıska, vücutları mutlaka deforme olmuş, memeleri ya içe göçüp yok olmuş ya göbeklerine kadar sarkmış, korsenin kenarlarından taşan kalçalar, pörsümüş kollar, uçları keçeleşmiş permalı saçlara sürülmüş Roja-Flore briyantin... Farklılıkların paradan kaynaklanabileceği hiç aklıma gelmezdi, insanların doğuştan temiz ya da pasaklı, zevk sahibi ya da sallapati olduğunu sanırdım. Ayyaşlık, konserve et, kenefin yanındaki çiviye asılmış gazete kâ-

ğıtları, bunları kendilerinin seçtiğini ve böyle mutlu olduklarını sanırdım. Yığınla ders almak, kafa yormak, okumak gerekiyormuş böyle düşünmeyi bırakmak için, hele çocukken, insan her şeyin değişmez bir şekilde belirlenmiş olduğuna inanıyor.

Annemle babamı bir yere yerleştirmek gibi bir niyetim yoktu. Gerçekten, yemin ederim. Annem makyaj yapıyor, dükkânda otoritesini konuşturuyor, insanlara öğütler veriyordu, ihtiyarın biri öbür dünyayı boyladığında onu çağırıyorlardı, nasıl yazacağını bilemeyen garibanların resmî evraklarını o yazıyordu. İlk bakışta ezik denemezdi. Sözünü sakınmazdı, görünüşe bakıldığında: "Sonradan görmeler! Konuşturmayın şimdi beni. Daha düne kadar açlıktan ağızları kokuyordu!" Kendini bir şey sanıp havalara giren kadınlara pabuç bırakmaz: "Babaları bunlara muhtaç kalsa, suratlarına bakmaz bunlar!" Babam da müşterilere hiç benzemiyordu, içmezdi, sırtında nevale çantasıyla her sabah işe gitmek için yola koyulmazdı, herkes ona patron diye hitap eder, o da borç defteri kabaranlara zılgıtı çekerdi. "Çalıştık, başardık, işçi değiliz biz, kendi işimizi kurduk, sıfırdan geldik buraya!" Onların farklı olduğuna inanıyordum. Sonra aydım. Önemli insanların, noterin ya da göz doktorunun mesela, karşısında ikisi de kekeleyip bocalar, içler acısı. Biri biraz üst perdeden konuşsa bitti, sus pus olurlar. Yol yordam bilmez, nezaketten anlamaz, nerede nasıl oturup kalkacaklarını şaşırırlar. Onlarla öğretmenlerimi tanıştırdığımda ne diyeceklerini bilemezler. Babam gün boyu giydiği gömlekle yatağa girer, haftada bir kere tıraş olur, tırnaklarının içiyse hep kapkaradır. Annem pudrasını yakasına bulaştırır, korsesini kıvranarak çıkarır, dolap kapağının arkasında bacak arasını siler... Doktorla, mahalledeki bir hastayı kutsamaya giden rahiple ya da uzun süreli hastalıkları kontrol etmek için gelen sosyal sigorta

memuruyla konuşurken sesi değişir, nezaketten kırılır, cömertlik abidesi kesilir. Kulaklarına fısıldar: "Ne kadar talihsiz olduklarını bir bilseniz, cahil insanlar, ama namusludurlar, arada borç takarlar, ama kırk yılda bir..." Etraflarında dört döner, iyilikseverliğini göstermek için çırpınır. Evlerinde şeker bittiğinde bizim dükkâna gelen hali vakti yerinde müşterilere karşı da çok naziktir: "Başka bir arzunuz var mıydı, hanımefendi?" Kadının ağzının içine bakar, yaltaklanır. "Varsa, misket üzümü de alayım." Dükkânın dağınıklığına alışık olmayan, pimpirik, şık hanımefendinin boş bakışları ve üç-beş üzüm tanesi için bakkalı altüst ederek koşuşturan annem. Üzgün: "Kalmamış..." Varlıklı insanların isteyebileceği herhangi bir şey zaten bulunmaz ki bizde. Şık marketlerden değil bizimki, mahalle arasında küçük bir dükkân işte.

Her şey apaçık ortada, gerçeği daha fazla allayıp pullamam mümkün değil. Annemle babam müşterilerinden üstündü. "Hepsi bize muhtaç, biz olmasak kim veresiye verir bu çulsuzlara?" Ama eninde sonunda küçük esnaf, mahalle kahvesi sahibi, dar gelirli, garibanlardı. Görmek istemiyorum bunu, bunu düşünmek istemiyorum. Tasasız, özgür, saf ve temiz okul arkadaşlarımın gözünde düşük ahlaklı, gizli saklı işler çeviren, yapış yapış ve hantal bir kız olmaktan bezmiştim... Annemle babamı hor görmeliydim... Ne kadar günah varsa, ne kadar erdemsizlik varsa... Kimse annesi babası hakkında kötü düşünmez. Ben hariç. Radyodaki şu ağlak şarkı, Öldürmedim, hırsızlık yapmadım, ama annemin sözünü de dinlemedim...[31] Benim için yazılmış sanki. Sonum kötü olacak. Bir de aile yemeklerinin sonunda söylenen, pazar günü annesine beyaz güller getiren minik oğlanın hikâyesini anlatan, herkesin gözyaşlarıyla başını öne eğip dinlediği şarkı. Ben de ağlardım ama aynı nedenden değil, asla onun gibi olmayacağım. Orospu. Bazen yetim kaldığımı hayal ediyorum.

Ya da kendi kendime söz veriyorum, bir daha hiçbir şeyden şikâyet etmeyeceğim, evimizi seviyormuş gibi yapacağım. Öğretmenlerim ana baba sevgisini fazla ciddiye alıyor, omuzuma sarılarak şöyle diyorlar: "Denise'ciğim, annene ve babana minnettarlığını gösteriyorsun değil mi? Senin için büyük fedakârlıklar yapıyorlar! Eğitimini karşılıyorlar..." Onlara kalsa, sabah akşam annemle babama nasıl teşekkür edeceğimi düşünmem lazım. Anneler günü için hazırlıklara üç ay önceden başlıyoruz, en güzel hasır sepeti ören ya da en güzel mücevher kutusunu yapan kızın kibrinden yanına yaklaşılmıyor, annesini ne kadar da seviyor diye övgülere boğuluyor. Benimse zahmet etmeme değmez, annem yapacağım şeyi bir kenara tıkıştırır, sonra bir daha lafı bile edilmez, ciddiye almaz böyle şeyleri, bunlar eğlencelik, boş işlerdir onun için. Öğretmenler annemle babama müteşekkir olmamı, onların sözünden çıkmamamı söyleyip duruyor ama eminim, onlar bizim eve bir gün bile dayanamazdı, içleri kalkardı, kaba saba insanları ne kadar korkunç bulduklarını anlatırlar hep, biri sesli hapşırdığında, kaşındığında ya da doğru düzgün derdini anlatamadığında yüzlerinde hemen bir tiksinti ifadesi belirir. Ama benden onlara saygılı davranmamı istiyorlar... Tek çare görmezden gelmek, otelde konaklıyormuşum gibi yemeğimi yiyip, kitabımı okuyup, yatıp uyumak. Şurası çirkinmiş, burası kir pas içindeymiş, kırık dökükmüş aldırmamak.

Annemle babamdan, evimizden hiç bahsetmiyorum. "Bir çocukluk anınızı, güzel bir tatil gününüzü anlatınız; mutfağınızı, ilginç bulduğunuz bir dayınızı ya da amcanızı tasvir ediniz." Çocukluğum bile kirliydi, berbattı. Seyahat diye bir şey yoktu, sıfır. Tek yaptığımız, ağustosta kırk kilometre uzağa, Manş kıyısına gitmekti. Midye toplardık annemle beraber, annemin aldığı kurabiyeleri yerdik kumsalda ve bütün günü, denize giren ve

top oynayan, güneş kremiyle parıldayan kızları imrenerek seyretmekle geçirirdim. Kayaların arasında, bacağımızı aralayıp çiş yapacak kuytu bir köşe arardık. Ve yorgun argın dönerdik eve, bir dahaki yıla kadar. Anlatmaya değer bir şey yok. İlginç amca ya da dayıya gelince, bunun ne anlama geldiğini biliyorum, eğlenceli, komik olacak ama kafadan çatlak olmayacak, saygın, esprili olacak, benimkiler gibi içkici değil, ilginç amcalar, dayılar varlıklı çevrelere mahsus. Yazarların neden salon, bahçe, öğretmen baba, kek ve çay ikram eden yaşlı teyze tasvirleri yaptığını anlıyordum. Çok hoş çünkü, hayalini kurduğum gibi, derli toplu, temiz, münasip. Bense dökük evimizi, kaba saba fakat iyi yürekli, sıradan bir adam olan babamı yazamazdım kompozisyonlarda, romancıların yoksul ve halktan insanları anlattıkları gibi bahsedemezdim ailemden. Okuduklarıma, kataloglara, hayal gücüme kuvvet, uydurmaktan başka çarem yoktu... İnce zevk ürünü, şiirsel, ahenkli şeyler bulmalıydım... Buğday tarlaları, Seine Nehri'nde yelkenli, Alpler'deki küçük kulübe, pırıl pırıl piyano ve dişçi dayı.

Yine de gözümden hiçbir şey kaçmıyordu. Sadece görmezden geliyordum, kitaplarımla odama kapanıyor, meyhane muhabbetlerine kulağımı tıkıyordum. Her şeye rağmen içeri sızıyordu işte. Yumruklarımı sıkıp aynanın karşısında hüngür hüngür ağlıyorum, bıktım, bıktım, bıktım. On üç, on beş yaşındayım. En ufak bir şeyle tetikleniyorum, herifin birinin kafeden çıkarken öğürüp kusması, annemin bağırış çağırışları: "Beş para etmez herif, bir daha görmeyeyim o suratını! Herkes senin gibi olsa, dükkâna kilidi vurmuştuk çoktan!" Sıra halinde dükkânın önünden geçerken merakla vitrine bakan yatılı kızlar. Yarın mutlaka laf sokuştururlar... Dayanamıyorum artık. Her şeyden nefret ediyorum. Elim kolum bağlı. Denise Lesur, bakkal-kafecilerin kızı, sıra sıra dizilmiş ucuz yiye-

cek yığınlarıyla masaların etrafındaki sandalyelere tünemiş zıkkımlanmayı bekleyen ihtiyarlar arasında kısılıp kalmış kız! Millet yine küfelik olmuş Lesur'ün mekânında! Tiksinerek süzen bakışlar, Clopart Sokağı'nda kulağıma çalınan sözler, bütün bunlar üzerime sıçrıyor, izi çıkmıyor... Bu kirlenmişlik hissinin yanında, parmakları geceleri yorganın altında hafifçe uyararak kaygan bölgelerde gezdirmek masumane bir oyun gibi geliyor. Neden böyle iğrenç bir meslek seçmişler ki... Vitrinlerdeki şatafatlı oda dekorlarının önünden geçiyorum, bizimkiler de formika, parlak cilalı mobilyalar satamaz mıydı? Ya da mesela nalburiye, göz alıcı, pırıl pırıl çeliğin tuhaf görüntüsü, temizden de temiz... Ya da kitap, gerçi bu akıl kârı değil, babam *Paris-Normandie*'den, annemse tefrika hikâyelerden başka bir şey okumuyor ki. Veya bir pastane, nazik bir hareketle spatulayla kesilip alınan bir dilim leziz pasta... Bütün bunların yerine litrelik, ucuz kırmızı şarap şişeleri, sarı tozların içine devrilmiş patates çuvalları... Turist otobüslerinin mola verdiği, ortaokul öğrencilerinin meyveli gazoz, sekreterlerin kahve içtiği şehir merkezindeki güzel kafelerden biri bile olabilirdi, deri koltuklar, aynalar, kahve makinesi. İnsanların içmek, on beş dakikada kafayı bulmak için değil, sohbet etmek için gittiği bir mekân... Ya da Coop, Familistère[32] gibi adları olan, bembeyaz tezgâhlı, sütlerin ve yoğurtların buzdolabında durduğu, derli toplu, güzel bakkallardan biri... Annem ve babamla gururlanırdım o zaman, gözlüklerin sergilendiği vitriniyle Jeanne'ın, zarif mankenlerin sıralandığı yeni moda eşyaların sergilendiği vitriniyle Monique'in dengi olurdum. Bizdeyse yiyecek içecek ve bir sürü ıvır zıvır satılıyor, her şey oraya buraya gelişigüzel yığılmış vaziyette. Kolilerin üzerinde ucuz parfümler, küçük bir Noel Baba çizmesi içinde iki mendil, tıraş köpüğü, elli yapraklı defterler. Her şeyin en adisi, Cezayir şarabı, kiloluk ezme, açık bisküvi, müş-

terilerimiz müşkülpesent değildir, her üründen bir ya da iki marka bulunur. Kafede de kimse babamdan viski istemez, kırmızı şarap, bir tek ucuz brendi ve kıça bir tekme, bir beyaz. Şehir merkezindeki barlara gitmeye cesaret edemezler, tesadüf değil buraya gelmeleri, kendilerini evlerinde hissediyorlar, her gün, tıpış tıpış, aynı saatte damlarlar. Biri bir gün gelmese diğerleri merak eder. Babamın insafına sığınırlar: "Kaç tane devirmişiz? – Üç oldu! – Hadi, bir tane daha doldur!" Babam kadehleri sayar, akşamleyin hesabı önlerine koyar, gayet doğal, ekmeği çıkarmak lazım, bütün gün boşuna çekecek değil ya çenelerini. Adamcağızlar kendilerini evlerinde hisseder, daha beteri, iyice salarlar, içlerinde ne varsa kusarlar, anlatılır gibi değil, öğretmenlerim duysa düşüp bayılır. Dinlemiyordum, ama bütün bu lakırdılar yine de zihnime kazınıyordu. Kulak kabartmam gerekmiyordu, sövgüsüz tek cümle yoktu, tepemi attırma sikerim yoksa, hoşuna gider değil mi, kocakarı ve iti fik fik, iyi eğlence bulmuş kendine, kapa çeneni velet burada, çocuklara saygıda kusur etmem, ah minik Lesur... minik Lesur koca kız oldu artık... Ağızlarının salyası akıyor, ne demek istediklerinin farkındayım, burunlarını sokacaklar neredeyse bembeyaz külotuma, ihtiyar sapıklar, dikizciler, sağıma soluma bakmadan, rüzgâr gibi geçiyorum aralarından. İfrit oluyorlar. Bazıları ağzını açmaz, sandalyelerine yapışmış, eciş bücüş tipler, içinde şarabın guruldadığı geçkin et yığınları, sıvının üzerinde yüzen et parçaları geliyor gözümün önüne... Şekli şemaili kalmamış, yüzsüz, isimsiz bir kütle, onları harekete geçiren tek şey çiş ihtiyacı, avludaki kenefe gitmek, sarhoş "sidiği" kokusu, titreyen parmaklarla ağır ağır düğmeleri çözmek, bir zevk ânı, mesaneyi boşaltana kadar yapabilmeyi dileyerek, akan sıvının kavisine gözlerini dikmek, yamru yumru, alkolle ıslanmış, olsa olsa bir koyununki kadar tehlikeli pörsük aletlerini dumanlı kafayla

yerine sokuşturmak. Dönüşte avluda karşılaşmamakta fayda var, kısık gözlerindeki ortak bir sır paylaşıyor bakışları, bunun ne anlama geldiğini bilmek istemiyorum, bu ihtiyarların nasıl böyle insanlar haline geldiklerine anlam veremiyorum. Annemle babam neden beni onlarla karşılaşmak, bütün bu iğrenç hareketlerini, pantolonlarını ilikleyişlerini, kaşınmalarını, burunlarını ve dişlerini karıştırmalarını, ıslak kaban kokusunu, bayatlamış kiri pası görmek zorunda bırakıyor? Biri mutlaka yerinden kalkar, etrafında bir döner ve duvar kâğıdına doğru fırlar. Güler, ağlar, kusar. Ayılması için babam onu birkaç saatliğine kilere indirir. Sadece on metre ötemde uyur. Rengi beyazyeşile dönene kadar yüzümü dolabın aynasına yapıştırıyorum. Nefret ediyorum onlardan. Bu dükkânı kapatsınlar, ne yaparlarsa yapsınlar, ama başka bir iş yapsınlar. Kapısı bacası kapalı, küçük bir evimiz olsun, bu ihtiyar süprüntüleri bir daha gözüm görmesin. Derslere devam ediyorum, özel okula gidiyorum, kafamdan geçenlerin farkında değiller.

Bakkal kısmından daha az nefret ediyorum. Anasonlu likörler, ucuz şarap ve brendiler kusmuk, sidik, titrek bacaklar ve pörsümüş çük demek. Annem daha az iğrenç şeyler satıyor, daha çeşitli, daha sağlam, parça şeker, sardalye konservesi, açık tereyağı, yüz gramlık paketler halinde taze peynir, bir çift kocaman çorap... Her şeyden azar azar, tıka basa erzak doldurulan arabalarla işimiz yok bizim. Annemin daimi müşterisi olan kadınlar öğlen ya da akşam yemek saatinden önce gelir, evdekilerin karnını doyurabilecekleri bir şeyler bakarlar. Şişeleri iade ederler, etraf şişeden geçilmez. Sabırla sıranın kendilerine gelmesini beklerler, dakikalarca. Annem hiçbir aradığını bulamaz, ortalığı altüst eder, zarfları ve rutubetten etkilenmesinler diye yukarı koyduğu bisküvileri almak için merdivene tırmanır. Bir paket firkete bulmak için bütün

çekmeceyi tezgâhın üzerine tersyüz ettiği olur, döke saça arar. Bazen müşterilerden biri, durumdan istifade edip bir paket peyniri cebe indirir. Her akşam süt güğümlerini geri getirirler, dipleri kireç gibi, katılaşmış kalıntı dolu olur, yıkamazlar doğru düzgün, annemle babam da yıkamaz, tabakların üzerinde hep yumurta ya da yemek artıkları vardır, "Kış deliğini tıkayacak değil ya!" Ne alacaklarını tam bilemezler: "Biraz bundan verin, biraz da şundan koyun." Sonra birden karar verirler, bir kutu Douarnenez uskumrusu ya da Lustucru makarnası isteyecekleri tutuverir. "Ah, hiç kalmamış, şu ara mal gelmedi!" Mutfaktan bunları duyduğumda utançtan ürperiyorum. Hiçbir zaman bir şey bulunmaz bizde. Annemin deyişiyle, kuru kalabalığa yer yok, vakti geçmiş camembert'lerle, sararmış krem peynirlerle, çürük domateslerle ortalığı tıka basa doldurmak zorunda kalmamız yeter de artar. Kiloluk şeker ya da ezme paketinin arkasına çiziktirir hesabı. "Sıra kimde?" Ay sonunda işi biraz daha zorlaşır, postacının ziyaretinin ardından, sosyal yardım ödenekleri ellerine geçince, deftere yazdıran bütün kadınlar ödeme yapmaya gelir... Annem sayfa sayfa, toplamaların üç kere sağlamasını yapar. Hesap kabarık olduğunda ufaklık için bir şekerleme verir. Bize muhtaçlar, durmadan yalvarır yakarırlar, ricacı olurlar. "Hatırlıyorsunuz değil mi, size söylemiştim! Y kızamık oldu ya, onun için hesabı ay sonunda kapatabileceğim!" Fakat annem az açıkgöz değildir, konu komşudan her şeyi öğrenir, "Ya öyle mi! La Redoute'tan[33] elbise sipariş etmeye gelince para bulunuyor ama!" Para üstü vermek hep zahmetlidir, bunun için müşterinin evine kadar gittiği olur, sonra kırk yıllık ahbap gibi oturup kahve içerler. Bu muhabbet, müşterinin ertesi gün soluğu şehir merkezindeki marketlerde alıp filesini doldurmasına engel olmaz, tabii cebinde para olduğu sürece. Her şeyi görüyordum, asıl kaltak onlar, sırf mecbu-

riyetten bize geliyorlardı. Yarım ağız bir merhaba. Annem söyleniyor: "Doğru düzgün konuşsan dilin kopar sanki!" Ona anlatamazdım, bütün gün oradaydılar, "kendini beğenmiş Lesur" dediklerinden emindim, dükkânla mutfağı ayıran pencereye yan gözle bakmadan geçmezlerdi, ne yediğimizi içtiğimizi bilirler, üst katta, tepelerinde, kovaya işediğimizi bile işitirlerdi. Bazı günler, korkunç hikâyelerini anlatmak için ikindi vakti gelirlerdi. Kanamaları, ateş basmaları, henüz âdet görmeye başlamadan önce, yaş dönümleriyle ilgili her şeyden haberdardım. Kuyusunu kazmadıkları komşu yoktu, babasından hamile kalan kızlar, ayyaş kocalar, hafifmeşrep kadınlar. İnsanı umutsuzluğa sürükleyen tüyler ürpertici hikâyelerini bıkmadan usanmadan köpürtüp dururlar. Beni bekleyen, muhtemel istikbalimi gözüme sokan hikâyeler: ipsiz sapsızın tekiyle evlenmiş, kıçını temizlemek zorunda olduğu bir sürü bücürün eteğini çekiştirdiği şişman bir kadın... Onlara uysam, bıraksam kendimi, bir zamanlar olduğu gibi, yine annemle babamın evini sevmeye kalksam, tıpkı onlar gibi olacağım... Hepsinin, ihtiyarının da mahalle delikanlısının da, bütün heriflerin gözü üzerimde: "N'aber Ninise?" diye arkamdan böğürüyorlar. Dikizliyorlar, müşteriler annemle babamın karşısında yaltaklanıyor: "Kafalı kız, çok kafalı, her şeyin başı bu..." Bir yandan da kuşkuya kapılıyorlar, bütün bu kitaplar ya kafasını karıştırırsa, var öyle bildikleri örnekler, okulu yarıda bırakan kızlar, oğlanlar çok, okuma meselesi kafalarını kurcalıyor. Bu bataktan, pislikten çıkmamak için hep birtakım gerekçeler bulurlar. O korkuyu bana da bulaştırmışlardı. Onların içinde doğdum; onlar gibi olmak, onlara benzememekten daha kolaydı... Hayır! Orospu olmayı tercih ederim, *Ici Paris*'de[34] okumuştum yoldan çıkan kızların hikâyelerini. Ama onlar hiç değilse kısıldıkları delikten çıkmışlardı. Ben de çekip gidiyordum, kaçıyordum, *La-*

rousse'ta acayip kelimeler arayıp buluyordum, şehvet, genelev, tahrik olmak... ve tanımları sıcacık hayallere sürüklüyordu beni, bembeyaz, altın yaldızlı bir yaşam, şark usulü banyolar, parfüm kokan kolların ve bacakların arasında suya gömülüyorum. Güzellik, adeta bir alın yazısı olan mutluluk o taraftaydı, kapının çıngırağında ya da ışık halesinin ortasındaki yapış yapış reçel kavanozlarında değil. İyi, temiz ve hoş olan şeylerle, davranış ve konuşma rahatlığıyla, kısacası Fransızca dersinde dendiği gibi, "güzel"le iç içe geçiyordu zihnimde; kötü ise çirkin, yapış yapış, eğitimsiz demekti. Ama ben derste anlatılmadan önce öğrenmiştim bunu, etrafımdaki her şey gözüme batıyordu, bütün erkek müşteriler iğrenç ihtiyarlar, kadınlarsa yarım akıllıydı; buna karşılık, çiçekli sabahlıklarını kuşanıp sinekkaydı tıraşlı erkeklerle sabah akşam sefahat süren şık giyimli kadınların bir bildiği vardı herhalde, bu şartlar altında kötülük söz konusu olamazdı. Avluda tükürmek, osurmak, tabakları doğru düzgün yıkamamak, gömlekle uyumak, ağzını kapamadan yemek yemek, asıl ahlaksızlık bunlardı. Okuldaki kızlar gibi, muteber insanlar gibi olmamız için eksiklerimiz saymakla bitmezdi. Perdelerin değiştirilmesi, merdivenin basamaklarının cilalanması gibi ufak tefek ayrıntılar, üç-beş küçük kusur, düzeltilmesi gereken bir-iki zevksizlik değildi sözünü ettiğim, her şeyin, yatak odasının kanarya sarısı yer muşambasından üzeri tuz taneleriyle kaplı tezgâha, eski püskü kâğıtlardan kalemlere, baştan aşağı her şeyin değişmesi gerekiyordu. Ama annemle babam farkında bile değildi bunun, bense farkında olmamalarını anlayamıyordum: République Caddesi'ndeki villalara şöyle bir göz atmaları ya da doktorun bekleme odasındaki deri koltuklara, varaklı sehpaya, hatta dergi sayfalarına bakmaları yeterdi eşyaların nasıl temiz ve güzel düzenlenebileceğini görmek için. Şehir merkezindeki mağazalara

gelince, onların pırıl pırıl vitrinlerinden içerideki raflar, camlı dolaplar, ışık altında sergilenen bluzlar görünüyordu. Bir sene, kafeyi tuhaf soluk bir yeşille ne idüğü belirsiz bir kırmızıya boyattılar, hiçbir şeye benzememişti. Duvarlara yuvarlak, oval, testi ve kadeh şeklinde bir sürü reklam fotoğrafı astılar. Annemin perde takıntısı vardır, hep pamuklu kumaştan perde alırdı, sonra "neon" perde alır oldu, çok uzun süre neon kelimesiyle naylonu karıştırdı. Okyanusta küçük bir damla: Cephesi pul pul kabarmış, kapıları alçak, tabeladaki kafe yazısı ikiye bölünmüş bir mekânda güzel perdeyi kim nasıl fark edebilir ki? Kızlardan birinden ödünç aldığım bir kitabı geri götürdüğümde, evlerinde çirkin bir ayrıntı bulmak için etrafa bakınırdım, çatlak bir tabak ya da emayesi dökülmüş bir ocak gördüğümde sevinir, böylece onları kendime daha yakın hissederdim. Şunu idrak edemiyordum: Bütün o pahalı eşyaların içindeki bir tane kirli ya da yıpranmış şey durumu değiştirmiyor, hatta onları sonradan görme havasından kurtarıyordu. Beni en çok rahatsız edense girişte bir hol ve yemek odasının olmamasıydı, birini ağırlamak için kafe ve bakkal arasına sıkışmış mutfak vardı sadece, daha doğrusu hiçbir yer yoktu. Üzerinde annemin her Noel değiştirdiği muşamba örtü serili masa, yılın ortasında örtünün desenleri solar, kenarları kurumuş camembert gibi lime lime olurdu, üç sandalye, kirli bulaşıkla dolu ya da yüzümüzü yıkadığımız tasın içinde durduğu eviye... Bir buzdolabı alınsa hayatımın en güzel günü olurdu, arkadaşlarımı çağırır içecek bardaklarına küçük buz parçaları koyar, soğuk yoğurt verirdim onlara. Ama yapamazdım. En beteri tuvaletin olmamasıydı, yatak odasında kova, avluda kenef çukuru, boklar açık havada, çoğu zaman ağzına kadar dolu, kimseye gösterilemez. Bakkalın bütün köşeleri küflü, darmadağınık... Bembeyaz buzdolabı, tertemiz ve güzel raflar, adeta has-

tane temizliği, tuz ve kahve sattığımızı unutturmak için bunların hayalini kuruyorum. Burada bir paket vanilya ya da bir şişe nane likörü bulmak için keskin gözlere sahip olmak gerekirdi. Annem her şeyi karmakarışık, alt alta üst üste tepeleme yığar, konserve kutuları günde üç kere devrilirdi. İşe yaramayan ne varsa, boş kutuları, ıskarta malları, toptancıya iade edilecek hasarlı paketleri, naftalinlenmiş kışlık yünlüleri tezgâhın altına tıkıştırır, ayakaltına yuvarlanan çürümüş meyveleri tekmeleyerek iterdi. Hayat bilgisi dersinde sağlık ve temizlik kurallarını, mikroplarla mücadeleyi, pastörizasyon yöntemini, klorlama işlemini öğreniyordum; sonra da ezmelerin ve peynirin üzerinde uçuşan sinekleri, annemin milletin izmaritlerini eliyle topladığını, veremli alkoliklerin öksürüklerini taşıyan sigara dumanının kafeden mutfağa, oradan da kıvrıla kıvrıla tabaklarımızın üzerine süzüldüğünü görüyordum. Yıkanmak benim için saplantı haline gelmişti, köpük dolu bir küvet. Ne büyük mutluluk. Hayatımda ilk defa, on sekiz yaşında, üniversite yurdunda duş yaptım. Ondan da bir zevk alamadım, çamaşır günü gibi bir koku vardı, yan taraftaki kızın vücudunu ovaladığını duyabiliyordum. Rahatsız olmuştum.

Oldum olası onları ziyarete gitmekten nefret ettim. Trenden iner inmez başlıyordu. Keşke başka bir yere gidebilseydim. Binanın sarı cephesi yüz metre öteden gözüme çarpıyor, başımı öne eğiyorum, cepheden dosdoğru bir kadere bakmak mümkün değil. Yıllarca taşınmalarının, nereye olursa olsun başka bir yere çalışmaya gitmelerinin hayalini kurdum, fabrikada çalışmalarını bile tercih ederdim. Kapının önüne yığılmış karton kutular, içlerinde ne olduğunu kokulardan anlıyorum, zeytinyağı, deterjan, şeker, yanılmak imkânsız. Müşteriler gözlerini dikip suratıma bakıyor. En az on beş yıldır çekilmemiş, açık tuz satmıyorlar, yine de kokusu geçmemiş. An-

nem müşterilerin yanında sıkılgan bir edayla kucaklayıp öpüyor beni, üniversite öğrencisi kız, mucize... Babam mutfakta *Paris-Normandie*'sine gömülmüş, artık elinden pek bir şey gelmiyor. Patates soyuyor, yemek yapıyor, biraz domino oynuyor. Bir saatte taş çatlasa yirmi kelime ediyorlar benimle, hallerinden memnunlar, ayda bir gelmeme bozuluyorlar. İhtiyaçlarımı topluyorum, neskafe, kuru incir, birkaç çeşit bisküvi. Kötü bir şey geçmiyor akıllarından. Çok iyi davranıyorlar, fazlasıyla iyi...

Pis, leş gibi, çirkin, iğrenç... Ne kadar aşağılık kelime varsa az bile onlar için. Onların kabahati, eğer... Öğretmenler ebeveynler hakkında ne derse desin. Küçük bir canavar, minik bir kaltak, daha baştan kayıp bir kızdım... İkisinden de nefret ediyordum, başka türlü olmalarını, hakiki dünyada insan içine çıkılabilir, saygın insanlar olmalarını istiyordum. "Her şey gücüme gidiyordu." *Lagarde et Michard*'dan aklımda kalan bir cümle, sanırım. Peşimi bırakmayan yargılayıcı, kıyaslayıcı sözler. Madam Vauquer Pansiyonu'nun[35] yemek odası mesela, en azından bir yemek odasıydı o, bizdeyse yemek odası diye bir şey yoktu. "Ne işimize yarayacak ki? Müşteriler için yer lazım!" Her tarafı işgal ediyorlar, tepemize çıkıyorlar, Balzac'ın anlattıklarından on kat daha berbat, Maupassant'dan bin beter. Kafede sandalye yetmediğinde mutfaktan alıyorlar, oturacak yer bile kalmıyor. Annemle babam böyle yüz veriyor, onları seviyorlar ama beni dert etmiyorlar, yeter ki "derslerime çalışayım"... Kafeye götürülen sandalyeler, şarap ve alkolle yumuşamış kıçlarının sıcaklığıyla, tütün kırıntılarıyla geri gelirdi. "Uyuz değiller ya! Beğenmiyorsan kapı orada, sanki daha iyi bir yer varmış gibi..." Çenemi tutmam gerekiyordu, ama on beş-on altı yaşına geldiğimde, onlara gerçek dünyanın nazik, iyi giyimli, temiz olduğunu bir kere olsun söyleyebilmek istemiştim. Bundan bir tek benim nefret ediyor

olmama dayanamıyordum. Onlar da benim gibi görsünler istiyordum, müşterilerinin, evlerinin hiçbir halta benzemediğini, çirkin, onur kırıcı olduğunu, onur kırıcı... Bir değişseler, üçümüz şehir merkezine, asansörlü bir apartmana taşınsak... Ama mümkün değil, haftalık veresiyeyle mal alıp satmaktan başka bildikleri bir şey yok. "Karışma bize, sen okumana bak" ve "oku da iyi bir meslek sahibi ol, ileride canın nasıl istiyorsa öyle yaparsın!" Lesur bakkaliyesinden dişçinin muayenehanesindeki gibi güzel deri koltuklara, beşer beşer istiflenmiş teneke konservelerle kaplı vitrinden ferforje parmaklıklara geçeceğimi nasıl tahayyül edeyim... Bağırış çağırışları, zevksizlikleri, konuşma tarzlarıyla annemle babamı her halükârda hep içimde taşıyacağım... Bu yüzden buradan çıkamayacağım, yükselemeyeceğim. Öteki kızlar gibi değilim ben, onlar ailelerini, vaftiz babalarını anlatıyorlar, mutlular. Bense, ailemden söz edildiğinde, gerçek bir ailem varmış gibi yapıyorum, "babanız, anneniz" diyor öğretmen, "ailenize sorun", "aileleri davet edeceğiz", bütün aile çığlık çığlığa alkışlar...[36] Benimkiyse gerçek bir aile değil, gerçek ailenin ne demek olduğunu biliyorum, bir dede, bembeyaz, bakımlı saçlarıyla bir büyükanne, büyükanne reçeller yapar, dede torunlarını parka götürür. Benim dedem düşkünlerevinde öldü, büyükannemse başkalarının çamaşırlarını yıkar onarırdı, şimdi teyzelerimden birinin yanında, odasından dışarı çıkmıyor, taşra ağzıyla konuşur, yumurta ve makarnadan başka bir şey pişirmeyi bilmez. Amcalar halalar bayramdan bayrama bizi görmeye gelir, asıl dertleri tıkınmaktır, yapabilseler bütün dükkânı boşaltır giderler. "Sizin için hava hoş, membasında yaşıyorsunuz, ne isteseniz elinizin altında." Hepsi işçi, vasıfsız, kol emekçisi. "Ee Ninise, yakında sana göz kulak olmak gerekecek, iyice dolgunlaşmışsın..." Babam araya girer: "Rahat bırakın kızı! Okuya-

cak, okulunu bitirecek o!" Havsalaları almıyor. Bana ne diyeceklerini bilemiyorlar. Gecenin bir saatine kadar sofrada oturuyoruz. Babam arada bir gidip müşterilere bakıyor. Annem üzerine tavşanın sosundan sıçratıyor, herkes gülüyor, ben hariç. Elinde bardağı, gülüyor, gözlerini yumup şarkı söylüyor, "Le Grand Frise"[37]. Kesin kusar bu akşam. Güler yüzlü bir baba ve anne, kibar, nazik. Anne ikindi için kurabiye yapar, baba akşam işinden döner. Duraton ailesi. Pazarları Renault Dauphine'e atlayıp pikniğe gidebilirdik. Balık tutar, mantar toplardık, *Brigitte jeune fille*'deki gibi. Ama benimkiler hiçbir şeye benzemiyor. Bağırışlarının ardı arkası kesilmiyor. Ne halta yarıyorsun allasen? Beş para etmezin tekisin! Babam ağzını açmıyor. Çenesi düşük kaltak! Şimdi sıra onda. Yemeği babam yapıyor. Faturalarla annem ilgileniyor, toptancılarla o muhatap oluyor, pazarlamacıları kapı dışarı eden de o. Neden herkes gibi değiller? Hüngür hüngür ağlayacağım. Tepemi attırma, her işi ben yapıyorum, ben geberip gidince halin ne olacak... Yaygaralarını duymak istemiyorum. $Ax^2 + bx + c = 0$, bunu bana yapamazlar, onların yüzünden sınıfta kalacağım... Kapının çıngırağını duyar duymaz, elini kolunu sallayıp söverek yerinden fırlıyor, dalkavuk bir edayla buyrun hanfendi, diğeri de dominosuna dönüyor, gürültücü, muzaffer, "Ağzının payını almak ister misin?" Peki ya ben... Akşamleyin bir sarhoşla kapışırlar ve adamı kapı dışarı atarlar. Bütün akşam, ağızları doluyken, ayyaşlarının birbirinden farkını anlatır dururlar. Söyleyecek sözüm yok, burnu tabağının içinde, yabancı bir dil konuşuyorlar. *My mother is dirty, mad, they are pigs...*[38] Ancak İngilizce cüret ediyorum onlara küfretmeye. Hareketleri beni dehşete düşürüyor, eğitimsizler, sefiller, konuşmayı, oturup kalkmayı bilmeyenler böyle davranır. Hiçbir konuda ihtiyat payı bırakmazlar, her şey akla karadır. Umurlarında değil, daha beteri,

düzelmeye de gayret etmiyorlar. Yemek yiyişleri yok mu, onları yemek yerken görmeye dayanamıyorum, hele sevdikleri güzel bir şey olunca, tavuk ya da kremalı pasta mesela, kollarını iki yana açıp derin bir nefes alırlar ve tek kelime etmeden yumulurlar. Dillerini şapırdata şapırdata lokmaları yuvarlarlar, bastırmak için koca bir yudum ve keyifle, derin bir iç çekiş, sosa bandırılmış, emilmiş, tekrar bandırılmış, ıslak ekmek parçaları her tarafa saçılmış... Annem işaretparmağıyla dişetlerini temizliyor... Adap nezaket hak getire! Benim annemle babam! Rezalet! Bu insanlar kendi anne babanız olmasa ne hissedersiniz... hiçbir şey, sadece merak, küçümseme... Ama onlar benim annemle babam, utanıp sıkılmadan, kaba saba tıkınırken görüyorum onları, tek zevkleri bu, müşterileri gibi, onların da tek zevki yemek yemek. Kendilerini kaptırıyorlar, tabiatları böyle, şapırtılar, gurultular, iç çekmeler, gerinmeler. Aldırış etmiyorlar, her şeyleri göz önünde, tavan arasında asılı kirli külotlar, kâse içinde takma dişler. Çay salonlarındaki hanımefendilerin zarif hareketlerle, gönülsüz bir edayla yemek yiyişleri... İmreniyorum onlara, nezaket, ölçülülük, adap... Onun yerine, acele, taşkınlık, pislik, ağız şapırtıları. Onları böyle yargılamamalıydım belki, ama benim açımdan farklılık buydu. Tarih kitabımızdan bir resim: "Çorba içen XVIII. yüzyıl köylüsü", babamdan farksız. Yaşadığım bütün aşağılamalar için onları suçluyorum, hiçbir şey öğretmediler ki bana, onların yüzünden benimle dalga geçtiler okulda. Kullanmamam gerektiği söylenen ne kadar kelime varsa hepsi onlara ait, "asılsız", "laubali", "bayağı", Matmazel Lesur, bunun söylenmeyeceğini bilmiyor muydunuz? Kabahat onlarda, onların dili bu, o kadar dikkat etmeme rağmen, okulla ev arasında kurduğum sette gedikler açılıyor, bir ödeve, bir sorunun cevabına sızıveriyor. İçime işlemiş bir kere bu dil, ağzıma burnuma bulaştırarak ellerimle pastaya dal-

mışım, sarhoşlarla şakalaşmışım... Annemle babamdan bu yüzden daha da çok nefret ediyordum...

Bir canavar, peki ya beni sevmeseydiler... Bana anlatacak pek bir şeyleri yok ama arzu ettiğim her şeyi alıyorlar, kitaplar, çalışma masası, kitaplık. Parmaklarının ucuna basarak yanıma geliyor annem: "Bir çalışma sandalyesi alsak iyi olmaz mı? Yazarken daha rahat edersin. Sen seçersin, hangisini beğenirsen!" Kitaplar... kitaplar. Kitaplara inanıyordu, onları adeta yedirmek istiyordu bana, iki eliyle tutup kutsal kâse taşır gibi getiriyordu: "Bunu daha önce okumamıştın değil mi?" Bilgime, istikbalime katkıda bulunduğunu hissediyordu. Kitapları kirletmememi, onlara saygı göstermemi istiyordu. Getirdiği kitapların beni kendisine daha da kapadığının, onlardan ve kafe-bakkallarından uzaklaştırdığının, çirkinliklerini görmeme neden olduğunun farkında değildi. Böbürleniyordu: "Yığınla kitabı var! Başka hiçbir şey istemez!" Belki de doğruydu. Hiçbir tarzı, zevki olmayan diğer eşyaların arasında çalışma sandalyesi ve kitaplık iğreti duruyor, sırıtıyordu, oysa kitaplar her şeyi silip atıyordu. Kaltak, utanıyordum... Günden güne daha çok. Doğru değil, nefret etmiyordum onlardan, rahibe okuluna gittiğimde evde bıraktığım annemle babam geliyordu aklıma, çalışıp didinmeleri, ürün kasaları, hesaplar, iç karartıcı görüntüler... Yüreğim burkuluyordu... Babam, annem, beni gerçekten düşünen bir tek onlar var, onlardan başka kimsem yok. Zihnimde iyilikleriyle varlar sadece, fedakâr, değerli ve güler yüzlü, kendini düşünmeyen, olağanüstü insanlar. Başarılı olmamı istiyorlar, benim mutluluğumu istiyorlar, henüz öyle olmasam da, kendimi dünyadan uzak, huzursuz, mutsuz hissetsem de, haklılar herhalde. Üstelik bir diplomaları bile olmadığı halde böyle davranmaları daha da takdire değer. İleride onlara bunun karşılığını vererek teşekkür edeceğim. Gözle-

rim yaşarıyor, neden bu kadar nankörüm ben, fakat eve döner dönmez hepsi geçiyor, yine ağzımı bıçak açmıyor. Hiç kıpırdamasınlar, öylece, dümdüz otursunlar, konuşmasınlar, konuşmayı bilmiyorlar, ne yapmaları, ne söylemeleri gerektiğini ben onlara fısıldarım, bildiğim her şeyi onlara öğretirim, cebir, tarih, İngilizce, ben ne kadar biliyorsam onlar da o kadar bilirler, beraber sohbet edebiliriz, tiyatroya konsere gidebiliriz... Benim ebeveynlerim, yüzleri, görüntüleri aynı ama dönüşüm geçirmişler... Yaşamlarından, hallerinden tavırlarından, zevklerinden nefret etmeden, onları tamamen sevebilmek... Hayaller kuruyor, zihnimde onlara biçim veriyordum ve sonra yere inip onları oldukları gibi kabullenmek zorunda kalıyordum. İnsanın anne babasını sevememesi, bunun neden olduğunu bilmemesi dayanılır gibi değil. Kimseye itiraf edemem, babamdan nefret ediyorum, çünkü her sabah şar şar kovaya işeme sesi son damlasına kadar paravanın öteki tarafına geliyor, annem yüzünü buruşturarak eteğinin altından kaşınıyor, öğretmenin süprüntü dediği *France-Dimanche* okuyorlar, ekönömi, kirbit diyorlar. Onlarla iç içe yaşamayanın anlayamayacağı bir yığın şey, günde kırk kere "nası gidiyo, hava bozmayacak, bilmem kim nalları dikmiş, bas kıçına tekmeyi gitsin..." Diğerleri, yani bu dünyanın içinde olmayanlar, fakültedeki Bornin gibiler mesela, oturdukları yerden atıp tutarlar, sade vatandaşın diliymiş, sıradan insanların harika sağduyusuymuş, halkın saf duygularıymış... Sade yaşam, köylü bilgeliği, küçük esnaf filozofluğu, entelektüel saçmalığından başka bir şey değil, bunları asla analarından babalarından görmediler, evdeki hizmetçi ya da tesisatçıyı kastetmiyorum, aynı şey değil, sahilde otobüs beklerken sosisli sandviçe yumulup kâğıdıyla beraber ısırmaya, *Le Hérisson*[39] okurken kahkahalarla gülmeye, geğirip sonra "çok özür" demeye benzemez, çok farklı

bir şey. On dört yaşında, buradan asla çıkamayacağım diye düşünürsünüz, hatta bunları aklınızdan geçirmeye bile cesaret edemezsiniz. Şimdi dile getirebiliyorum, artık daha kolay, Bornin'le aynı yerdeyim, böyle bir ortamda yetiştirildiğime kimse inanmaz. Bir tek ben.

Tiksintilerimle, öfke nöbetlerimle ben. Onların kabahati... Hayır, doğuştan böyleler. Büyükannem çamaşırcıydı, dedelerim günlük yevmiyeyle çiftliklerde çalışırmış. "Bu işi kurduk, başka türlü başaramazdık." Başarmak mı, neyi? "Fabrikada çalışmaktan, baş belası patrondan kurtulduk, görmüyor musun, patronların yanında imanı gevreyen sefertaslı adamların halini görmüyor musun?" Hallerinden hoşnutlukları... "Et ve balık hariç, ne lazımsa hepsi var bizde!" Esnaf, bakkal olmak, daha iyiydi. İdare ediyoruz. "Unutma, bu sayede okuyorsun!" Madem öyle, kabahat bende, nankörüm, hiçbir şeyden memnun olmuyorum. Bir gün yüzlerine vuracağım... Benim yerimde olmak için can atan, pazarları gündüz içkisine gelen tombul şıllıklar, on dört yaşında okulu bırakan kızlar gibi değil. Aslında şanssız olan, benim gibi bir evlada sahip oldukları için annemle babam. Ama yapacak bir şey yok, beni başkasıyla değiştokuş edemezler. Keşke ölseydim, o zaman kurtulurlardı belki. Bıkmış usanmış olmalılar bana hizmet edip durmaktan, aldıkları kitaplar dışında hiçbir şey için teşekkür bile etmiyorum.

Onlara iyi davranmadığım, öteki kızlar gibi yumuşak ve sevecen olmadığım için kendimden nefret ediyordum. Ama onlar birbirlerine pis bunak diye sövüp sayarken benim çocuk kitaplarındaki gibi şirinlikler yapmam çok garip olurdu. Bu da onların kabahati. On dört yaşındaydım ve dünya artık bana ait değildi. Çevreme de annemle babama da yabancılaşmıştım, onları görmek istemiyordum. Beni onlara bağlayan yalnızca nefret ya da suçluluk patlamalarıydı.

Dahası, okulda ya da sınıf arkadaşlarımın yanında da kendimi yerli yerinde hissetmiyordum. Buna karşın var gücümle asılıyordum. "İyi çalışıyor, yetenekli öğrenci, güzel ilerliyor, notları iyi, mutlaka başarılı olacak." Öğretmenlerin yorumları pek değişmiyordu. Her sene tek övünç kaynağım buydu, hâlâ da öyle. İki ya da üç kere kötü not alsam yıkılırdım herhalde... Ve sonra aşağılamalar şekil değiştirdi, ama her an yeniden yüzeye çıkmaya hazır olduklarını hissediyordum, bense Marie-Thérèse'e, Brigitte'e ya da diğerlerine benzeme arzusuyla yanıp tutuşuyordum, onlara özenmemin bin bir nedeni vardı: kayıtsız bir edayla omuza asılan okul çantası, atkuyruğu, siyah balıkçı yaka kazak, zarif ve sessiz babetler... Yeni bir dünyadan söz ediyorlar, rock'n'roll, Sydney Bechet, danslı partiler, acayip yakışıklı oğlanlar, bu sanki daha erişilebilir bir dünya. Bir kazak, bir pantolon, bunları satın almaya güçleri yeter, kasadan bir-iki banknot almaya bakar... Nihayet ötekiler gibi olabilirim, aynı dertler, aynı mevzular, aynı sohbetler, aynı kılık kıyafet... Etrafa saçılan ucuz şarap, ağzına kadar dolu kenefiyle kafe-bakkalın izleri böylece silinebilmeli.

Kelimeler ve kıyafetlerle ötekiler gibi olunabilmeli. Kızlar da bir film, bir elbise ya da dışarı çıkma konusunda ebeveynleriyle çatışıyor. Aralarında geçen münakaşaları, babalarının sert sözlerini ayrıntılarıyla anlatıyorlar. Benim hissettiklerimle uzaktan yakından alakası olmayan, kaale almaya değmez homurdanmalar, boş lakırdılar. Dışarıdan bakıldığında annemle babama çok saygılıydım, asla onlar hakkında konuşmuyorum. Ta ki ebeveynlerden katı kuralcı insanlar olarak söz etmenin iyi aile terbiyesinin, olumlu otoritenin işareti kabul edildiğini anlayıncaya kadar... Öteki kızlar gibi olmak için evdeki kavgaların nedenlerini değiştiriyorum, annemle babamın bana asla koymayacakları yasaklardan yakınıyorum. Öte-

kilere benzemek, "bu"ndan kurtulmak, bir gün Latince dilbilgisi çalışırken o da oldu. *Mihi opus est amico*[40], okumaya kendimi veremiyorum, büyüyor bu, -e hali alan fiiller, çok sıcak, parmaklarım içeri kayıyor, ya annem geliverirse... *Opus est*. Muhteşem. Bir türlü belleyemiyorum bu kuralı. Korkuya kapılıyorum, sanki içimden elektrik geçiyor, ama artık devamını getirebiliyordum, *mihi opus est amico*. Bile isteye olmasa da, benden başka kimsenin başına gelmezdi zaten. Korkunç bir sır. Mahvolmuştum, tezgâhın arkasına geçip patates satmaktan başka çarem kalmayacak, beni elleyip dokunmalarına izin vereceğim, ikiyüzlü parmaklar, beş dakikalık zevki tekrarlamak istiyorlar, kanatları ateşten, büyük, ağır, görkemli kuş, üç kere sarsılıp örtünün tozunda patlayıp sönüyor. Boğazımda, apışaramda, ölümcül günah bütün vücudumda. Bedenimi ürperten bu arzu asla okulda gelmezdi. Evde, boş boş geçen tatil günleriyle, bardaki şakalaşmalarla bağlantılı... Günah çıkarırken bunları itiraf etmem mümkün değil. Din bilgisi dersinde, arkadaşlarımın masum bakışları karşısında bildiklerim ortaya çıkmasın diye, rahibin kötü düşünceler, lekeleyici hareketler derken ne ima ettiğini anladığım belli olmasın diye nefesimi tutuyorum. Kirli, lekeli, şehvet düşkünü, histerik... Sözlükler, kitaplar da böyle diyor. Sonra bir gün, bir sabah arınıyorum, öteki kızlara benziyorum yine, büyük sevinç. Beklediğim süre boyunca, yaptığım şey yüzünden gelmeyeceğini sanıyordum... Sabahtan öğlene kadar, aralıklarla bir şeyin akıp gittiğini hissettim. Tuvalette, beyaz dokunun üzerine yayılmış, kenarlarda koyu ve kuru, ortaya doğru daha açık renk, dil şeklinde kızıl bir birikinti. Gizemli derinliklerden geçerek gün yüzüne çıkınca ölen kanın baygın ve ağır kokusu, ezilmiş sardunya rayihası... Yenilendim, paklandım, yeniden doğdum. Kızlar arasındaki o sıkı bağa dahil oluyorum. Annem üç yıldır "görmüyor", tek kelime et-

meden dolaptan bezlerini çıkarıp bana veriyor. Nihayet ötekilerle paylaştığım ortak bir şey var artık, sancıyla yüz buruşturmalar, "Bugün beden dersine girmeyeceğim," fısıldaşmaları. Kırmızı çiçek buketinin çamaşır suyuyla gidişine hüzünle bakıyorum. Bir ay, uzun süre. Ya sadece bir kerelikse, bir daha gelmezse... Arındırıcı kanama şimdiden on beş gün önceye ait bir anı, korkuyorum, günahın dürtmesiyle âdetin lütfunu yitirmekten korkuyorum. Neyse ki, o iyi kırmızılık düzenli olarak gelmeye devam etti, her defasında yenilenme, güneşte ısınan bir hayvanın kokusu...

Bir pazar yine bekliyordum, tam on kere, geldiğini sandım. Çarşamba günü artık gelmeyebileceğini anladım. Aslına bakılırsa, altı aydır gelmiş olması mucizeydi. Belli belirsiz birkaç tedbir, oyun gibi. Hakiki ceza nihayet geldi işte, kan keseciği patlamamak için inat ediyor, günler bembeyaz geçiyor. Cezayı aklımdan çıkarmıştım, iğrenç kafe-bakkalla, nefret dolu yalnızlığı dışa vuran hareketlerle, çirkin ve kirli olan her şeyle beraber cezayı da unutmuştum. Denise Lesur'ü, komünyondaki hantal budalayı, sersem fingirdek kız arkadaşıyla el ele kol kola sürten şişko şıllığı, o aşağılanmışlık çuvalını geride bırakmıştım, özgüven patlaması yaşıyordum, utanma duygusuna, öğrenimimi sürdürebildiğim için Tanrı'ya minnet, anne babaya şükrana yer yoktu, ahlak safsatalarına tekmeyi vurmuştum. Daha düne kadar düşüncesi bile ağlatabilirdi, dört saat fakülte, üç saat kütüphane, tıraşlı, tertemiz ve bakımlı oğlanlar. Uzun süremeyecek kadar güzeldi. Ve musluk kapandı. Başaramayacağım korkusundan, sonunda nazar değdirmiş talihimi döndürmüşlerdi. Suratlarına çarpacağım. Annemin yazın çatı arasında kuruttuğu havlu gibi kalın bezler, üzerlerine vuran ışık huzmeleri... duru, huzurlu. Ve uzun tatil boyunca, kapalı panjurların gerisinde içimi kemiren arzu, onunsa bir

şeyden şüphelendiği yok. "İstediği her şeye sahip, o böyle mutlu, bütün istediği okumak."

Daha lisenin ilk yıllarında dersleri eskisi kadar düşünmez olmuştum. Mutfaktan, kırk yılda bir dükkâna ya da kafeye yolu düşen eli yüzü düzgün oğlanları gözlüyordum. Müşterilerden birinin Paris'ten gelen kuzeni ya da kravatlı, kol düğmeli bir gezgin satıcı... Bu yolunu şaşırmış kaçağın kokusunu alıyor, inceliyorum, hayalini kurduğum sarışın erkek kardeşin yüzü de buna mı benziyor acaba... Bir yıla kalmadan evin muhitinden umudu kesmem gerektiğine uyanıyorum, bayramlıklarını kuşanmış çıraklar, işçi ya da köylü delikanlılar, onlarla takılmak istemiyorum. Sınıftaki kızların rock'n'roll partileri, kaban giyen, Brassens ve caz seven yakışıklı oğlanlar hakkında anlattıklarını dinliyorum. Okulun köşesine gelip kızları bekleyen liseli çocuklar. Ötekiler gibi olmalı, kendimi bu yeni şeylere alıştırmalıyım ki bu oğlanlardan biriyle çıkabileyim, başka biri için zahmete değmez. Büyük bir zevkle öğrenci dilini sindiriyorum, ineklemek, keklemek, ikilemek, annemle babam neye uğradıklarını şaşırıyor. "Pikkap da ne? – Pikkap değil, pi-kap. – Neyse ne, aynı şey, sınıfını geçmene faydası yok ki! Bu Brassenge, Brassinge falan aklını karıştırıyor senin hep..." Aklımın çelinmesine karşı duydukları o dehşetli korku: "Diplomanı alamazsan, tezgâhın arkasına geçip millete hizmet edersin!" *Echo de la mode*'da okuyor böyle şeyleri, önce diploma töreni, sonra ilk balo, taviz vermek istemiyor bunlardan, sınıf arkadaşlarıma bile güvenmiyor. "Öğretmenlerinden başka kimseye kulak asmayacaksın." İlk defa onlara, öteki kızlara benzediğim hissine kapılıyorum... Buzdolaplarından, lüks otomobillerden, deniz kenarında yaz tatillerinden değil, James Dean, Françoise Sagan, *Une jolie fleur dans une peau de vache*'tan[41] bahsediyorlar artık. Bunların hepsi öğrenilebilecek şeyler, artistlerin fotoğraflarını kesi-

yorum, sırama James Dean'in adını kazıyorum, kızlardan birinden ödünç aldığım *Günaydın Hüzün*'ü yalayıp yutuyorum. Annemin *Confidences* okuru olduğunu, onun yüzünden Delly'yi büyük yazar sandığımı düşündükçe bizimkilerden daha da çok nefret ediyorum. Resimmiş, müzikmiş, hiçbir konuda bir şey bildikleri yok, dangul dungul ahmaklar, bütün dertleri litrelik ucuz şarap satmak, pazar öğlenleri tek kelime etmeden tavuk tıkınmak. İçine girmek için can attığım bu modern dünyada hiç yerleri yok. Aklımı başıma topladığım anlarda hâlâ görgüsüz bir budala olduğumu hissediyorum, neden nasıl bilmiyorum, onların yüzünden herhalde, zevksizlikleri, yol yordam bilmemeleri... Kızların kıkırdamaları, "Luis Mariano'yu[42] hakikaten beğeniyor musun!" Ve en havalı, en çekici kızların kahkahalarla alay etmesine neden olan gözlüklerim. "'Ne alırsan bir frank' tezgâhından almışsın bunu galiba..." Ve bir türlü ne yapacağımı bilemediğim, kısacık atkuyruğunun ucunda yumak gibi görünen aşırı kıvırcık perma... Sohbetlere giremiyorum, her şeyi onlardan öğreniyorum, benimse onlara anlatacak hiçbir şeyim yok. Derslerde başarılı olmam artık hiçbirinin ilgisini çekmiyor, Corneille'den bahsetmiyorlar, kısa süre önce ölen ve benim tanımadığım Braque hakkında konuşuyorlar. Erişilmez rol modelim Christiane. Babası sinemanın müdürü, yelken yapıyor, güneşten bronzlaşmış teni, melodik, akıcı bir konuşma tarzı var, melek gibi. Asla, asla benim yakın arkadaşım olamaz, olmasını ben de istemem zaten, aşağılanmanın resmi.

Benim en yakın arkadaşımsa pinti, küçük bir çiftçinin, özel okula külüstür bisikletiyle gelen kılıksız kızı. Odette, sınıfın ikincisi. Birbirimize ailelerimizden hiç söz etmeyiz. Bir gün ev alışverişini bizden yapmak isteyeceği tuttu, mani olmak için bir bahane uydurdum, alması gerekenlerin yarısını bulamazdı, katlanamazdım o

utanca. Anne babası, ailesi hakkında benimle aynı şeyleri hissedebileceği aklımın köşesinden bile geçmezdi. Zevklerimiz, mizaçlarımız birbirine benzediği için beraber geziyoruz sanıyordum. İkimiz de başarılı öğrenciler iz, kompozisyonda, yazılı ödevlerde sınıfın en iyileriyiz. Aslında onu sevdiğim söylenemez. Edebiyat öğretmeni derste Montaigne'den alıntı yapıyor: "Çünkü *o oydu, ben de bendim.*" Fazla abartılı geliyor bana. Bir gün, ilk komünyon hediyesi olan altın dolmakalemine sıranın üstünde gözüm iliştiğinde, bir anda yere fırlatmak geliyor onu içimden. Kimsenin yüz vermediği iki kız. Yeni yıl öncesi gerçekleşen tenzilat günlerinden çiçek şenliğine, gençlik bayramında kurulan kermesten motokrosa, gülme krizine tutulduğumuz anlar dışında birbirimizin koluna asılıp oradan oraya gezip duruyoruz, kim bilir neyin peşindeyiz... Elime bir avuç bozukluk tutuştururken annem tembihliyor: "Akıllı uslu keyfini çıkar." Neyin? Devlet okuluna giden küçük kızlar beyaz elbiselerle resmigeçitte yürüyor, rüzgâr eteklerini havalandırıyor, on adımda bir duruyorlar, arkamızdan adamlar gülüşüyor, müzik vızıldıyor, toplu iğne demeti gibi kafaların üşüştüğü pencerelerin üzerinde masmavi gökyüzü uzanıyor. Tören alayının sonu, fişekler, çatapatlar, tanıdık simalar, seslenen oğlanlar. Şantiyelerde, fabrikalarda çalışan bayramlıklarını kuşanmış, zevksiz köylü çocuklar. Odette yanaşmalarına kolayca izin veriyor. Benimse içimden gelmiyor onlara karşılık vermek: Kahkahaları, kalın kolları ne kadar nefret ettiğim şey varsa hepsini çağrıştırıyor, bayağılık, bağırış çağırış, kaba saba sözler. Kitaplardaki duruluğu, *Lisette* ve *Bonnes Soirées*[43] dergilerindeki masum hayalleri, "ve dudakları birleşir", onların yaşatabilmesi mümkün değildi. Bizim çevremize ait olmadıklarını gösteren bir işaret bulmak için inceliyorum, bir kolejli argosu, "*feci iyi*", bir Brassens şarkısı, ama nafile. Pazar günleri liseli oğlan-

lardan eser yok ortalıkta. Hazine avı, belediye binası önündeki sahnede marifet sergileme yarışması gibi sokak eğlenceleri cahil köylüler için. Kafe-bakkala döndüğümde annem şarlıyor: "Bir kere de vakitlice dönsen!" Yarın kızlar rock'n'roll partilerini, sahildeki gazinoda geçirdikleri öğleden sonrayı, grup halinde gittikleri komik baloyu anlatıp duracaklar. İyi aile çocuklarıyla çıkmak, onların gözünde feci hoş kız olmak, bana göre değil, Odette çirkin, benim de şansımı kapatıyor, hardal fabrikasında çalışan oğlanlarla kikirdemekten hoşlanıyor. Şişko şırfıntı. Bunu görmek istemiyorum ama ben de farklı değilim herhalde. Bir mağaza vitrini, beklenmedik bir ayna, birden kendimle yüz yüze geliyorum, kötü bir saç modeli, kocaman bir sırıtış, çapkın dudaklar, adeta bayağı bir ifade. Öteki kızlarda bir zarafet, bedenlerinde, hareketlerinde bir rahatlık var, derste öğretmene cevap vermek için ayağa kalkarken, koşarken, gülerken hiç düşünmüyorlar. Benim bedenimse hep fazlalık olarak araya giriyor, kızların bakışları üzerimdeyken her an yanlış bir adım atacağım, sendeleyeceğim korkusuyla, yürümeyi yeniden öğrenmeye çalışan bir kötürüm gibi davranıyorum. Annemle babamdan farklı olduğuma inanıyordum, oysa annem gibi elimi kolumu sallayarak yürüyor, mahalledeki kızlar gibi gülerken elimle ağzımı kapatıyordum. Sandalyeden kalkarken eteğimi sertçe çekiştiriyordum. Evdeyken hiç düşünmeden oturup kalkıyor, kapıdan dışarı adımımı attığım anda her hareketimin farkına varıyor, elimi kolumu ne yapacağımı bilemiyordum. Külahı neşeyle çevire çevire dondurma yemek, omuz çantasını kayıtsız bir edayla yere bırakmak, nazik bir tavırla el sıkışmak, hepsi rüya gibi, kendi alışkanlıklarım aklıma gelince yüzüm kızarıyor, tereyağlı ekmeğimi döke saça yemem, sütlü kahveyi höpürdeterek içmem, yere düşen kalemi almak için yatağımdan odanın ortasına kadar sü-

rünmem, kaldırımda bir noktayı nişan alıp pencereden tükürmem... On beş yaşındayım ve hiçbir zaman olmadığım kadar Lesur'üm. Yine de içimde her an gün yüzüne çıkmaya hazır gizli bir zarafet, keşfedilmemiş bir dansçı ahengi, bir roman kahramanı olduğu hissine kapılmaktan kendimi alamıyorum...

Günün birinde, nihayet, liseli oğlanlardan birinin benim hakkımda "şu kız feci havalı" dediğini işittim, matematik sınavından yirmi üzerinden yirmi alsam bu kadar mutlu olmazdım, yüz kat daha çok hoşuma gitti bu. Havalı. Hödükler, sürtükler, hatta kıçını sımsıkı saran eteğiyle külüstür bisikletine tüneyip çiftliğe dönmek için pedallara asılan Odette için kullanılacak bir kelime değil bu. Zafere ulaşmam iki yılımı almıştı, çantamı omzumda savurarak yürümek, liseli jargonuyla konuşmak, Platters'ı, Paul Anka'yı, Albinoni'nin "Adagio"sunu bilmek. Arkası, kısa süre sonra kendiliğinden gelirdi artık. Beni benden ve kendi çevremden çekip çıkaracak bir "flört". Ortaokul diplomamı zorlanmadan almıştım, şimdi önümde, özel okulda geçireceğim üç uzun yıl vardı. "Okumaya devam edeceğim..." Bazı müşteriler sene kaybettiğimi sanıyor. "Diplomasını alamadı mı hâlâ?" Annem usulca daha fazlasını başardığımı, ortaokulu bile bitirdiğimi fısıldıyor, çok da üstelemiyor, "kıskandırmaya gelmez". Nefret, nefretim, dinmek bilmiyor. Yol yordam, adap bilmeleri, tabaklarını sıyırmamaları gerekiyordu, faturalarına, hesap defterlerine gömülmek, boşları toptancıya iade etmek, kârlarıyla uğraşmak yerine biraz da benim ne yaptığımla ilgilenmelilerdi. Artık ortaokul diplomam var, yabana atılır şey değil, yakında üniversite öğrencisi olacağım. Ait olduğum muhitten çıkmış, kibirle uzaktan bakar olmuştum oraya. Hepsinden daha çok şey biliyordum, onlarsa bana emir vermek istiyordu... Aile arasında, bu kadar kafalı olmamı kime borçlu olduğum konusunda tahminler-

de bulunuluyordu, on bir yaşında ilkokul diplomasını alan ve burslu okumaya hak kazanan o büyük büyükanneye çekmiş olabilirdim, belki, ama hep dönüp dolaşıp annemle babamın emeklerine, bugüne kadarki başarımı borçlu olduğum açık şarap fıçılarına, dükkâna geliyorduk, bundan sonra da onların sayesinde ilerlemeye devam edecek, devam edecektim... Babamın gözleri ışıldıyor, "İşçi olarak kalsaydık, altından kalkamazdık, çoktan hayata atılmak zorunda kalırdı!" Annem daha uzgörülü, "İleride iyi bir mevki sahibi olursa, biz de mutlu oluruz!" Aile yemeklerinde kendimi yapayalnız hissediyorum, bana yükledikleri sorumluluğun altında eziliyorum, konserve fasulye ve rostoyu çatalımın ucuyla yiyorum, içten içe hepsinden farklı olmaktan da hoşnutum, masanın etrafındakiler diplomamın hakkını elbirliğiyle elimden alma gayreti içindeyken, ben Sydney Bechet'yi ve bir arkadaşımdan ödünç aldığım İngilizce plağı düşünerek hayallere dalıyorum. Ama eninde sonunda teslim oluyorum, her şey onların lütfu sayesinde, büyükannemin zekâsı ve on bir yaşında aldığı diploma, veresiye alışveriş yapan müşteriler, düşkünlerevinin kaçık bunakları, yerleri paspaslamak için sabahın beşinde kalkan annem... Onlar olmasa, her kuruşun hesabını yaparak harcamaları kısmasalar, gelir vergisi beyannamesinden kırpmasalar, tek kelime İngilizce öğrenemez, imla hatası yapmadan doğru düzgün yazamaz, ben de onlar gibi olurdum. Her şeyimi elimden alıyorlar. Yine de bana kalan bir şey var, okulda geçirdiğim saatleri gözümün önüne getiriyorum, yumruğumu sıkıp notların açıklanmasını bekleyişim, elde ettiğim zafer, tebrikler, hiçbir zaman adım atmadıkları, tahayyül dahi edemedikleri koskoca bir dünya, söke söke elde ettiğim kültür. Sonunda zafer benim. Odama kaçıp kendimi yatağıma atıyorum, aynada kendimi seyrediyorum, beş dakikada bir kitabın sayfalarına göz atı-

yorum, kimya ödevime başlıyorum, onları tamamen aldatmadığıma, ana babasını muhtaç duruma düşüren pis bir şıllık olmadığıma inandırmak için yalandan meşguliyetler... Öğretmenlere kanıp da *Cinna*'yı[44] ya da Chasles teoremini öğrenerek bir halt olacağımızı sanmak ne büyük aymazlık. Ben bunları arzularım için bir dekor olarak kullanıyorum. Pembe çiçekli duvar kâğıdı ve bana hâlâ güzel gelen dolabımla odamı bir bekleme salonu gibi görüyorum: Clopart Sokağı'nın diğer ucunda, şehir merkezinde oğlanlar ve hayat cıvıl cıvıl. Annemden babamdan uzakta, bedenimle barışık, çaça yapıyorum, kolayca ağzımdan dökülen kelimelerle oğlanlarla, hafta sonları öğrencilerle, kültürlü ailelerin iyi eğitimli çocuklarıyla görüşüyorum. Denise Lesur değilim artık ve her defasında elimden tutarak beni alıp götüren bir oğlan çıkıyor karşıma. Bu hayalleri her yerde yeniden yaşıyorum, yalnızken, derste matematik ispatlarını dinlerken, okula giderken... Sadece oğlanları hayal etmiyorum. Beni alıp götürdükleri dünyada dönüştüğüm o kızı da hayal ediyorum. Bu kez, sizinle denk bu Lesur, plajda zarif ve rahat... Uzanıp, "hoş" bir oğlanın elinde gördüğümden beri annemden benim için almasını istediğim *Historia*'yı[45] karıştırırken rock'n'roll partilerinin, Coca-Cola ve blucin âleminin, annemle babamın, bizden alışveriş yapan hırpani işçilerin dünyasına fersah fersah uzak olduğunu hissediyorum. Kızların anlattıklarından biliyorum, o dünyada akordeonlu balolardan, bir tek beyaz şarap atmaktan, Fernandel filmlerinden, belediye orkestrasının konserlerinden, bizim burada sevilen ne varsa hepsinden nefret edildiğini biliyorum. Öğrenciler öyle numaralar, öyle laf cambazlıkları yapıyor ki bizimkilerin hayatta aklı almaz, anlatmaya kalkmak bile beyhude. Babadan kalma diyerek klasik müziğe burun kıvırıyorlar, bizim evdeyse kimse tek bir bestecinin bile adını çıkara-

maz... Aşağıda tıkınıyorlar, birazdan hep bir ağızdan "Les Roses blanches"ı[46] söyleyecekler. Pazar ziyafeti... Okulun prenseslerinden Christiane'ın yanından ayrılmayan Laporte'ların oğluyla ya da Soiller'yle veya Riou'yla, hangisiyle olursa olsun, şu "iyi aile" çocuklarından biriyle bir çıkabilsem, peşimden sürüklediğim bütün kirli çamaşırlardan kurtulmuş, arınmış olacağım, ne büyük mutluluk. Boşlukla el sıkışmaktan, gardırop aynasının önünde anne babamın budala olduğunu haykırmaktan kurtulacağım, kendi romanımı yaşayacağım...

Lise birde, hiç utanıp sıkılmadan oğlan avına çıkmaya başladım. Ayıp, edep gibi burjuva şeylerini kimden öğrenecektim ki... Dışarıdan tahmin edemeyeceğim türden bir haslet daha, gizlice aktarılan bir iç yasa. Böyle bir durumu ilk defa *Le Cid*'deki[47] Chimène'de görmüştüm, anlamakta zorlanıyordum. Bana göre edep, ihtiyar heriflerin, amelelerin beni mıncıklamasına izin vermemek, odadaki kovada işimi görürken babama yakalanmamaya çalışmaktı. Oğlanların peşinde koşmakta ayıplanacak bir şey yoktu. Bu bir maharet, şans ve hatta istek meselesiydi. En hoşuma giden kelime "cüret", bu sert, soğuk, tokat gibi kelimeyi şehir merkezine doğru Clopart Sokağı'ndan yukarı yürürken keyifle içimden tekrarlıyorum. Son villa da arkamda kaldı, Lesur'lerin sarı duvarları daha da aşağıda, savaş patikasında ilerliyorum. Kalçayı içeri çek, çeneyi yukarı kaldır, adımları yavaşlat, beni inciten, sıkan, öfkemi kabartan ne varsa hepsini geride bırakıyorum: Okulu, annemi babamı, onların köstebek gibi bir aşağı bir yukarı yürüyüşlerini en ufak bir vicdan azabı duymadan kafamdan atıyor, etrafı kokluyor, avımın izini sürüyorum. Onun zaten bir kız arkadaşı var, geçiniz, bu eh fena sayılmaz... Tasnif ediyorum, havayı kokluyorum, eliyorum, biraz eski moda bir pardösü, bir yürüyüş şekli yeterli, elini kolunu sallayarak, bacaklarını açа açа yürüyen

birini gördüğüm anda bizim avlunun sidiklileri geliyor aklıma. Hiçbir şey kaçmıyor gözümden, "bu mutlaka inşaat işçisidir", sanki hiç var olmamış gibi derhal yok oluyor. Merkezdeki barın ve gümbürdeyen juke-box'ın etrafında, hayalini kurduğum gruplar, Doktor Laporte'un oğlu, Nalburiye Saunier'deki delikanlı ve zarif kızlar. Sen yoluna devam et Denise Lesur, senin harcın değil burası henüz, vakti gelmemiş hâlâ. Kızlar sınıf arkadaşlarım ama şimdi burada, beni görmezden geliyorlar, kaltaklar. Başka av mı yok, yalnız takılanlar ya da beraber dolaştıkları sünepe arkadaşlarının yanında olduklarından daha ilginç görünenler... Keskin hatlı, altın çerçeveli gözlüğüyle ciddi ifadeli, kızıl saçlı av... biraz İngilizvari, biraz kitap kurdu, biraz kimyacı... Yumuşak istiridye kabuğu gibi bir ağız, tehlikesiz... Eller sürekli krem rengi pardösünün ceplerinde gizli. Sonbaharın buruk tatlı ışığı altında, yuvarlak kristal camların gerisinde, gözlüğün ince bir çizgi haline getirdiği mavi bir bakış geçiveriyor. Düşüncelere dalıyordum, hikâyeler uyduruyor, yürüdükçe yürüyordum. Şuradan geçersem sabah ayini çıkışında ona rastlayacağım. İyi bir aile, babası şapka takıyor. Guy Magnin, 2-C sınıfında, kilisenin arkasındaki binada oturuyorlar. İstihbarat, Christiane'dan bilgi alan Odette'ten geliyor. Mağazaların vitrinlerinde, mutfaktaki aynanın köşesinde kendimi seyrediyorum, odada eteğimi yukarı sıyırıyorum, kalçamın yuvarlaklığını örtüyorum hemen, aklımdan geçirdiğim şeylerin bununla alakası yok, sadece masumane sarılıp koklaşmaca. Hem öğlen hem de akşamüstü rastlıyorum ona, elimi çabuk tutmam lazım, göz göze gelmek fazla bildik bir oyun. Bıktırdı artık. Avım kararsız, çekingen. Git işine çıtkırıldım sersem, pis uyuşuk, kızıllar kokar zaten. Kaybedecek zamanım yok benim, ilk yarı bitmek üzere. Derken tesadüf, karşılaşma, bej pardösü burnumun dibinde, el cepten çıkmış. Soğuk, müteredditt.

Denise. Guy. Rüyalarıma giren o ateş, o yakıcılık nerede? Ama ağzı laf yapıyor, sürekli birtakım imalar, sürükleniyorum, pot kıracakmışım gibi hissediyorum, gülümseyip duruyorum, kapıldım. Onu kafamda kurmuş, kendi arzuma göre bir şekle sokmuştum ama şimdi ona ayak uyduramıyordum. "Peki, o halde klasik müzik mi seviyorsun?" Öyle ya, caz sevmiyorsam... Hiç mi hiç anlamadığımı söylemeyi yediremiyorum kendime. Afallıyorum, karman çorman isimler dökülüyor ağzımdan, Mozart, Wagner. Ansiklopediye bakıp neler bestelediklerini öğrenmem lazım. Yanlarından geçtiğimiz birileriyle selamlaşıyor, "motokros yapıyoruz onlarla", mağazaları gösteriyor bana, "şu teyp müthiş". Ve insanı sıkıntıdan patlatan mevzular. Hep aynı hikâye, aile, arkadaşlar, seyahatler, benimse anlatacak hiçbir şeyim yok. Asla kurtulamıyorum başkalarının hikâyelerinden, onun bunun yapıp ettiğini, babam şunu dedi, kardeşim bunu yaptı. Ve hissediyorum, sıra sorulara geliyor. Benim soğuk, kızıl saçlı küçük avım tatlı sözlerin ve jestlerin aslında yeterli olduğundan neden bihaber? Bütün bu laf salatası yerine. Tavlamak istediği kızı etkilemek herhalde maksadı. Hiç umurumda değil halbuki. İyi eğitimli, temiz aile çocuğu bütün çevresini üzerime boca etmeden niçin çırılçıplak gelmiyordu ki bana. Sonrakilerde dizginleri ben aldım ele, ben onlara sorular sordum, hallerinden memnundular, abartıyor, yağ çekiyordum, "Tatili Korsika'da geçirmek harika bir şey..." Ailemle ilgili sorularıysa geçiştiriyordum. "Bizimkiler ticaretle uğraşıyor." Ona ne uydurduğumu hatırlamıyorum bile. Peki onunki? "Babam muhasebeci." Beni etkilemişti, benden üstün olduğunu düşünüyordum, saçma sapan, anlamsız şeyler bile söylese, konuşmasındaki rahatlığa hayrandım. Güzel konuşanlara hayran olmaktan hâlâ kendimi alamıyorum, kolay kolay defedebileceğim bir şey değil bu, şu an hariç, şimdi, ko-

nuşacak kimsem yok zaten. Babamın sesi kulağıma geliyor, bir şey anlatmaya çalışıyor, ayrıntılarda kayboluyor, sürekli geriye dönüyor, "ben ona şöyle dedim, o bana böyle yaptı"larla dolu... Kabullenmiş, bizim ağzımız laf yapmaz. Bunun da yaradılıştan geldiğini sanırdım, doğuştan böyle değilsen işin bitik, yapacak bir şey yok. Muhallebi suratlı Bornin Gide ya da Proust hakkında söylev çekerken kusacak gibi oluyordum, "Bir yudum alkol işi bitirir," diye geçiriyordum içimden, büyük hatip, belagat ustası, artık bana hitap etmiyordu. Ama şimdi, bu havuçkafaya hayran olmuştum, kabiliyetliydi doğrusu, şansımı denedim, Fransızca dersinde en son öğrendiklerimizi anlatıyordum, Voltaire, filozoflar, ilgisini çekmiyordu. Motokrostan, cazdan, arkadaşlarıyla takılmaktan başka hoşlandığı bir şey yoktu.

Ertesi hafta için randevulaşıyoruz. Arayı kapamak için önümde bir hafta var. Köşeyi dönüyorum, annemle babamın evi suratımın ortasında patlayan bir yumruk gibi karşımda. Elde ettiğim zafer, güneş ışınlarıyla harelenen yabancı, bir anda hepsi sona erdi, onun yerini şimdi beni farkında olmadan yıllanmış öfke dolu nefretime sürükleyen, elleri pelte gibi olan bir geveze, küçük bir gösteriş budalası aldı. Sokağın ortasında hüngür hüngür ağlayacağım neredeyse, neleri bilmem gerekiyor, son caz parçaları neler, nereden öğrenebilirim, ne cevap vereceğim, söyleyecek bir sözüm yok, ne demek olduğunu bile bilmediğim kelimeler var. Küçük sersem, seni mutlaka elde edeceğim! Onu elimden kaçırmamak için yapmayacağım şey yok, salaklıksa salaklık, flörtümle caka satmak, başka birine dönüşmek için onu avlamalıyım... Aşağılık duygumu sineye çekmeliyim. Bütün hafta boyunca annemin buruşuk ve kirli önlüğünü, üzerinde babamın gri tıraş köpüğünün yüzdüğü tası, gelişigüzel dizilmiş bezelye konservelerini, görmek istemediğim ne varsa

hepsini seyredip duruyorum. Benim küçük turuncukafam çelik mavisi gözleriyle bütün bunları görseydi, tahmin etseydi... Onun gözünde ben Saint-Michel Lisesi birinci sınıf öğrencisi Denise'im. Hepsi bu, bundan ibaret, gerisi dış görünüş, hata. Yemek saatleri gibi, kafenin içinden geçmek gibi, atlatmak zorunda olduğum iyice kötü anlar var. Akşam kirli tabaklarla dolu masada oturup, yapış yapış şekerlemeleri ve kiloyla satılan bisküvileri tıkınırken nihayet rahat bir nefes alıyorum. Annemle babamı uyandırmamak için kulağımı radyoya yapıştırıp *Caz Tutkunları* programını dinliyorum. Parçaların ve müzisyenlerin adlarını kâğıtlara not ediyorum. Dört günün sonunda tam bir caz delisi olup çıkıyorum, yepyeni zevklerim ve battaniyenin altındaki hayallerimle kendimi zenginleşmiş, yenilenmiş hissediyorum, dersleri dinlemenin anlamı yok, hepsini kitaplardan telafi ederim. Fantezimi daha da ileri götürüyorum, bu ateşli flört benim incelikle planlanmış kesin zaferim olacak, mahallenin sefil delikanlıları, hiç göz süzmeyin bana, bakın yanımda kim var, görün, Denise Lesur hiçbir zaman size benzemiyordu, işte şimdi kanıtı. Ama sadece bakkal ve çevresine karşı kazanılan zaferin hayali değil... eller, dudaklar, yapılacak şeyler, olacak olanlar...

Randevulaştığımız cumartesi günü güvensizlik ve tedirginlik içinde kıvranıyorum, ya beni çok sersem bulursa, ya bir şekilde ailem hakkında bir şeyler öğrenmişse, ya beni ekerse... O soğuk ellere, bej pardösüye, hafif mahzun gülümseyişe koşar adımlarla gitmeme ancak evde yangın çıkması ya da annemin tezgâhının başında kalp krizi geçirmesi engel olabilir. Henüz tam zafer kazanmış sayılmam, bir klası var ama bir Casanova da değil. Onu tekrar gördüğümde böyle düşündüm. Şehir merkezinde dolaşmayı teklif etti, plakçıların vitrinlerine bakıyoruz, tanımadığı caz müzisyeni yok gibi. Sinemanın

önünde, ertesi gün matinede ne oynuyormuş ona bakıyoruz. Café du Centre'da gözlerim kamaşıyor, kaçamak, annemle babam görseler, modern kahve makinesi, meyve suları. Müzik kutusuna gidip *Petite Fleur*'ü çalıyor. "Biraz klorofil?" Önce bir şey çakmıyorum. İnşaat halindeki binaları, mezarlığı geçiyoruz, etrafı çitlerle çevrili çayıra geliyoruz. Havadan sudan konuşup duruyoruz. Öğretmenler, okul arkadaşları, saat beş buçuk olmuş bile. Sorun ne, budala ya da gudubet olduğumu düşünüyor herhalde, bu mevsimde üzerimde kışlık manto var, giyecek başka bir şeyim yok. Mutlaka başka bir kız var gönlünde... Çöküyorum. İnin cinin top oynadığı bir yerde ikimiz yapayalnızız ve hiçbir şey olduğu yok, inanılmaz. Normal değil bu. Lise 2-C'deki atletik, eli yüzü düzgün oğlanla öpüşmeden Clopart Sokağı'na, bakkal dükkânına dönmek istemiyorum. Adımlarımı yavaşlatıyorum, ona bakıyorum, cüret denemez buna, mantıklı olan bu, boş yere bu kadar çene çalmış olamaz, boş yere onu dinleyeceğim diye kan ter içinde kalmış olamam...

Her şey birkaç saniyede oluverdi, kendine doğru çektiği başımı koluyla kıstırıyor, korkudan donakalıyorum, dudaklarım ezilip buruluyor. Soluğum kesiliyor, yemeye kafasından başlanan balıklar gibiyim, hangileri olduğunu bilmiyorum. Bunu arzu ettiğim için, yapmasına izin verdiğim için, her şey için pişmanım. Yumuşak, kaygan, romanlardaki müşfik rahip dokunuşları gibi bir şey hayal etmiştim. Buysa insanın üstüne atlayıp boğuşan, yüzüne gözüne salya bulaştıran bir köpeğe benziyordu. Gözlüğü şakağıma batıyordu. Yine de iki dakika sonra, eli belimde, sessizce, soluk soluğa, birbirimizden ayrılmamak için çarpık adımlar atarak yürürken bu hoyrat sakarlığa yavaş yavaş ayak uyduruyorum. Bir oğlanla çıkmak böyle bir şey mi yani? Vücuduma ateş basıyor, nefesim hızlanıyor, dudaklarım kendiliğinden aralanıyor.

Ayrıntılar birer birer yağıyor, dişleri fark ediyorum, dudakların kenarını, yanaktaki pütürleri, her bir parmağı sırtımda ayrı ayrı hissediyorum, bir dokunma şenliği. Tek kelime etmeden birbirine dokunmanın, bakışarak bir an durmanın hazzı, sertliği ve yumuşaklığı art arda hissetmenin hazzı, dişler ve dudaklar, köşeli çene ve ılık boyun, yumuşak ve nemli avuçların ucunda kuru ve soğuk parmaklar... En güzeli, sessizlik. Fiyakacı, geveze oğlan sustu, beş dakika önceki boş boş konuşmalarımız, el sıkışmalarımız uçtu gitti, yerini aklımı başımdan alan bir ten, dudak, dil seline bıraktı. Tanrım, hiç utanç duymuyordum. Bir şey bilmiyormuşum, kompozisyon sınavında birinci olmak gibi bir şey sanıyordum, kaltaklara karşı bir zafer, nefret dolu bir tatmin. Ötekiler gibi bir zafer değildi bu, kendimi hiç kimseyle kıyaslamıyordum, kendimi ne aşağı ne de üstün hissediyordum, ailemin bakkal dükkânı, annem babam, hepsi aklımdan çıkmış, belli belirsiz gölgelere dönüşmüştü. Düpedüz mutluydum. Hiç kimseyi takmamanın, utanıp sıkılmadan Denise Lesur olmanın gerçek mutluluğu. Böyle gidecek artık. Dosdoğru odama yollandım, kazağımı çıkardım, aynalı dolabın karşısında yere oturdum. Üzerimde parlak, pembe saten sutyenle, loş ışık altındaki bu karanlık yüz benim. Çaktırmadan arakladığı lolipopları emen, anne babasını tersleyip duran, sınıf arkadaşlarını çekemeyen, kendini okşayan küçük edepsiz geride kaldı artık. Sutyenimin askılarını indirdim, atkuyruğumu arkaya savurdum. Yüzüm ve ellerim bedenimden ayrılmış, gün ışığına çıkmış gibi. Vücudumun geri kalanı hâlâ gölgede, yalnız ve utanç veren gecenin karanlığı. Ama göğsüm parlıyor aynada. Boynumdan daha aşağılara doğru inmesini arzuluyordum. Ağzımın etrafı yanıyor, küçük turuncukafa hâlâ dudaklarıma asılıyordu sanki. Hiçbir şey silinip gitmesin diye, iki gün yüzümü yıkamadım. Bir nezaket gelmişti üstüme, kafe-

den yükselen sesler tatlı bir fon müziği gibiydi. Artık gözüme tehditkâr görünmeyen içten pazarlıklı ihtiyarların arasından adımlarımı hızlandırmadan geçiyor, müşterilere merhaba diyordum. Babamın üzerinde tiril tiril ütülü iş tulumu, düşkünlerevinin ihtiyarları Calvados'lu kahvelerinin keyfini çıkarıyor. Domatesimi, bifteğimi yerken gerçekdışı bir his içindeydim. Annemle babam dünyanın en sefil, en sersem insanları da olsa, kir pas, salya sümük kaplı da olsa artık hiçbir şeyden nefret etmiyordum.

Bunun adı aşk olmalıydı. Delly'ye, *Confidences*'a, bir arkadaşımdan ödünç aldığım *Büyük Aşklar*'a[48] bakılırsa aşktı bu, âşık olmuştum. Derste okuduğumuz Lamartine ve Musset de öyle söylüyordu... Duygu tahlili, metin incelemeleri dersinde en başarılı olduğum konu. Ona âşık olmak, bütün gevezeliğiyle, caz ve motokros hakkındaki bilgiçliği, çarpık ve keskin dişleriyle ona âşık olmak. Öylesine önüme çıkmıştı, tamamen tesadüf eseri, manşetli gömlek giyen, omuz çantası takan başka bir iyi aile çocuğu da olabilirdi pekâlâ. Arada sırada, sofrada, aslında bir kere bile yeter diye geçiriyordum içimden. Ama küçük turuncukafamla yine dolaşmaya çıkacağımı da biliyordum... Ninise, hayır diyemezdin, ona da, ondan sonra gelecek diğerlerine de, sırayla, nefes nefese, perişan, ter içinde, en sevdiğim de bu, sıcaklık, annemin kuzinenin kapağında ısıttığı geceliğin sıcaklığı gibi. Her defasında onun tutkalından, iyice açtığı ellerinin arasından sıyrılan bedenim... On altı yaşında, bir oğlan bedeninin verdiği haz, kimse hatırlamıyor, kimse bunun tersyüz olmuş gerçek dünya olduğunu söylemiyor, hakikatin keşfi. Kızlar kendi aralarında da konuşmuyor bunları. Mutlu olduğumu biliyordum, bir erkek arkadaşım vardı ve bedenim bana aitti. Dünya yeniden benimdi. Annemle babamı gözüm görmüyordu, dersler de artık anlamını yitirmişti.

Beş ay boyunca görüştük. Ya cumartesi dört buçukta ya da pazarları gitmek zorunda olduğum ayin saatinde. Bir seçim yapmak gerek, ayin ihtiyar kadın ve kekre mutsuzluk kokuyordu, bezelye ve rostolu bildik pazarlarım gibi. Hep aynı yerde, inşaat halindeki binaları geçtikten sonra, iki yanı dikenli çitlerle çevrili yolda. Bir patika keşfetmiştik. Uyanıktı küçük sersem, dura dura ilerliyordu, umduğumdan daha ağır davranıyordu hep. Vücudum parmak uçlarından küçük parçalar halinde fışkırıp canlanıyor. Her defasında, arkada sımsıkı tutturulmuş noktadan biraz daha ileri gitmeden önce aynı yolu izliyor. Konuşuyoruz, el ele, sarmaş dolaş, şiddetli bir öpüşme, beni kaşıyan yanak, çıkarılan gözlük, sırttaki yolculuğunu ilerleten eller, tenime yapışmışçasına sıkı sıkıya kapalı kopçayı yoklarken işini kolaylaştırmak için nefesimi tutuyorum. Beş cumartesi ve iki pazar geçmesi gerekiyor sutyeni açması için. Elini sokuyor, aşağı iniyor. Hep yukarıdan aşağı doğru. Parmaklarının altında haz yoğunlaşıyor. Bir anlık şaşkınlık. O güne kadar meğer göğsüm hiçbir halta yaramıyormuş. Birden bedenimdeki binlerce noktanın zenginliğini hissediyorum ve henüz hepsinin keşfedilmediğinin farkındayım. Bekliyordum. Cumartesiden cumartesiye, ondan her ayrılışımda içimde daha da büyüyen bir boşluk hissediyorum. Bir dahaki sefere ne yapacağını görene kadar bir hafta var, üç cebir problemi, bir kompozisyon, bir tarih ve coğrafya ödevi. Prag'da İkinci Defenestrasyon'u[49] işliyoruz. Dersler artık kendimi kanıtlama aracı değil, iki patika buluşması arasındaki süreyi doldurmanın bir yolu, iyi ya da kötü, yazılacak sayfalar, alınacak notlar, çözülecek problemler... Odette'e haftadan haftaya değişen ve olan biteni anlatan kâğıtlar uzatıyorum gizlice, onu güldürüyor. Öteki kızlar da hoş bir flörtüm olduğunu biliyor, mühendis olmak istiyor, fen-matematik sınıfına gidecek. İyi aile çocuğu, centilmen

sevgili. Ama aslında ben ona pek bakmıyordum, gözlerim hep kapalıydı. Benim için ten, nefes, artık yakından bildiğim girintiler ve çıkıntılardan ibaretti, bir de yine ilgimi çeken direnç noktaları vardı. Bir dizi el kol hareketi. Vitrin için bir centilmen. Benim içinse, vücudumda kayan, pilili eteğimin arasında dolanan eller, fermuar, çekerken çok net, bu sefer, tamam işte, cesaret edeceğini sanmıyordum, adeta uçsuz bucaksız karnımın üzerinde on santimetre mesafe kat etti bile. Sonsuz gibi gelen saniyeler, elin tenle sıkı dokulu kumaş arasında sessizce, sürüngen gibi kayışı. Yolunu arıyor, kayboluyor... Muhteşem ve kırmızı. Kendimi yepyeni, güçsüz, eski günahlarımdan sıyrılmış hissediyordum. Küçük patikada, iki kişi yapınca, insanı kirletmiyor. Bir ay sonra, bu sefer ben harekete geçtim, uzayıp mantar gibi açılan gizemli şekle doğru yöneldim, parmaklarımda bir ıslaklık, kan, su, göremem ki, saçı başı darmadağınık, suratı allak bullak, turuncukafa bedbaht bir oğlan çocuğu gibi... Evet, belki de ona bağlanıyorum, belki de suç ortağına duyulan belli bir yakınlık. Yepyeni bir hazdan akan ve eteğimde kuruyan lekeler, boynumun oyuğuna sokulan kızıl bir kafa. "Seni seviyorum."

Beş ay, hep aynı ritüel: Saint-Michel Lisesi'nin yakınlarında randevu, bütün kızlar görsün diye, şehir merkezinde bir tur, Central Bar'ın müzik kutusu, *Only you*[50] ya da *Les Oignons*[51] ve dosdoğru küçük patikaya iniş. Bir sürü şey yapıyoruz, ama esas yapılması gereken şeye daha vakit var, en azından ben öyle sanıyordum. On yedi yaş, bazı şeyleri ileriye bırakmayı bilmek lazım, sık sık Delly ya da *Brigitte jeune fille* geliyor aklıma, içim sıkışıyor, gerçek aşk için kendini saklamalısın... Bir yandan da meraklanıyorum, öteki kızlar da benim gibi mi, partilerde flörtleştiklerini söylüyorlar, onlar ne kadar ileri gidiyor acaba? Odette bir kaynakçıyla çıkıyor, onunla kendimi kıyasla-

mam mümkün değil. Öğleden sonraki derslerde, yüzümü ellerimin arasına alıp tenimdeki son anılara gömülüyorum, hafiften bir arzu yükseliyor, *Lagarde et Michard*'dan uzaklara gidiyorum. Kelimeler ölmek üzere vızıldayan sinekler gibi, ağırlaşıp kararıyor, bulanıklaşıyor. Aklımı başıma toplamaya, kendimi sarsmaya çalışıyorum, faydasız, başka bir şey düşünemiyorum. Birbirini okşama, tükürüklerin ve saçların birbirine karışması, yapış yapış, tenin parlaması, içime hapsettiğim şekiller... "Joule Yasası! Denise Lesur!" Hiçbir şeyden haberi olmayan, aklından bile geçirmeyen, kurumuş bir ihtiyar tarafından tensel düşlerden çekilip çıkarılmanın sessiz mutluluğu. Utanmıyorum, dudaklarımla, kalçalarımla, hatta duyduğum hazla gururlanıyorum. Bir başkasını tanımak, çarpık dişleri, pürüzsüz kulak memeleri, o gizli şey, köpeğin burnu gibi sıcak ve ıslak... Beş ayda dünyam tamamen değişmiş, hayat bedensel zevklerin ve ekşi kokuların akıp gittiği büyük bir rüyaya dönüşmüştü. Bahar yaklaşıyordu. Patikanın ezilip düzleşmiş otları, otomobillerin egzoz gazının hararetlendirdiği güneşsiz cumartesilerin tozu toprağı, üzerine yapışkan sıvının kokusu sinen parmaklarım, kırmızı olduğunu sanıyorum, gözlerim hep kapalı, hiç görmüyorum. Çiçeklenmiş armut ağacı ya da çamaşır suyuyla silinmiş yer karoları gibi kokuyor. Kendi kokumu onun ellerinden içime çekiyorum, sıcak ve yağlı koku, ıslanmış bir köpeğin tüyleri gibi. Yine endişe basıyor, ya bir tek bensem, ya başka hiç kimse yapmıyorsa... Tenzilattaki mağazaların hoparlörlerinden Edith Piaf ve Charles Aznavour şarkıları yükseliyor, dünyadan zevk ve tutku yayılıyor, ben de onun bir parçasıyım, sevgilimin kollarımın üzerindeki elleri nemli, kalçamda toplanan kombinezon ısıtarak bedenimi sarıyor. Şehir merkezine doğru çıkıyoruz, bütün şehir kartondan bir dekor gibi görünüyor gözüme. Reklam afişleri irileşiyor, iyi kahvenin adresi

Dami, şıklığın sırrı... Buralarda kafe-bakkal Lesur'den, Clopart Sokağı'ndaki her şeyin en kötüsünün satıldığı küçücük dükkândan söz edilme ihtimali yok... Hiç umurumda değil, kafe-bakkal şehrin öbür ucunda, hatta dünyanın öbür ucunda, Lesur değilim ben artık, flörtümle beraberim, küçük çapkınımla. Yürürken parmağını kaba sıvalı duvarlara sürtüyor, kulak tırmalayan bir ses çıkıyor, artık ne kin ne kıskançlık duyuyorum, ellerimi sıkmadığım sonsuz bir gevşeklik.

Kendimden başka kimseyi düşünmüyordum, ayak parmağımdan atkuyruğuma kadar tam bir haz yumağıydım. Ara ara, bir an şimşek çakarcasına korkuya kapılıyordum, ya evdekiler öğrenirse, ya bütün bu şeylerden vazgeçemezsem, en korkuncu da, ya ona bağlanırsam... Sonunda biraz daha net görüyorum, motokros merakıyla, şişe dibi camlı gözlükleriyle turuncukafayı sıkıcı buluyorum. Eskisi kadar budala değildim, iyi aile çocuğu olmanın palavra olduğunu fark ediyordum; kendimi ondan üstün hissetmeye başlıyorum. Onunla çıkmayı bıraktıktan sonra, bakaloryada iki kere üst üste çuvalladığını öğrendiğimde, kendimi neredeyse bu zavallıya kaptırdığımı hatırlayarak ürperecektim. Annemin müşterilere sık sık söylediği sözler geliyordu aklıma: Sürtükler bir kere düşüp kalkmaya başladılar mı, bir daha asla bırakamazlar, ana babalarını öldürürler, yine de vazgeçmezler... Şimşek gibi, bir anlık şimşek, benim mutluluğum saf ve göz kamaştırıcıydı, düşkünlerevinin ihtiyarlarının gülüşüp fısıldaşarak anlattıkları saçmalıklarla alakası yoktu...

Kibir, kendini farklı sanmak. "Biz de arkadaş gibiyiz," diyor babam. "Herkes nasıl davranıyorsa sen de öyle davran," diyor annem. Şaka mı yapıyorsun, herkes kim? Bunak ihtiyarlar mı, tekstil fabrikasında çalışan Monette'ler mi? Yoksa okul arkadaşlarım, öğretmenlerim mi?

Okuldaki kızlar gibi diyorsanız, tamam, ama o da kolay değil, sizin yüzünüzden, sizin haliniz yüzünden, şimdi rahat bırakın beni, sizden farklıyım ben... Henüz akması gereken yere akmıyordu, sadece elime bulaşıyordu, ama şimdiden uğuldamaya başlamıştı, birkaç yıl sonra doğrudan karnıma isabet edecekti, küçük bir fiske sabun, yumuşak ve yapışkan. Cezamı bulacağım daha o zamandan belliydi, çünkü böyle şeyler asla benim başıma gelmez diye düşünüyordum. "Kendini herkesten üstün sanıyorsun, öyle mi!"

Şubat ayında bir cumartesi. Kapının çıngırağı, saat beş buçuğu geçmiş, bir mazeret bulmam lazım. Şansıma dükkân boş, bol şekerli sütlü kahvesini içiyordur şimdi. "Bu saatte mi aklına geldi eve dönmek?" Çıngırak imdada yetişiyor. Yumruğunu sallıyor: "Bekle! Seninle görülecek bir hesabımız var!" Babam soyulacak patatesleri alıp otururken beni uyarıyor: "Çıngar kopacak!" Uzaktan, dışarıdan duyuluyor sesi. Dükkânda konuşuyor annem, "Başka bir arzunuz, madam? Evet, evet, portakallar çok tatlı! Hesabınızda küçük bir ödeme kalmıştı, unutmadınız değil mi?" Derdi ne? Notlarım mı? Her şeye rağmen, sınav sonuçlarım hâlâ iyi, artık alışkanlık oldu... Birileri beni görmüş olabilir mi? Patikadaki büyülü gezintilerim burada annemin köpüklü sütlü kahve eşliğindeki tezgâh sohbetlerine konu olmuş olabilir mi? Onlara kendimi harcatmayacağım, mutlu ve rahatlamış bedenimin, turuncukafayla suç ortaklığımın buraya girmesine izin vermeyeceğim. Gizleyeceğim, inkâr edeceğim... Mutfağa dönüyor, beti benzi atmış, altüst olmuş, cebinin üzerinde bir yağ lekesi. "Mezarlık yolunda ipsiz sapsız herifin tekiyle ne halt ediyordun küçük kaltak? Cevap ver bakalım!" Beceriksizce yalan söylüyorum, hayır ben değildim, hayır. Birden dişlerini gıcırdatıyor, gözleri yuvalarından fırlıyor, babam önündeki patateslere gömüyor

kafasını, annem öfkeden kuduruyor: "Melek kılığına bürünmüş şeytan! Güya akıllı uslu sanıyorduk seni! Terbiyeli, dürüst kızımız! Biz onun için kıçımızı yırtalım burada, sürtük! Hiçbir şeyi eksik değil!" Homurdanıyor, dövecek beni, neyse ki tam o esnada Forain Baba şişe dolu torbasını dükkânın eşiğine bırakıyor. "Git kapıyı aç, miskin adam!" Babam fare gibi sıvışıyor. Annem bana dönüyor, beni sorguya çekiyor: "Kim bu ipsiz sapsız herif?" Beni rezil ediyor, işini biliyor, muzaffer: "Kafayı mı yedin sen! O herif seni kirli bir mendil gibi kenara atar, seninle gününü gün ediyor, ne sanıyorsun sen?" Bir karar vermek lazım, bu adamlarla aynı seviyede miyim, yoksa onlardan aşağıda mıyım? Cevap vermiyor: "Sen önce sınavlarını geç, mezun ol, ondan sonra düşünürsün bütün bunları!" Bezginlikle sızlanıyor: "On beş yaşında onla bunla düşüp kalkan mahalle kızları gibi mi davranacaktın! Bunun için mi özel okula gidiyorsun, bunun için mi okutuyoruz seni?" Kendini kaybediyor: "İhtiyar köstebek, kocakarı Lecien görmüş seni, ballandıra ballandıra anlatır şimdi, sersem!" Doğruluyor. "Ben senin yaşındayken adap nedir bilirdim, üstelik basit bir işçiydim!" Küfrü basıyor, ağzından çıkan küfürler yüzünden nefesi kesilir gibi oluyor, ağlamaklı: "Bu küçük şıllık için yapmadığımız fedakârlık kalmadı! On dördüne geldiğinde seni işe koşmayı biz de bilirdik! Sense heriflerle düşüp kalkıyorsun!" Yarım saat daha böyle devam ediyor. Tek kelime edemeden onu seyrediyordum, önlüğünü çekiştiriyor, öfkeden köpürüyordu. Aslında benimle değil, kendi kafasında kurduğu Denise'le konuşuyordu, kompozisyondan en yüksek notları alan, ortaokul diploması sahibi, yakında bakaloryayı da geçecek olan çalışkan öğrenci Denise. Sözleri başımdan aşağı yağmur gibi yağıyordu ve işte yine yükseliyordu nefret, her zamankinden de fazla. Nefret içimi kemiriyordu, eskisinden farklı nedenlerle,

karnımda hissettiğim nedenlerle. Korku, tek derdi buydu, müşterilerin gevezeliklerinden, notlarımın düşeceğinden korkuyordu. Beni özel okula göndermelerinin, okutmak için harcadıkları çabanın boşa gitmesinden korkuyordu. Nankör bir canavardım. Dükkânda keyifle dinlediği bütün o saçmalıkları şimdi bana yakıştırıyordu herhalde. Ahlak ahlak diye zırlıyordu, bu kadar ahlak sahibi olduğu hayatta aklıma gelmezdi, okuldaki öğretmenlerden, rahiplerden, *Veillées des Chaumières*'den bile beterdi, ama onlardan farklıydı, onun için adap ve yol yordam bilmekti önemli olan, habire bunu tekrarlayıp duruyordu, ahlak korku demekti onun için. Duruyor, üzerine yabani otların yapıştığı, patika toprağı bulaşmış, temizlemeyi unuttuğum ayakkabılarıma gözü takılıyor. Rengi atıyor, öldürecek beni! "Koruya ha! Koruya mı gittin sen, söyle koruya mı gittin?" Sırtıma iki sert yumruk geçiriyor. Forain Baba gözlerini dikmiş kapı aralığından bakıyor. Annem bağırıp çağırarak beni merdivenlere sürüklüyor, orospu, seni küçük orospu, iyice aç kulağını, şayet başına bir talihsizlik gelirse, duyuyor musun, bir talihsizlik gelirse başına, bir daha buraya adımını bile atamazsın! Komşuların, kızışma dönemlerinde dişi köpeklerine yaptıkları gibi beni içeri kapatıyor. Aşağıda konuşmalar, nidalar dönüp duruyor. Yağlanmadığı için gıcırdayan kasanın çekmecesinin sesini duyuyorum. Odamın döşemesinin altında müşteriler tespihböcekleri gibi kayıyor, aldıkları ürünleri muşamba torbalarına dolduruyorlar, şişe şıngırtıları, terazi kefesinin tıkırtısı arasında bıkıp usanmadan başka bir arzunuz, başka bir arzunuz diye vızıldıyor. Şeker, bezelye, bisküvi, çeşit çeşit yiyecek, litrelik şarap, süpürge, tapon önlük yığınlarının üzerinde yatıyorum. Başka bir arzunuz, başka bir arzunuz, her şeyin elden çıkması, cüzdanlardaki paracıkların kasaya akması lazım. Yalnızlıktan ve nefretten geberiyorum.

Bir erkek avcısı, mahallenin kızları gibi bir sürtük, nasıl da hor görür onları. Hazla aklanıp paklanmış, yenilenmiş benliğim şimdiden kirlenip çirkinleşiyor. Kirlenmişlik, edepsizlik, dudakların içinin yumuşaklığı, pespembe boyun, nemli eller... Parmakların ucunda, bacak arasında kaygan, yapışkan sıvı... Temiz ve özgür tek bir yerim kalmadı, yoldu beni, çırılçıplak soyup mutfakta teşhir etti, ahlak ahlak diye baştan aşağı derimi yüzdü.

O öğleden sonra onlar kazanmıştı. Öçlerini almışlardı benden, kitaplarıma gömülmüştüm yine, çıkmam yasaktı. Annem hıncını çıkarmak ve olan biteni kafasından atmak için bütün akşamüstü hırsla satış yapmıştı. Elinden gelse memelerimi ve onun deyişiyle kukumu burup ezerdi. Ödleri boklarına karışıyordu. Bütün hırsları... Denise, gıkı çıkmaz Denise'in, ders çalışır, dersleri hep iyidir, daha beş yaşındayken sözlük okuyordu! Kafaları rahattı. Ama oğlanların peşinden koşan Denise, mutlu, özgür Denise onları öfkeden kudurtuyor, beni yine kendi deliklerine tıkacaklar, ahlaklarını, korkularını bana iyice boca etmek için beni kirletecekler. Ben de mutlaka korkmalıydım, yoksa başarılı olamazdım, sürüklenir giderdim.

Peki ne yapacağım ben şimdi, kitaplar, ödevler, pazar günleri rosto, yılda bir kere otobüsle Lisieux'ye hac ziyareti, bazilika ve Azize Teresa'nın doğum yeri, yaz tatillerindeyse kasalarla dolu avluda tek başına güneşlenme... Okuldaki kızların hepsi Central Bar'da dans etmeye, içki içmeye devam edecek, yazın deniz kenarına gidecekti. O gün gerçekten alt ettiler beni. Evet, zırıl zırıl ağlıyordum, önümüzdeki yıl gireceğim bakalorya sınavı geliyordu aklıma, korkuya kapılıyordum, ya hakikaten orospu olursam, ya sırf zevk aldığım için iğrenç bulduğum oğlanların bile peşinden koşarsam... Bir kez daha lekelenmiş ve kirli hissediyordum kendimi.

Ne sanıyorlardı peki, bütün azarlarını sessizce dinleyeceğimi, odama kapanıp amin diyeceğimi mi? Belki de şöyle bir şey geçiyordu akıllarından: "Denise gelmedi bugün, tiyatroya gideceğim diye yazmamış mıydı?" ve inanıyorlar buna. Akıllı uslu kız, iki diplomasını da aldı, hem de ilk seferde, geçen haziran üniversitedeki ilk sınıfını da geçti. "Ne olmak istiyor sonra? Bilmiyor, öğretmen olur belki. Gidebildiği yere kadar ilerlemesi lazım." Annem, öğretmenlerin ilkokuldan beri hep ona sürekli söylediklerini tekrarlıyor, bir el cepte, başlarını eğip ölçülü bir edayla karşılarındakini dinliyorlar. "İyi bir mevki edinecek!" Öğretmenlerin ağzından çıkan her sözü pür dikkat dinleyen annemin gözleri ışıldıyor. Tiyatroda olduğumu düşünüyor şimdi, "Başka bir arzunuz?" diyor, hoşnut. Bir ara bayağı korkmuştu, üç yıl önceydi, kızı neredeyse tökezliyordu. Tam işler çığırından çıkıyordu ki düzene girdi. Gözünü üzerlerinden ayırmaya gelmez, diyor. İsteseydim, size küçük bir hediye getirirdim, gecikmeli anneler günü sürprizi. Kopkoyu kırmızı, ne idüğü belirsiz. Karnımın içi düğüm dolu, çöz çöz bitmeyen düğümlü bir kordon. Sürpriz en uçta, hâlâ sıkıca bağlı, pazar günleri, iple tutturulmuş beyaz bir paketin içinde getirdiği çilekli mekikler gibi. Düzenli, evet, insanı kucaklayan, temiz bir ev olsaydı, onlardan, evde onlarla olmaktan hoşlansaydım, belki her şey düzene girebilirdi.

Üç ay sürdü sürmedi vicdan azabım. Mayıs ayında keneften yayılan sidik ve avludaki yabanturplarının kokusu burnuma geliyor. Kafenin penceresinde, pasın kemirdiği "içki ruhsatı" tabelasının altında aksimi görüyorum, duru ve hayalperest. Sersemler. Benim duygularımı, heyecanlarımı biraz olsun anlamaları mümkün mü, tezgâhlarına yapışıp kalmışlar, ne matematik bilirler ne edebiyat. İhtiyar kaçıklar domuzlar gibi bağırışıp duruyor. Bir şeyler olacak diyorlar, bu sefer ayvayı yiyeceğiz,

işe yaramazları, tembelleri, süprüntüleri ortadan kaldıracaklar. Lafı eğip bükmenin âlemi yok, düzülen zaten hep biz oluruz, hep işçiler. Bizi silah altına alıp cehenneme yollayacaklar, yakında göreceğiz, gör bak. Bir tek daha ver de boğazımızı yıkayalım Lesur Baba, kim bilir belki de son kadehimizdir. Bulutlar seyreliyor, parmaklarımın arasında turuncu bir kadife çiçeği, yeni bir erkek arkadaşım olacak, olmayacak, olacak, olmayacak, olacak! Minik yaprak da sayılır, avucun içinde ezilen çiçeğin kalbinden buruk koku yayılıyor. Anlattıkları doğruysa gidişat kötü demektir, güneyde, Cezayir'de generaller iktidarı ele geçirdi. Devrim... o zaman insanlar savaşacak, gizlenecekti herhalde, ben de böylece evden kurtulabilecektim, çatı aralarında, oğlanlarla. Tıpkı Direniş zamanında, yeraltında olduğu gibi. Dünyada, Fransa'da nihayet bir şeyler olsun da kendi köşemden çıkabileyim. Akşam yemeğinde herkesin kulağı radyo haberlerinde. "Bu işin sonu nereye varacak? Ne olacak halimiz?" diye tekrarlayıp duruyorlar, "Kahretsin, gidişat iyi değil, gör bak, Colombey'e gidip onu geri çağıracaklar, ne yapsınlar, başka çare var mı ki..." Hayır, onun geri gelmesini istemiyorum, aslında onu hatırlamıyorum, gelip her şeyi düzeltecek, ama ben o eski sükûnete dönmek istemiyorum. Her şey çatlasın, patlasın, tuzla buz olsun, çok geçmeden Lesur bakkaliyesi de havaya uçsa, yıkılsa, silinip gitse, burayı terk etsek. Nefret etmiyorum artık, umut doluyum. Kilo kilo şeker, zeytinyağı, kahve, konserve iniyor raflardan, villalarda oturan hanımefendiler daha sık geliyor, tek seferde on kilo kesme şeker, dudaklarını büzüyorlar yine ama ödleri kopuyor. Ve daimi müşteriler, benim için iki litre zeytinyağı ayırır mısınız, ay sonunda öderim. Yiyeceğe hücum, bu bir alamet. İşte yeniden başlıyor, okullar kapanacak, büyük değişiklik, benimse sevinçten ağzım kulaklarımda, hiçbir alamet gözümden kaçmıyor, ayyaşla-

rın sohbetleri, ortadan kaybolan sardalye kutuları. Tenzilatlı Alışveriş Şenliği komitesi oyunları, yetenek yarışmalarını iptal etti, hazine avı yarışı yapılmayacak. Clopart Sokağı daha da kasvetli, daha da ıssız, yağmur oluklarından sıcakta yükselen koku, fakat dünya değişecek, herkes öyle söylüyor, afallayan öğretmenler, okuldaki kızlar, annemle babam, Fransız Cezayir'ini kurtarmamız lazım, Cezayir bizim, orduya çağrılan mahallelilerin söylediği marştaki gibi, uzaklardan dönen Afrikalılar biziz, ateşe atılmaya hevesliler. Gidişat hiç iyi değil, heyecanla bekliyorum... Ne olur hemen kurtarmasın Fransa'yı şu yaşlı adam, bir şeyler yaşayacak zaman tanısın, bir oğlanla yine patikaya gidecek, frenküzümü yaprağının arkası gibi, yeni tüylenmeye başlayan erkek tenini parmaklarımın ucunda hissedecek kadar zaman... Küçük turuncu kafa çok geride kaldı... Haberler kesin değil, gelecek mi, gelmeyecek mi... Geliyor! Cezayir'i kurtaracak, her şeyi... Yeniden döneceğiz eskiye, pazar sıkıntıları, annemle babam, nefret... Müşteriler şeker almayı bıraktı, korku günleri geride kaldı, kermes yine düzenlenecek, olaylar sona erdi. Hayatın öylece, dışarıdan değişebileceğine ilişkin o saçma ve güzel hayalimin de sonu gelmişti. Savaşların modası geçmişti, devrimler daha da eskide kalmıştı. Mayıs ayı durgun su gibiydi, kafeyi yine ılık şarap ve ısıtılmış kahve kokusu kaplamıştı. Kafese kapatılmış hissediyordum. Yeniden şahlanmalıydım, geçmiş aylardaki partiler, eğlenceler yeniden canlanmalıydı, önümüzdeki yılın diploma sınavına gelince, salla gitsin...

Her an peşimde olmaları mümkün değildi, özellikle de kermes pazarları, çevre köylerden, kasabalardan gelen, bisikletlerini avluya bırakıp iki tek atan müşterilerle, düşkünler evinin ortalıkta dolanan ihtiyarlarıyla başları kalabalıktı. Odette'le çıktık. Hava öyle sıcak ki insanlar kaldırımın kenarında mavi bir çit gibi dizilmiş, okul ço-

cuklarının geçit töreni, şaşkın küçük kızlar. Bacaklarımı hindiba suyuyla bronzlaştırdıktan sonra kısacık bir elbise giymiştim. Onun üzerinde blucin vardı, koyu saçları, boynunda kolyesiyle adeta artist gibi. Kızıl kafa kadar sıkıcı değildi. Kitaplar, filmler, ezberden okuduğu Baudelaire ve Verlaine şiirleri. Dahası siyaset. Odette anlayışlı kızdı, toz oldu. Radyodan kulağıma çalınan bir dolu isim: Soustelle, Gaillard, Mendès France. "Halkın arasına karışalım mı?" diye soruyor. Suç ortağıymışız gibi hissediyorum şimdi, elimden tutup yanına çekiyor, lotarya oynayan, sürpriz hediye için karton ineğin memesini çeken enayi kalabalığında, bayramlıklarını giymiş oğlanların peşlerinden ayrılmadığı kol kola salınan kızlardan uzaklaştırıyor beni. Biz ikimiz iyi eğleneceğiz diyor. Sanki gerçekten panayır için panayıra gelmişiz, içi geçmiş çörekleri tıkınmaya, saçma sapan ıvır zıvırları kazanmaya bayılıyormuş gibi yapıyoruz. İşçi sınıfı gibi, kombinezon askıları omuzlarından kayan tombul kadınları gibi. Denise Lesur, daha geçen sene, ondan önceki sene, ondan da önceki seneler buraya annem ve babamla geliyordum hep. Stantların önünde kuka oynarlar, lotarya kuponlarını açıp bakarlar, "Atış yapanlara çok yaklaşma!" diye bağırırlardı. Büfeden içecek alır, buradaki bira markalarını kendi sattıklarıyla karşılaştırırlardı. Etrafı seyrederdik. Gelen geçen insanlar, kılık değiştirmiş kızlar, a bak bilmem kim. Memnun mesut dönerlerdi eve. Odette'le de geldim buraya, yine aynıydı, eli yüzü düzgün oğlanların izini sürerek takılırdık, zaten az sayıdaki yüzüne bakılır tiplerin hepsi önceden kapılmış olurdu. Evet, burada, tekstil fabrikası işçilerinin, bütün haftalıklarını ıvır zıvıra harcayan uzun boylu, sıska kızların, ayaktakımının şenliğindeyim. Ama ben mahsusçuktan buradayım, biz onlardan fevkalade yukarıdayız. Baş döndürücü. Ilınmış Pepsi-Cola içiyoruz, "iğrenç", dalga geçiyor. Güzel sanatlar öğ-

rencisi. Bir yabanarısı parıldayan, ucuz reçel kırıntılarının üzerine yapışıp kalıyor, lotarya çekilişinin hoparlörü kasıklarımda zangırdıyor, ter hindibanın renklendirdiği tenimde ince bir şerit halinde kendine yol açıyor. Parmağımın ucuyla yayıyorum onu çaktırmadan. Anlattıklarına kulak kabartıyorum. General de Gaulle elbette böyle zamanların adamı. Güçlü bir hükümet... İyi güleceğiz, Dalida gibi şarkı söylemeye çalışan şu hatuna bak. Eliyle beni çekiyor, sıkıca kavrıyor, blucinin sert kumaşına doğru yaklaştırıyor. Teslim oluyorum, tenin dış kısmından içeri doğru oluşan bir buz parçası. İlkinden daha yetenekli, bir saat boyunca, elimi tutuyor, omuzumu sarıyor, uzaktan, yakından... Edith Piaf'ı, Gloria Lasso'yu taklit eden kızları, palyaçoları seyrettik. Normandiya spesyaliteleri satılan standın önünde nihayet öpüştüğümüzde beklemekten hissizleşmiş haldeydim. Yeni bir repertuar, utanmasız sıkılmasız, "Sürtün bana, hoşuna gidecek!" Yeni bir ten, bu seferki kaynama anındaki süt gibi kokuyor. Ve beni geldiğim çevreden özgürleştiren, kendi yandaşı yapan, şu insanları takmama hali. Bizim evde, aile içinde asla şakalaşılmaz, her şeyi ciddiye alırlar, sırf komiklik olsun diye matrak şeyler söylenmez, hiciv nedir bilmezler, annem hemen alınır. Kaba saba kelime oyunlarından hoşlanırlar sadece, Fenasi Kerim asi derim, bunun gibi mide bulandırıcı şeyler, ya da *L'Almanach Vermot*'daki fıkralar. Güzel Sanatlar, ona bu adı takıyorum, bu kelimelerde sevmeyi arzu ettiğim her şey var, Güzel Sanatlar çocukça davranıyor, kiraz çekirdeklerini havaya atıyor, herkese kıçımın kenarı muamelesi yapıyor. Beni büyülüyor, onunla birlikte çitin öbür tarafına geçiyorum, yalnız değilim artık, insanları benim bulduğumdan daha sefil buluyor. Onunlayken zeki, özgür, bizim kafeden kurtulmuş hissediyorum ve daha dünkü sümsük, görgüsüz halime horgörüyle bakıyorum.

Tatil geldi. Güzel bir yaz. Devrim olacağı yok, ne yapalım, sağlık olsun. Kenefle tavuk kümesinin yanı başında güneşleniyorum. Müşteriler işemeye gidip gelirken duralıyorlar, tereddütlü, "Güneşleniyor musun?" Benimle senlibenli olmasınlar, başımdan gitsinler diye homurdanıyorum. Annemle babam da onlarla konuşmamdan hazzetmiyor, olur da derslere ilgimi kaybedersem, bu ayyaşlarla sohbet etmekten hoşlanır onlar gibi olur çıkarsam... On yedi yaşındayım ve hepsinin gözü bende. Dükkânda servis yapmam söz konusu değil. Bir yere çıkmam da öyle. İngiltere'ye yaz kampına gitsem, delirdin mi sen? Kim bilir başına neler gelir! Korku, hep korku. Başımı derslere gömeceğim, vücudum da onların gözü önünde olacak, rüyalarında görürler! Kolay iş değil, yine de ellerinden geleni yaptılar, kimse onlara laf söyleyemez, hele öğretmenlerden birinin müdireye fısıldadığı gibi, geldikleri yer düşünülürse, örnek gösterilecek ebeveynler.

O yaz yapabileceğim hiçbir şey yok, tek yaptığım Ambre Solaire'le yağlanmak, enseme kramp girene kadar kitaplara dalıp kendimden geçmek. Bir de çapkınlık peşinde koşmak. "Hakiki" edebiyatı keşfediyorum, öğretmenlerin, okuldaki açık fikirli kızların, okuduklarını bana da ödünç veren Güzel Sanatlar'ın beğendiği edebiyat. Sagan, Camus, Malraux, Sartre... Fikirlerle, cümlelerle coşuyorum. Ayaklarım yerden kesiliyor, başım yukarıda, güçlü ve akıllıyım. Burada, ailemin yanında, otelde kalır gibi yaşıyorum. Clopart Sokağı'nda bu tür kitaplardan hoşlanan benden başka tek kişi bile yok. Hayat, dedikleri gibi, tatlı, kaygısız ve hüzünlü. Güzel Sanatlar yarın beni bekliyor, *Bulantı*'daki Anny'nin dediği gibi, sadece kusursuz anları seviyorum. Her şey iç içe geçiyor, suskun kuşların istilasına uğramış bir ağacım. Ayağa kalkınca, kafenin kapkara duvarında kırmızı şeritler halinde

çatlaklar beliriyor, ucuz şarap ve sıcaktan boncuk boncuk terlemiş, fanilalarının üzerine mavi iş tulumlarını geçirmiş budala ayyaşların önünden geçiyorum. Farklıyım. Sonsuz derecede üstünüm. Bu kitaplar bunun tartışmasız kanıtı. Sartre, Kafka, Michel de Saint-Pierre, Simone de Beauvoir, ben Denise Lesur, onlardan biriyim, bütün düşünceleri benim içimde, bu bolluğun içinde yuvarlanıyorum. Köşeme çekilip küçük, özel bir deftere bazı pasajları kaydediyorum. Bu yazarlar gibi düşündüğümü, onlar gibi hissettiğimi keşfediyorum, aynı zamanda annemle babamın hayat hakkındaki bütün laflarının miadını doldurmuş saçmalıklardan, küçük esnaf ahlakından ibaret olduğunu fark ediyorum.

Şimdi pek bir anlam taşımıyor, son damlasına kadar hatmedilen edebiyat, Péguy[52] hakkında bitmek tükenmek bilmez palavralar, halk sevgisi... Ama lise ikiyle üç arasındaki o yaz, önceki iğrenç yazlara hiç benzemiyordu. Başka bir yerde de olabilirdim tabii, öteki kızlar gibi plajda ya da gazinoda dans ediyor olabilirdim, zaman zaman bunun için içim gidiyordu, ama zevkten ve özgürlük duygusundan sarhoş olmuştum: Tavuklar yanıma gelip sıçarken, ihtiyarlar içeride General de Gaulle hakkında atıp tutarken Camus'yü keşfetmek yabana atılır gibi değildi. Etrafımdaki her şeyin yanlış ve tamamen tesadüfi bir düzenlemenin sonucu olduğunu, benimse bunda hiçbir rolüm olmadığını keşfediyordum. Hepsi kaba saba, sefil, gürültücü ve hiç umurumda değil. Hakikat, kitap sayfalarında beyaz üzerine siyahla yazılıydı ve benim için biçilmiş kaftan gibiydi. Tepeden bakıyordum, bir sayfayı doğru düzgün kavrayamadan okuyamamışlara acıyordum. Hayran olmamak elimde değildi. Annemin sütlü kahve fincanıyla yapış yapış olmuş *Les Bonnes Soirées* sayılarındaki hikâyelerle Kafka'nın *Şato*'su arasında koskoca bir dünya olduğunu görüyordum. Mesafe, içine doğ-

duğum dünyayla sürekli açılan mesafe... Raflarda bezelye kutuları, güneş çıtır yeşil baklaları okşuyor, annem sandalyelerin tozunu alıyor, ihtiyar Martin'in titrekliği o kadar arttı ki Pernod kadehini elinden düşürüyor. Hiçbiri değişmiyor. Ayrı bir dünya. O tatilde bulmuştum çareyi, kafanı derslere, edebiyata, özellikle de edebiyata göm, başkalarının bilmediği şeyleri bil, böylece herkesten üstün olur ve onları gıcık edersin. Başa çıkmanın en kurnaz yolu. Gerçek üstünlük. Ve haz. Kafam okuduklarımla delik deşik, bacaklarım güneşten kıpkırmızı, haftada iki kere buluşuyordum Güzel Sanatlar'la, nerede denk gelirse. Annemi şüphelendirmemek için Odette'le gezmeye çıkma ya da ayine gitme bahaneleri işe yarıyordu. En iyi ihtimalle bir saat, bunun da dörtte üçü laflamakla geçiyor, ama beni güldürüyor, herkes sersem ve ebleh, bir tek o ve ben hariç. Camus ve Simone de Beauvoir'ı dilinden düşürmeyen ben de buna pekâlâ inanıyorum. Onun gözüne girmek için, ona ayak uydurmak için *Yabancı*'dan, *Duvar*'dan, *Antigone*'dan alıntıları boca ediyorum, resim konusunda çok bilgili, babası buradan yirmi kilometre uzakta bir dişçi. Başarıyorum, "Annenle baban herhalde bizim payımıza çirkin ördek yumurtası düştü demiştir!" diyor bana. O da tedirgin, normal değil yani, bakkalın kızı, tuhaf, nefret ediyorum bu yüzden ondan. Pis herif, niçin ben olamaz mışım? Her şeye rağmen mutluyum. Aşağı doğru kayan, keşfeden, çözen ellerinin altında güneş yanığı tenim acıyla kamaşırken hazzın felsefi anlamını bulmaya çalışıyorum...

Epeydir beklediğim harika yıllarım işte geldi, nihayet. Kafe-bakkal yokuş aşağı gidiyor, Clopart Sokağı'ndaki bu köhne ve sefil mekân en fazla iki yıl daha bana barınak olur. Kafe kısmını turuncu ve yeşile boyadılar, barı kırmızı formikayla kapladılar. Komik geliyor bana. Yaşlanıyorlar, ayyaşların sayısı günden güne azalıyor, teker te-

ker ölüyorlar. Merhaba, teşekkürler, güle güle, kendi dünyamdayım, hiçbir şey kalmadı, zaman zaman bir acıma duygusu, o kadar, beni yola getirdiklerini sanıyorlar, uslu, nazik, sessiz sakin, oysa içten içe onları nasıl da hor görüyorum... Onlardan uzakta, özgürüm. Gardırobun aynasında kendimi "relaks" ve "rahat" buluyorum, hayalim düz bir atkuyruğu, kabarık etek, zarif babetler. Her şey harika gidiyor. Herkesi kıskanan sırık, sarsak kız değilim artık. Çekinmeden ağzımı açabiliyorum, evdekilere ait deyimler, geldiğim yeri ele veren vurgular, "Mantonu alıyosun mu?", annemle babamın dillerinden atamadığı, sınıf arkadaşlarımı güldüren tuhaf taşralı deyişleri artık kaçmıyor ağzımdan, onların evinde sadece hizmetçiler böyle konuşur, çoraplar laylondur, yemek ekmeğinen yenir. Dahası, kendi aramızda adeta parola haline gelen öğrenci argosunu, yakında aralarına karışacağım üniversitelilerin jargonunu yalayıp yutmuştum. Şimdi, istesem de geriye dönemem gibi geliyor, ben edebiyatla, İngilizceyle, Latinceyle gürül gürül akıp giderken onlar köhnemiş dükkânlarında yerlerinde sayıyor, hallerinden memnunlar, vicdan azabı duymanın âlemi yok, benim için her fedakârlığı yaptılar. Kültür denen şeyin k'sinden bile habersizler. Bakalorya sınavının konusu, "her şeyi unuttuğumuzda geriye kalan"[53], onlarsa hiçbir zaman bir şey öğrenmemişler ki... Uzaklaşıyorum, romantizm, ansiklopedistler, ruhun ölümsüzlüğü hakkında denemeler yazıyorum, babam gazetesini okumaya adli haberlerden başlar, kaza haberlerine de bayılır, annemse hafif romanlara meraklıdır. Bakaloryayı almak üzereyim, aldım, ikinciyi de geçeceğim, sonra bir sene fakültede propedötik[54] yapacağım... Hiçbir şey anladıkları yok, bu kelimeyi uydursam bile farkına varmazlardı, zaten dilleri de dönmüyor, annem hesap defterinden bir sayfa koparıp verdi yazayım diye, böylece özel müşterilere, doktora, notere, geçerken

uğrayan belediye başkanı yardımcısına, ölüm döşeğindekilere son görevini ifa etmeye giden rahibe söylerken daha kolay hatırlayacak, daimi müşterilereyse ortadaki heceyi tuhaf bir şekilde uzatarak, "fakülteye gidiyor," diyor sadece. Beni süzüyorlar, tebrik ediyorlar, inanamıyorlar, bu kadarını başarmış olmama şaşırıyorlar, olağanüstü, öyle değil mi? Annemle konuştuklarından farklı konuşuyorlar benimle, Racine'den alıntılar sokuşturuyorlar araya, "süssüz püssüz üryan güzellik...", sözde Latince paralıyorlar, "*certes quis, venus...*"[55], onlarca defa... Annemin gözleri parlıyor, beni insan yerine koyuyorlar, bunu görüyor. Onların, noterin, doktorun dengiyim, onlar gibi yüksekokulda okuyorum. Zafer benim. Şimdi isterlerse partiye gitmeme izin vermesinler, azarlamaya kalksınlar, vız gelir tırıs gider, havlayan köpek ısırmaz, üstünlüğümü sonuna kadar kullanmaya kararlıyım... Önemli insanların beni ciddiye aldığını gördüklerinden beri zaten bir dediğimi iki etmiyorlar. "Paraya ihtiyacın var mı? Yeni bir plak almak istemez misin?" Bu kadarı acıklı... Böyle bir ilgiyi ve ihtimamı hak etmiyorum, üstelik bütün bunlar Racine'le, tumturaklı dilek kipiyle hava atan, onların suratına bile bakmayan, manşetli kol düğmeli, takım elbiseli bir adam yüzünden.

Bakalorya onları tamamen gevşetti, rahat nefes alır oldular, bundan sonra kolay kolay yoldan çıkma ihtimalim yoktu. Gözlerini üzerimden ayırmamışlardı ve neticede olmuştu işte, Denise istedi mi kolayca öğrenir, akıllı kızdır, kalın kafalı değil! Sersemler. Yine de, sonuçların açıklandığı günün akşamı, odamda Mozart'ın *Küçük Bir Gece Müziği*'ni dinlerken, aşağıda kocakarılardan birinin ya da öbürünün yüzünü ekşiterek kafasını yukarı doğru kaldırdığından eminim, şimdiden kötü gözle bakmaya başladılar bile, odamda harikulade bir geleceğe doğru yelken açıyorum, avukat ya da öğretmen, ne öğretmeni

olduğu fark etmez, hangi meslek, o da umurumda değil, maksat önemli biri olmak, hep daha ileri gitmek... Müziğin mutluluk veren ahengi, biteviye akış, istikbalim gözümün önüne seriliyor, mutluluktan uçuyorum, peki ya bir anda sona ererse, ya her şeye rağmen sefaletten çıkamazsam... Ya önümüzdeki sınavlarda başarısız olursam. Oradalar, aşağıdalar, felaket tellalları, tek dertleri boş şişeler, üç-beş kuruş, çocukların lacivert mürekkeple üzerini karaladığı kirli paralar. Clopart mahallesinde benimle aynı yaşta bir kız var, adaşım sayılır, onun da soyadı Lesur, topal, okuma yazmayı bile öğrenemedi, şimdilerde o da ana babası gibi içmeye başladı, ya ben de bir gün... Soyadı. Yarın, öbür gün, bakaloryayı alalı bir gün, iki gün geçecek, sonra bir ay, derken hiçbir şey almamışım gibi olacak. Her şeye sıfırdan başlamak gerekecek. Ne kadar diploma alsam da kedi bokunu, yani ailemi, ayyaşların deli deli gülüşlerini, bir zamanlar nasıl da salak olduğumu, oturup kalkmayı bilmeyen, kaba saba konuşan bir kız olduğumu gizlemeye asla yetmeyecek. İstediğim kadar okuyayım, sınavları geçeyim, beş yıl öncesinin, altı ay öncesinin Lesur kızını kültürle ezip alt edemeyeceğim. Ömrümün sonuna kadar onunla didişeceğim! Gözün yukarıda olsun, anneme ve öğretmenlerime katılıyorum aslında. Ama köprüleri atmalı, kafe-bakkaldan, yontulmamış çocukluktan, permalı kız arkadaşlardan, hepsinden tamamen kurtulmalıyım. Fakülteye gireceğim, üniversiteli olacağım, cumartesileri trenden inen ağırbaşlı, meşgul kızlar gibi, tıp ya da hukuk okurlar, babaları avukat ya da boya fabrikasının müdürüdür... Plak bitti, aşağıda akşam yemeği için beni bekliyorlar, yakında onlardan ayrılacağım.

Güzel yıllardı her şeye rağmen bakaloryaya kadar, sonra başarı ve kutlama, kanlı canlı oğlanlar arasında seçim... Nefes nefese, heyecan verici ürpertiler, bacak ara-

sında kasılmalar, tükürük ve ten, benim için kutlama bir erkek bedeni. Herhangi biri değil, yüksekokul öğrencisi olmalı ya da lise son veya felsefe hazırlık sınıfı, daha aşağısı kurtarmaz artık kızım, ne kadar iyi koku alsam da arada çuvallayıp bir pazarlamacıya, Crédit Lyonnais memuruna, evlenme derdindeki adamlara tosladığım oluyor. Bense buna flört diyorum, tıpkı sınıf arkadaşlarım gibi. İki yılda on kadar flörtüm oldu. Güzel Sanatlar yazı çıkaramadı, "Niye benimle yatmıyorsun? Bu daha sağlıklı!" Daha ne kadar ileri gidebilirdik hâlâ bilmiyordum, öteki kızların neyi kabul edip etmediğini de... Sonuçta, Verlaine ve Rimbaud'dan birkaç şiir biliyordu, hepsi bu. Diğerleri de uzun ömürlü olmadı. Bakalorya sınavı geride kaldıktan sonra annem danslara gitmeme izin vermeye başladı, Ziraat Balosu, Ticaret Balosu, bir balo akşamı... Central Bar'da buluşma, yedi-sekiz gün gezme dolaşma ya da kışın belki iki ay, kazağı sıyırmak daha da uzun zaman alıyor. Y...'de, ailemin yaşadığı şehirde, hiçbir zaman sonuna kadar gitmek istemedim. Yaşlarını, adreslerini, ebeveynlerinin mesleğini ve birlikte yaptıklarımızı bir deftere not ediyordum, annemin merak huyuna kurban gitmemek için –odadaki tuvalet kovasını bile gözlerdi– İngilizce yazıyordum. Hâlâ annemle babamdan kalma içime işlemiş bir korku vardır, bütün o sürtük, hafifmeşrep kadın hikâyeleri, aşırı gerçekçi şarkıları, "L'Hirondelle du faubourg"[56], *Confidence*'lardaki gerçek hayat öyküleri. Clopart Sokağı'nda, kilerde kirden pastan yapış yapış tel dolabın, on küsur yıldır kullanılmayan fıçıların arasında sevişmiş olabileceğimi düşünmek bile kâbus gibi. Onlardan uzakta, deniz kıyısında, suyun içinde, kumsalda. Dominique, Jean-Paul ya da James Dean kopyası şu ufak tefek esmer, adı yok, bazen böyle oluyor, mizah duygularına göre değerlendiriyordum onları, esprilerden anlaşılıyordu gerçekten hödük

olup olmadıkları. Saçma sapan espri yapanlar, kelebekler köstebekler ama ben beklemem, file çorap aldım zürafaya almadım... Ben kafa dengi arıyorum: "Sende edebiyat kafası var, edebiyatağa var mısın?" Bu olabilir, dizginleri gevşetebilirim, kutlama kendiliğinden gelsin, dudaklar ve memeler coşuyor, "Petite Fleur"ün ritmiyle salınan cinsel organ büzüştüğü köşeden çıkıyor. "Baştan çıkarıcı!" Şimdi rahatsız rahatsız kıvranıyorlar, eteğimin üzerinde, üç yıl önce varlığımdan bile haberi olmayanlar. İntikamım. Haz ve saflık iç içe, hiç kimseye ait değilim. Ama onların tarzlarını, kelimelerini, zevklerini kapıyorum. Dominique, yoga ve Duke Ellington, Jean-Paul, çizgi roman; bazen de hiçbir şey, fazla hızlı olup bitiyor. Küçük kızıl kafadan sondan bir öncekine kadar, canımın istediğini elde ettim, başkalarının ilhamı, terbiyesi, görgüsü içinde bata çıka ilerledim. Burada da aynı şey, ne kadar çok oğlanla birlikte olursam olayım, çocukluğumun ölümcül günahlarını, titrek dudakları, parmakları, çükleriyle içi geçmiş bunakların, mavi iş tulumlu heriflerin, kirli elleriyle boyacıların sırnaşıklığını silmeye yetmez, Ninise, gel şöyle bi görelim seni. Haz, benim kendi fethim, annemle babamın bunda hiç payı yok. Zenginleşme, bolluk günleri, bakalorya, flörtler, on sekiz yaşındaydım. Başarmıştım. Özel okuldaki bir sürü moron kız yolda dökülmüş, bakaloryada çuvallamış, sınıfta kalanlar olmuştu, Christiane bile okulu bırakmıştı, bense bütün bunların üstüne, imrendiğim dünyanın oğlanlarıyla çıkıyor, dans ediyorum...

Özel Saint-Michel Lisesi'nin son sınıfında, öğretmen Kant ve Hegel anlatırken sağımda solumda oturup aynı dersi dinleyen doktor ya da mühendis kızlarının anlayabileceği şeyler değil bunlar. Kıl payı farkla pekâlâ orada olmayabilirdim, tek bir karar her şeyi değiştirebilirdi, "Kuş kafesi fabrikasında işe başlayacaksın!", okul

mokul biterdi! Ama ben oradayım işte, bir tür kazazedeyim, dikkat, aynı geminin yolcusu değiliz. Şu anda kasaları sürüklüyor, birbirlerine sövüp sayıyorlar, hiçbir zaman bilemeyeceğiniz şeyler bunlar. Üstün olan benim, her şeyde, cinsel hazza ulaşmaktan da korkmuyorum, bakire kaldığım sürece... Coşkuya kapılıyorum, kendimi anlatıyorum, felsefe sınıfının düşünürü benim. Eski nefretim yok oluyor, ayda bir saat yokluyor sadece, o da babam artık dayanmakta zorlandığını, her geçen gün daha çok müşterinin şehir merkezinde alışveriş yaptığını anlatıp sızlandığında, ne kadar yorgun olduklarını gördüğümde. Nefret ettiğim benim. Onların sırtında yükseldim, tezgâhın gerisinde didinip duruyorlar, bir de üstüne onları hor görüyorum... Peki neye yaradı, tek bir yakın arkadaşım yok, kimseye bağlanamıyorum... Sinekler dönüp duruyor on yıldır değişmeyen, yamru yumru, eski peynir fanusunun üzerinde. Belki de benim yüzümden daha güzel bir bakkal sahibi olamadılar. Clopart Sokağı'nda ömür tüketiyorlar. Onlar için yapabileceğim bir şey yok ya da hayır, var, edebiyat fakültesine girmem onları mutlu edecek.

Adeta gerçeküstüydü. Duvarlarda güneş ışınlarının titrek, yaldızlı izleri, yumuşacık bir ekim ayı. Esnafın dükkânların önüne döktüğü sabunlu suların üzerinden atlaya zıplaya yürüyordum. Fakültenin avlusu zeki kızlar ve oğlanlarla dolup taşıyordu. Yapış yapış, çirkin ne varsa defolup gitmişti, burada olmanın, kendi başıma kalmanın mutluluğu vardı sadece, bir de zorlanabileceğim endişesi, birazcık. Üniversiteli. Köprüleri attım ama haberleri yok, ayda bir onları görmeye giderim, en azından bursum ve üniversite yurdunda bir odam var. Kasadaki bozukluklar işimi görür, kitap ve kazak almaya yetecek kadar bir cep harçlığı, daha fazlası değil, bir de yiyecek niyetine toparladıklarım, biraz bisküviyle neskafe. Oğ-

lanların üzerinde sonbahar renklerinde kadife ceketler, ötekiler anoraklı, genç izcileri andıranlar ya da kitap kurtları, kılık kıyafet umurumda değil, seçilmiş üniversite öğrencileri, benim gibi, iyinin iyisi, hepsi gözümde elemeyi geçer... Bugüne kadar sadece sinemada gördüğüm amfilerde, orta sıralarda ve kenarda oturuyorum, hocayı profilden görüyorum, önümde akıp giden atkuyrukları, topuzlar, enseler, çeşit çeşit erkek ensesi, düz, eğik, içe doğru, hangisini seçmeli, hangisine gizlice göz dikmeli, hangi enseyi arkaya döndürecek kadar bakışlarımla delip geçmeli... Açık, devasa pencerelerden görünen tek şey yine gri duvarlar, küçük bir gökyüzü parçası. Çok eski hayalim, ilkokul yıllarındaki hayalim gerçek oluyor: Tamamen kendine yeten dört tarafı kapalı bir okul, okuldan başka hiçbir şey yok, yemeye, uyumaya annemle babamın evine gitmiyorum, yemekhane, yurt ve muzır erkek kardeşler, hepsi burada, bir kalem mesafesinde. Onlardan birini arayıp tarayıp deliğinden çıkaracağım. Okumaya, öğrenmeye asılarak, bizimkilerin kir pas içindeki kafe-bakkalından çok uzaklara, bu hayalini kurduğum devasa sınıfa atmayı başarmıştım kendimi. İnanamıyordum, Denise Lesur, Denise Kusur etiketi kendiliğinden sökülüvermişti, burada kimse tanımıyor beni, kimse benimle ebeveynlerim arasında bağ kurmuyor. Denise Lesur, üniversite öğrencisi. Sanki hayat boyu burada kalacakmışım gibi bu sıfatı benimsiyorum. Sen ne yapıyorsun? Matematik, hazırlık, diş hekimliği. Öğrenci olduğu yüzlerinden okunan yüzlerce kız ve erkek benimle aynı çemberin içinde hareket ediyor, amfide, yemekhanede, kantinde. Kütüphane, büyük çemberin içinde, donuk ve sessiz başka bir küçük çember, kitapların mabedi, orada mutluyum. Heybetli yıllanmışlığın kokusu, sigara içmek yasak, üye olmayanların erişimine kesinlikle kapalı. Cahillere, yontulmamışlara, ahmaklara, ka-

çıklara. Pazar günleri hariç, sabahtan akşama kadar açık. Taş merdivenleri çıkıyorum, rengi atmış halıların üzerinde yürüyorum, Uyuyan Güzel'in şatosu burası, masa lambalarının gerisinde herkes uyuyor gibi görünüyor. Masaların arasında ilerlerken, her adımda gözler kalkıyor, sıra sıra göz, oyuncak mağazasında dizili bebek kafaları, sadece gözler hareket ediyor. Ben de bir yere oturuyorum, güneşli gökyüzünden, cıvıl cıvıl sokaklardan bu katı ve loş mekâna düşüp, birbirine paralel kitap, lamba ve masa sıralarının arasından yeni gelenlere bakıyorum. Düşünceli, içedönük, ciddi. Çılgınca şeyler geçiyor zihnimden, bizim köşedeki berduş elinde litrelik şarabıyla masaların arasında sallanıp duruyormuş, annemle babam yine nerelerde sürtüyorsun pis kaltak diye beni aramaya gelmiş... Ara sıra bazı ihtiyarlar da uğruyor kütüphaneye ama bunlar yanlarında küçük çantalarıyla pırıl pırıl, bilgili, ipek saçlı, gözlüklü, bakımlı ihtiyarlar, her şey birbirine pamuk ipliğiyle bağlı gibi, harika. Bir de ders notlarının, kitaplarının başındaki iyi giyimli oğlanlar... Üç-dört sayfada bir bakışma. Otuz sekizinci sayfaya geldiğimde kafamı kaldırıp ona bakacağım. Voltaire ya da Lamartine hakkında birtakım notlar çiziktiriyorum, benim bahanem de bu. Bu ya da o. Kâğıtların hışırtısı, sandalyeler parkenin üzerinde gıcırdıyor, bir masa lambası kapanıyor, bu kısık seslerle ara ara sönen çok büyük bir sevişme arzusu. En muhteşemiyse, içinde *Varlık ve Hiçlik*'in, Kierkegaard'ın, ciddi entelektüel cümlelerin vızıldadığı kafanı ve bu kibirli, kitaplarına gömülmüş hukuk, felsefe öğrencisi oğlanlar karşısında karışık arzularla çiçek gibi açılan bedenini hissetmek...

Olsa olsa kütüphanede olabilirdi bu.

Yemekhanede çatal bıçak şıngırtıları, kepçeyle tabaklara doldurulan sebzeler, babamın kafesinin masalarını hatırlatan parlak tepsiler arasında oğlanlar gözüme

hantal ve obur görünüyor, ne kadar da çoklar, bağırış çağırış, kaba saba espriler içinde kayboluyorum, içimdeki arzuyla nasıl başa çıkacağım, içlerinden birini nasıl seçeceğim? Kantin de daha iyi değil, epey siyah öğrenci var, ilgimi çekebilir belki ama bu kadar dikkat çekmeyi, bu kadar farklı görünmeyi nasıl kaldırabilirim... Bu arada, fen bilimleri okuyan oğlanlarla sosyal bilimler okuyanları ayırmayı da öğreniyorum. Derslerden başını kaldırmayan kimya öğrencileri mesela, üstleri başları dökülür, konuşmayı bilmezler, yontulmamış gibiler. Kim bilir, belki ben de onlara benziyorumdur. Kütüphanede, hukuk ve edebiyat öğrencilerini birbirinden ayırmak zor. Orada onları tartacak, notlarını önlerine yaymalarını, bir hukuk kitabı aramak için raflar arasında gezinmelerini seyredecek, tam karşımda oturmalarının tesadüf olmadığına, benimle ilgilendiklerine inanacak kadar zamanım oluyor. Olağan ıskalamalar, iki ya da üç defa, tam ben hülyalara dalarken yer değiştiriveriyorlar. Bu seferki ukala bir tip, çelimsiz bir sarışın, baştan aşağı sapsarı, eminim apışarası da öyledir. Şu sarkık altdudak küçümseme, üstünlük belirtisi. Küçük dağları ben yarattım havasında gösterişli bir sıska. İçimi okuduğunu sanıyordum, onun gibi kibirli, geleceği teminat altında birinin yanında, bir öğrenci müsveddesiydim. "Anayasa hukuku." Gözlerini kaldırmıyordu o sarı ciltli kitaptan. Beni hakir gördüğüne emindim. Elleri o kadar inceydi ki... Kılığına kıyafetine fazla düşkün, fazla burjuva gelmişti bana. Yanındakilerle konuşmalarını dinliyordum, alaycı, kendinden emin. Konuşma tarzı... Bizimkilerin mekânına iki tek atmaya gelen gariban bir oğlanı hatırlattı, güzel ve pembe elmacıkkemikleri olan, üstü başı hep talaş kaplı, ağır veremli bir marangozdu. Bu kadar benzer bir suratla, bu kadar farklı konuşma ve mimik nasıl mümkün olabiliyor... Bir cumartesi dağınık kıvırcık saçları, kıvrık dudağıyla karşımda otururken, kü-

tüphane görevlisi benim istediğim kitabı, Alain'in *Söyleşiler*'ini yanlışlıkla ona getirdi. Yoksa ben mi kasten yanlış yer numarasını vermiştim? Alain'i bana uzatmak zorunda kaldı. "Alain, dayanabildiğim tek filozof!" Sanki hepsini biliyormuş, bütün felsefeyi yalayıp yutmuş da böyle keskin bir yargılamaya yelteniyor... Komik bile olmayan bir cümleye kapıldım, sonuna kadar, içime yerleşen sondaya kadar kaptırdım kendimi, peki ama hangi nedenle kapıldım? Aşağılık kompleksi, kendimi aşağı gördüğüm için mutlaka. Gare Café'de bir şey içmeyi teklif ettiğinde o yüzden bu kadar mutlu oldum herhalde. Küçük, hoş bir kulüpte bir dans. Zengin velet, siyah şemsiye, deri evrak çantası, yün kravat. Çene hiç durmuyor, laf laf laf, hep böylelerine denk geliyorum. Hukuk üçüncü sınıf, dünyaya gerçekçi bir bakış kazandırır ve her kapıyı açar hukuk diploması, gerisi boş. O konuşup duruyor, bense kendimi zavallı hissediyordum. Parlak fikirleri, mali konularda, yasalar, egemen siyaset hakkında net görüşleri, teorileri vardı, kolayca tavır alabiliyordu. Bana gelince, ben, zeki falan değildim, edebiyattan başka sevdiği bir şey olmayan, genel kültürle kendine yer edinmeye çalışan bir zıpçıktıydım. "Gerçeklerden kaçıyorsun böyle!" Tek derdi kendini kurtarmak olan bir küçük esnaf kızıydım, notları, sınavları kafaya takmak, takdirname peşinde koşmak ne büyük saçmalıktı. İki ayağını karşısındaki sandalyeye uzatmış, beni inceliyor, sarhoşum, çenem düştü, gözümü kamaştırıyor. Müthiş bir şey, bir keşif, ilk defa fark ediyorum bunu, onun gibi insanlar var, dünyadan korkmayan, sınırsız özgürlük sahibi, rahat, insanlar, hatta belki hiç de az değiller. Canının istediğini yapacak, ABD'ye gidecek, ENA'ya[57] başvuracak, suda balık o. Bense aşağılanmışlık ve tırmanma arzusuyla dolu, zavallı, yoksul bir kızdan başka bir şey değildim, bütün bunlar bir enerji israfıydı. "Gerçek sorunları göremezsin böyle," diyor. Tuzağa düşü-

yorum. Kendi durumum, o, bunun içinden asla çıkamayacağım. İşte bu, bu kafede, masanın köşesindeki bu yıkım beni ona çeken. Oltaya geliyorum, annesiyle babası o kadar zekiymiş ki bundan rahatsız oluyorlarmış, diğer insanlarla aynı seviyeye gelmek için bayağı gayret ediyorlarmış... Annem harika bir müzisyendir, falan filan. Peki bunlara ben nasıl karşılık verebilirim, onun tahayyül bile edemeyeceği yaşam koşullarını, beni tiksindiren hikâyeleri mi anlatacağım? "İşçi sınıfı kökenliyim," demem yeterli. Ne kadar çok şey seviyor, ne kadar çok zevki var, Ortaçağ müziği, animasyon filmleri, yelken, çağdaş tiyatro. Refah, her şey erişilebilir oluyor... Bense galiba sadece edebiyatı seviyorum, ki benim durumumda o bile şüpheli, oğlanları, belki sadece oğlanları seviyorum. Bütün yaptığım nefretle kendimi kemirmek, her şeye karşı bilenmek oldu, kültürüm bir yalandan ibaret. Ne bok olduğum işte şimdi suratıma çarpıyordu. Edebiyatmış, edebiyat da zaten yoksulluğun bir arazı değil mi, geldiğin çevreden kurtulmanın en klasik yolu. Tepeden tırnağa her şeyim sahte, gerçek özüm, gerçek ben nerede peki? Benim özelimde konuşmuyor, genel konuşuyor fakat ben ne kadar boş, ne kadar önemsiz olduğumu hissediyorum. Hukuk üçüncü sınıf, olağandışı bir aile, hep zenginlerin, okumuş yazmışların aileleri olağandışı olur zaten. Babası bütün servetini batırmış, batıracak serveti olmayanları düşününce, bu da kulağa gayet havalı geliyor. Sözlerinin etkisiyle lime lime ediyor beni, en beteri de bu, iki saatin sonunda, birkaç parçada ara ara sarmaş dolaş dans ediyoruz, onun yanında kendimi hantal, sarsak, sıkıcı hissediyorum. Marc. Her şeye hayran kalıyorum, ağzından çıkan kaba saba sözlere bile, böyle konuşmak hoşuna gidiyor, benim gibi sabahtan akşama kadar annesinden babasından bunları duymadı ki... Pelte gibi, eli ayağı birbirine dolanan, mutlu bir zavallıyım. İyice sarhoş olmuştum,

gecenin nasıl sonlanacağını biliyordum. Öylesine üstündü ki ona karşı koyamayacaktım. Sanki şimdiden içimde hareket ediyordu. Her şeyden kurtulmalıydım. Biraz korkutmuyor değil, kanayacak, küçük bir kan fıçısı, şarap rengi, fıçıları babam temizler, kocaman, tüylü şişe temizleyicinin ucuyla iri, yumuşak deri parçalarını çıkarır diplerinden. Baştan aşağı kazınıp bir temizlensem, kendi yoluma gitmekten beni alıkoyan ayak bağından kurtulsam, nihayet sökülüyor. Her şeye rağmen üzgünüm, kim o, o kim... Yumuşak, aşırı yumuşak ve pürüzsüz. Kanama yok, inceden bir sızı, içeri saplanan bir sarsıntı, bu çember, oyuncak çember, yuvarlak, zevkten sarhoş, derine, daha derine... İlk defa bir arabanın koltuğunda açılıp yırtılıyor, içine giriliyor. Çember ilerliyor, genişliyor, çok gergin, çok kuru. Nihayet ıslaklık, zevke teslim olmanın çığlığı, kan ve sıvının içinde yavaşça yuvarlanma.

Aynısı olacak, ikisini birlikte düşünmekten kendimi alamıyorum. İlki bir Citroën 2CV'nin koltuğundaydı, bu sefer muhtemelen burada, yurtta olacak. Kocakarı bekâretimi kaybettiğimde çok kanamam olup olmadığını sormuştu. Bacaklarını açıyorsun, aynı şey.

Jölemsi parçalar halinde bir akıntıyla son bulacak. Her şey vücudumdan sökülüp atılacak, sekiz ay boyunca birlikte yatıp kalkmanın her şeyi, salyası, teri aşağıdan ve yukarıdan defedilecek. Onunla bir daha sevişmeyi arzulamayacağıma eminim, sonuna kadar gittim, dişi kedilerin cinsel organı gibi kabarmış bir vulva, sarı tüylerle dolu. Sonsuza dek bıkkınlık verecek miktarda spermle yıkanmış, her tarafa damla damla sızdıran bir vulva çeşmesi. Sekiz ay.

İlk bir hafta içim boşalmış gibiydi, keşke hiç çıkmadan hep orada kalsaydı. Sadece haz da değil. Bir kahve söyleyip Café du Métropole'de bekliyorum onu. Bir Françoise Sagan kahramanı gibi hissediyordum kendimi, üni-

versiteli kız, âşığı, hukuk öğrencisi, Guy Béart şarkısı, "C'était hier, ce matin-là"[58], her şey tamam. Sandalyeler, kafenin garsonu, üç sıra Martini, Suze, her çeşit içki, herhangi bir anlamı olmayan tipik bir dekor ve meydandaki gür yapraklı ağaçlar, dükkânların vitrinleri, gelip geçenler. Bütün bunlar artık annemle babamın köhne mekânını, gururumu inciten anıları hatırlatmıyor. Bir zamanlar onca hayranlık duyduğum binaların yüksek gri cepheleri, devasa pencereleri ve ağırbaşlı perdeleri olan burjuva evlerini önemsemiyorum. Tam tersine. Özgürlük işte bu, her yere rahatça girip çıkmak, kimseyi iplememek, kimseye imrenmemek... Onun gibi olmak istiyorum, bende eksik olan her şeye o sahip, rahatlık, konuşkanlık, ilginç şeylerle dolu bir hayat, plaklar, yelken, General de Gaulle'ün söylevi, ebeveynlerinin kişiliği. Bütün bunları sindirmeme yetecek kadar bir zaman asla olmayacak önümde, daha on beş gün öncesine kadar Ghelderode'un oyunlarından, Ortaçağ müziğinden, Bordeaux şarabıyla Bourgogne şarabı arasındaki farktan bihaber olduğumu unutamayacağım. "Şu yorumu mutlaka dinle, en muhteşemi bu! Radyon da berbatmış, FM kanalları bile yok!" Kabul ediyorum, onun eleştirileri gururumu kırmıyor. Susup istifade ediyorum, zevklerini, düşüncelerini, etrafımdaki erişebileceğim her şeyi yalayıp yutmaya çalışıyorum. Marc... nasıl olmuştu da ona böyle kapılmış, bir küçük burjuvanın beni ezmesine razı olmuştum, aşktı belki de. Evet, tam bir küçük burjuva züppesiydi. "Benim odamda daha rahat ederiz, yurt odaları bana toplu konutları hatırlatıyor!" Elbette. Dekorasyon da özgünlük de onun tekelindeydi: duvarlarda matematik formülleri, afişler, ormandan toplanmış kütükler, vaktiyle Clopart Sokağı'ndaki tavan arasında ya da kilerde gördüğüm eşyalar, eski püskü şeyler şimdi gözüme hoş görünüyordu. Odası zevkli şeylerle dolu, bana göre. Annesinin kayak tatilinden dö-

nerken getirdiği geyik postunun üzerinde, bir kadeh viski eşliğinde, loş ışıkta Heinrich Schutz'un "Motets a capella"sını dinliyoruz. Belki de hazdı, Marc. "Sen de az malın gözü değilmişsin!" Marc, mor şekerlerim kendini beğenmiş dudakların için bir külah, muzip bir küçük kızın suyla doldurduğu oyuncak bebekleri andıran pembe-beyaz tenin, hepsi başımdan aşağı akıyor... Bana zevkin kaynağını sunuyor. Sevişirken dinlediğimiz plaklar, Café du Métropole'de arkadaşlarıyla buluşmalar, briç partileri, siyaset tartışmaları. Dostlarından birinin evinde bir şiir akşamı, herkes daire şeklinde yerde oturuyor. Ben de şiirlerimi götürüyorum, huşu içinde okunuyorlar, içiyoruz, hepimiz anarşistiz. Özgürlük başımı döndürüyor, gülmek geliyor içimden, ben, Denise Lesur, buradayım... Yazan, ortak düşünen, ne istediğini bilen, yaratıcı arkadaşlar topluluğu, en beteri, onların karşısında yerlere kapanıp yaltaklanmaya hazırdım. "Köylü", en sevdiği hakaret. Diyecek bir şeyim yok, doğruya doğru ama umurumda değil, bana hiçbir şey öğretmemiş olan köylü ailemi geçmişte bıraktım. Onlar hakkında her şeyi biliyor, benim zaafım bu, onlardan bahsetmiyoruz, onun ilgisini çekecek bir konu değil. Zevkle anlatıyor annesiyle babasını, ben de onlardan biriymişim gibi. Sekiz ay onunla beraber güzel zaman geçirdim, o kadar da aptalca değildi belki. Geyik derisine gömülüp *St. John Passion*'u dinlerken, ahlakmış, cezalandırılma korkusuymuş aklımın köşesinden bile geçmiyor. Annemle babam bu atmosferi tahayyül dahi edemez. Bu ortamda, ona oramı göstermekten utanmamamı da anlayamazlar. Gerçek yerimi, kendi mekânımı bulmuştum, şeker araklama, saat ondaki kara kısrak, annemin gülerek babamla bana külotunu koklatması gibi deli saçması oyunlar, bütün utanç verici anılar geride kalmıştı. Onlarla aram iyi, seviyorum onları. "Onları sevmen mümkün değil, sen çok farklısın!"

Hayır, bu söylenmez, böyle konuşmaya hakkı yok, fazlasıyla şanslı o, hiçbir zaman ebeveynlerinden nefret etmemiş. Ayda bir görmeye gidiyorum onları. "Notların iyi mi?" Gülmüyorum, onları küçük düşürmek istemiyorum. Pazar günü sohbet ederek geçiyor. Süpermarket yüzünden daha da az müşteri var. Yemekhane, kütüphane, amfiler, nefesleri kesiliyor, annem memesinin altını ovuşturuyor. Her şey kızları, biricik kızları için. Marc ve kinden nefretten uzak, huzurlu yeni hayatım. Onların yanında şimdi ziyaretçiyim, suçluluk duygusu çok uzaklarda kaldı. Annem aklından geçeni söyleyiveriyor, "Evden ayrıldığından beri daha iyi huylu oldu bu kız..." Hiç kuşkusuz, *Le Monde* okuyan birinin karşısına oturup Métropole'den bakınca, onlar da diğerleri gibi küçük esnaf, artık benim dahil olmadığım sınıftan insanlar, haklarında objektif olarak konuşabildiğim yabancılar.

Hiçbir şey kaçırmıyor keyfimi. Fakültedeki ödevler ve sunumlar gayet parlak bir şekilde gerçek yerimin burası olduğunu gösteriyor. İncelikli yorumlar, iyi geliştirilmiş argümanlar... Hocalar, onlar bunu biliyor, beni ben olarak değerlendiriyorlar. Gerçek ben, ortalıkta müşteri yokken kaşla göz arasında mideye indirilen sosislerden, masaların altındaki kusmuk gölcüklerinden sıyrılıp kurtulmuş ben. Onların deyimiyle, Latince tercümelerde tuzaklara düşmemeyi, şu ya da bu konuda önemli noktalara parmak basmayı, lehte argüman toplamayı, bağlantı kurmayı başarabilen ben. Ama benim için eğlencenin asıl kaynağı yeni şeyler keşfetmek değil, yukarı doğru tırmandığımı hissetmek, diğerlerinden, şaşkın sefillerden de, şehre tepeden bakan villalarda oturan ve dersleri ezberleyip papağan gibi tekrarlayan sersem kızlardan da üstün olduğumu ispatlamak. Ben sabırla çıkınımı doldurmuyorum, kimse farkına bile varmadan derslerden ihtiyacım olanı çekip alıyorum. Çok esaslı bir ödevmiş, şaka

gibi! Bütün bunlar, hepsi düzmece, sivrilmek, kendimi bir atlama tahtası olarak kullanmak için. Yaptıktan hemen sonra ödevler de sunumlar da çöpü boyluyor, asla bir daha dönüp bakmıyorum, olsa olsa bir başarı belgesi. Yanaklarımı al al yapan ne varsa onlara asılıp tutunuyorum, canımı sıkan her boku ise kütüphanenin soğuk kitaplarıyla alt ediyorum, diplomalar, öğleden sonraları bütün millet çalışırken, Métropole'de insanı sarmalayan sıcak kahve kokusu eşliğinde felsefe sohbetleri yapmak. En zor sınavı geçip, agregasyon[59] alıp edebiyat hocası olacağım, Simone de Beauvoir gibi, kafeler, bir oda, sabaha karşı dörde kadar üçüncü dünya üzerine tartışmak, hiçbir özelliği olmayan leş gibi dükkânımda hayalini kurduğum egzotik yoksulluk, neredeyse şimdiden oradayım. Propedötik sonuçlarının açıklandığı akşam, sitem etmesinler diye annemle babama kısa bir telgraf çekiyorum, gene de gönüllerini hoş tutmak lazım, masum ve çalışkan kızlarını gözlerinin önüne getirerek uykuya dalsınlar. Sabaha kadar bir gece kulübünde başarımın tadını çıkarıyorum. Arkadaşlar, şampanyalar benden. Lütuf dolduruyor içimi, etrafımı hale gibi sarıyor, artık bir ayağım üniversitede, pro-pe-dö-tik, gıcırdayan kapı kıvrak, çevik bir hareketle aşıldı. Hiçbir şeyi başaramama korkusu, kaderin cilvesi, beyinsiz akrabalar hepsi geride kaldı. *Doğduğum yemyeşil köy...*[60] Sana gelince, bakarsın, evlenmeyi bile düşünebilirim... Neden mutluluk gözyaşları dökelim? "Bırak onu Marc, kafayı buldu!" Oturduğum kanepenin döşemesi kalçama yapışıyor, şampanya içinde yüzüyorum, tenim ve içine pamuk doldurulmuş bezin içine dalga dalga yayılan sıcak sıvı. Tam bir akarsu. Sıcak. Bedenim bunun son defa olduğunu hissetmiş gibi, tavan arasına asılı bezler. Hiçbir şey düşünmüyorum. Alkol, ter ve gizliden gizliye, usul usul gelen akıntıyla yapış yapış, içi boş bir çuval. Finiş.

Kutlamayı çok da uzatmamak lazım, bu duygu bağlılığa dönüşmemeli. Eğlence birazdan bitecek ama ben bunun farkında değilim. Sıcak daha da artıyordu, odası, her yer sıcak. Arzular azalıyor, bir anda yok oluyordu, garip. Hava, teni, her şey küflü gibiydi. "Biraz rahat bırak beni, ekimde bütünleme sınavım var..." Daha kaba, daha bayağı, çaktığı hukuk sınavı yüzünden... Her tarafı idare etmeye çalışırken, hep iki fırtına arasında kalma hissi. Bulanık, namevcut. Yine de bir gün, Gros-Horloge Caddesi'ndeki filiz yeşili çay salonunda beni annesine takdim ediyor. Önceden tembihliyor: "Düzüştüğümüzü aklından bile geçirmiyordur!" Sıcaktan ve yol yordam bilmezlikten aptallaşmış, dilimi yutmuş gibiyim. Peltek peltek konuşan bu aşırı nazik hanımefendinin karşısında pirüpak ve zararsız bir tavşan gibi otururken, annemle ikisinin ne kadar farklı olduklarını tartıyorum. Bu saygıdeğer hanımefendinin ne diplomaya ne de başka bir şeye ihtiyacı var kendinden emin ve memnun olmak için. Gülüşmeler. "Her şeyi birbirine karıştırıyorum, Waldeck-Rochet Sosyalist Partili miydi yoksa CGT sendikasından mı? Aydınlat beni hayatım!" Bugüne dek tahayyül ettiğim her şeye sahip, tam da bu nedenle gerçekdışı geliyor, inci kolye, vakur bir sarışınlık, nezaket, kuş gibi narin hareketler, oğluna hitap ederken kullandığı sevecen kelimeler. Sahip olmayı arzu ettiğim anne. İçten içe nefret ediyorum ondan. "Edebiyat okuyormuşsunuz, öyle mi? Edebiyata bayılırdım, bilirsiniz mutlaka, eleştirmen, neydi adı, Faguet'nin[61] bütün koleksiyonu vardı bende." Kibar, kültürlü, yüzeysel, bense onun yanında gözü yukarıda bir mahalle kızı, bayağı bir şişkoyum. "Yo hayır, onda çok iyi bir intiba uyandırmışsın, beğenmiş seni, emin ol, sadece belki biraz fazla kitap kurdu bulmuş." İyi intiba uyandırdığıma memnun oluyorum, o da bir şey.

Sekiz gün geçmişti, hâlâ bir şey yoktu. Clopart Sokağı'ndaki çakılların altında zift erimeye başlamıştı, parlak yüzeylerin üzerinde küçük kuru adacıklar. Midem bulandı. Bizimkilerin evindeyim, onları ziyarete gitmek için hep bu zamanı seçiyorum, kirli çamaşırlarımı çantadan çıkarıyorum, kurutulmuş balık gibi kokuyor, endişelenmelerini gerektiren bir şey olmadığının, kötü yola düşmediğimin kanıtı. Pazar günü başıma geleni anlamıştım. Annemden bunu gizlemenin bir yolunu bulmak gerekecek. O pazar, iki elleriyle tavuğu tıkınmalarını, ekmeklerini yemeğin suyuna banmalarını, sünger gibi iyice yumuşayan ekmek parçasını tabağın kenarına bırakmalarını, aynı hareketi tekrarlamalarını, tabaklarını bir güzel sıyırmalarını seyrediyorum. Mutfak kapısının aralığından müşterilerden biri onlara bir şeyler söylüyor. Bir yandan yiyip bir yandan konuşuyorlar. İkisinin ortasında, masada kısılmış durumdayım. Evet, memnundum, intikam duygusuyla tutuşuyordum, yeter ki doğru olsun, hakikaten felaket gelmiş olsun, büyük bozgun, korkulan olacak, hazır olun yaygaraya, ayaklarını kesecek cadaloz müşteriler, bak, Lesur Hanım, sana öyle diyorlar değil mi, bak çamaşır ipine bu ay bez sermemiş, bir hesap hatası olmalı. Anlam veremiyordum duygularıma, bu neşe, belki de billurlaşan bütün bu sevinç içimde kabarıyordu. Kan yerine, nefret duygusu geri geliyordu dörtnala. Layık olduklarını buluyorlar, kendileri gibi olmam için başımın etini yiyip durdular. Biriyle sadece düzüştüğünüzde ortada bir delil olmuyor, kendimize bunun doğru olmadığını söyleyebiliriz her zaman, hayır, Ninise'imiz yapmaz öyle bir şey, ama şimdi, hamile kalınca, hemen görecekler, bacaklar açılmış, dans, geçti bitti o zamanlar. Gururdan patlayacaktım adeta, zavallı kızıl kafa yüzünden ödleri kopmuştu ve sonra belki, hiçbir şey demiyorlardı ama mahallede başlarına böyle şeyler gelen, hemencecik evleniveren kızları gör-

dükçe... Şimdi inleme sırası onlara geldi işte. Ama henüz bir şey söylemedim, önce ona söylemeyi bekliyorum, ona. Sekiz muzaffer gün, hazzın usulca uzantısı gibi yaşadım bunu. Onu içime alıp yuttum, o iyi eğitimli küçük burjuvayı, öteki dünyayı. Propedötik başarısından neredeyse bir derece daha üstün.

Ailesiyle birlikte Avusturya'daydı, mektubumu almamıştı. On beş gün öyle geçti. Çiğ et tadı iliklerime kadar işliyor, etrafımdaki bütün suratlar çürüyüp parçalanıyor, gözümün önündeki her şey yiyeceğe dönüşüyor, Hansel ve Gretel'in tersyüz olmuş hali, her şey çürümüş, bense bir torba bulaşık suyuyum, çıkıyor, her şeye bulaşıyor. Kavurucu sıcakta yemekhane, kızlar yemyeşil, cıvık ve iğrenç şeyler yiyorum, zaferim tersine dönmeye başlıyor. Oysa ben midem bozuldu sanmıştım. Yurttaki odamda, yataktan çıkmadan bardak bardak parlak renkli anemon zerdeçal karışımını kafaya dikip duruyorum, ağaçların gölgesinde bir su birikintisi, dudaklarımın kıyısına geldiği anda acı lağım suyuna dönüşüyor. Biranın da tadı bozuk, yumuşak sosisler, ateş kırmızısı çilekler rüyalarıma giriyor. Yemek için can attığım sarımsaklı sucuğu yutar yutmaz tuzlu su midemden ağzıma geri geliyor, üç saniye bile sürmüyor zevki. Beyaz bezlerle bağlantı kuruyorum kafamda. Bir tür zehirlenme.

"Bu ne saçmalık!" Yurda gelmişti. "Seninle uğraşacak zamanım olmayacak, sınavım..." İnleyip sızlandı, boş gözlerle etrafa baktı, ahmak. O sınavına girdi, bense hâlâ bekliyorum. Bir şekilde çaresine bakar sanıyordum, onun ailesinde her şeyin çaresine bakılır, öyle söyler, annesine anlatabilirdi, eğitimli küçük tavşan, niye ona söylemiyor ki... Çok aptalca. Bursum kesinlikle yetmez. "Sana borç veririm..." Tahrik olmuş gibi, elleri vücudumda geziniyor. Lastik nilüfer göğsümü tıkayıp nefesimi kesiyor, hiddetten ağlayacağım. Hâlâ zevk alabiliyor, kar-

nımdan yükselip bütün bedenime yayılan bu armut çiçeği kokulu reçineyi, bu masum tuzağı içime salabiliyor. Haz önceden nasıldı, her şey eriyip bozuluyor, her şey yağlı. Beni hor görüyor, aşağılıyor, saçlarına, yastığa, Martini bardağına kusmak üzereyim.

Eğlenti hızla iğrentiye dönüşüyor. Merdiven, sokak, köprü, yürürken tek bir hedef var aklımda, bir kürtajcının içimi temizleyeceği bir mutfak masası, o işi yapacak kadını bulmak, ücretini ödemek. Hangi çatının altında gizli bu meşum kadın, gizli dost, bu eşeleyen, söküp atan ve teselli eden iyi kalpli anne... Tam iki ayımı alıyor onu bulmam, şehirde bir ev, evde bir oda, odada bir büfe, büfede bir çanta ve aletler, hortumlar. "Bağırmayı kes tatlım!" Çok manasız, bir sürü kafa geçiyor, esmerler, kızıllar, bir erkekler resmigeçidi, yumuşacık tenler, emen dudaklar ve sonra bir anda sıfır. Delik deşik Ninise, parçalanmış, cezasını bulmuş. Haz ve acı aynı yerden gelince böyle düşünmemek elde değil. Haz, ona açılan küçük yol, sonra trak, çillerle kaplı bir el oyarak kilidi açıyor, "İyice yerleşecek içine, hiç merak etme." Acı, acı.

Tek başıma bekliyorum içimdekinin akıp gitmesini ya da belki geberip gitmeyi. Odayı havalandırmak iyi olurdu, çürük elma kokuyor. Karnın içindeki bütün çatlaklardan sızıp geçen bu sıvı, yatağı yorganı sırılsıklam etti. Gelip yatağımda yavrulayan komşuların kedisi gibi, benimki pembe, kokulu baloncuklardan ibaret. Annem ne zaman ihtiyar kadınlardan birini ziyarete gitse dönüşte, "İçinde hiçbir şey kalmadı, sona yaklaşıyoruz," der. Benim için hiç kimse gelmedi, kızıl nefret torbasını tek başıma boşaltmak zorundayım, daha baştan hata. Ailemin yanına, eve gidememek, annemle babama anlatamamak, her şeyi unutmak! Lisans diploması, hatta belki agregasyon alacaktım. Annem hayatta inanmaz, tecavüze uğradığımı düşünür. Tercihen bir Arap tarafından.

Ölüp gidersem akıllarını oynatırlar, bunca çalışıp didinme bir hiç uğruna. Ninise... Dükkânı kapayacaklar, mahallenin bunakları, yoksulları, terlikli kadınları artık gelmeyecek. Ben de orada olmayacağım. Yazları, çarşıdan neredeyse yarısı erimiş Eskimo getirirdi bana. O kadar acele ederdi ki gözlerinden bile ter fışkırırdı. Sır anne baba cinayeti. Kayın ormanında geziyorlar, güneş loş ağaçların arasında tutsak, Bitap, daha o yaşlarda solgun, pudralı teni, esnemiş bej elbisesi, sarkmış iri memeleri nedeniyle ona Bitap Hanım diye seslenmek gelirdi hep içimden. Sonbahardı, eve dönüşte mutfak masasında sütlü kahve içiyorduk ve gelen ilk müşteri, kapıyı açarken havada yağmur kokusu var diyordu. Tam manasıyla ikiye bölünmüştüm, annemle babam, tarım işçisi, emekçi ailem ile okul, kitaplar, Bornin gibiler. Kıçımın yarısı bir iskemlede, yarısı diğer iskemlede, nefrete sürüklüyor bu durum, birinden birini seçmek lazım. İstesem bile artık onlar gibi konuşamazdım, olan oldu, çok geç. Bir gün babam, "Bu kız okumasa daha mutlu olurduk herhalde!" deyivermişti. Belki ben de. Eriyen Eskimo, Latince üçüncü grup fiillerin üzerine akıyordu, annem deli gibi koşarak getirmişti onu. Benim için yapmayacakları şey yoktu. Bulamaç halinde bir sürü şey, şimdi, delinmiş, oyulmuş vaziyette kenefte tek başıma içimdekini kusmam gerekecek. Yolun sonuna varmak. Yeniden yola çıkmak için. Nereye? Pazar günlerinin müdavimi dominocular "ütüldün" derlerdi, ne anlama geldiğini bilmezdim. O gelmeyecek, haftaya ABD'ye gidiyor. Elma şarabı şişeleri yaz sıcağında adeta kaynıyor, tıpaları eriyordu, kilerin zeminine sarı bir köpük yayılıyordu. Açan çiçekler gibi patlayan şişeler ve üç metre etrafa saçılan cam kırıkları. Boş. Peki ya her şey onun yüzünden, burjuvalar yüzünden, kibar insanlar yüzündense, karnımdan son parçalarını söküp kazımaya çalıştığım aşağılanmışlığım, kendimi is-

patlama, farklı olduğumu gösterme çabam, ya bütün hikâye yalansa... Hamile kalmak, bir hiç için.

Geberip gitmek istemiyorum. Kapıcı kadın hâlâ aşağıdadır, günlerden pazar, yurttayım.

30 Eylül 1973

Sonnotlar

1. Halk Gülü. (Ç.N.)

2. 1898'de Victor Tissot tarafından kurulan, genel bilgiler ve bolca resim içeren popüler bir Fransız dergisi. (Y.N)

3. Bir Günlük Kraliçe. Radio Luxembourg'da, 1949'dan 1954'e kadar salı akşamları sekizde yayınlanan bu popüler programın kadın dinleyicilerinden biri, bir günlüğüne "kraliçe" seçiliyordu. (Ç.N.)

4. Sırdaşlık. 1938'den 1986 yılına kadar yayımlanan ve altbaşlığı "Gerçek hayat hikâyeleri dergisi" olan haftalık kadın dergisi. Okuyucu mektuplarından esinle kurulan dergi Fransa'da "gönül postası" türünün öncüsüydü. (Ç.N.)

5. İsa'nın çarmıha gerildiği sırada annesi Meryem'in çektiği acıyı anlatan "Stabat Mater" isimli ilahiden. (Ç.N.)

6. Çocuk şarkısı: *Le Palais-Royal est un beau quartier, / Toutes les jeunes filles sont à marier / Mademoiselle X est la préférée / De monsieur Y qui veut l'épouser...* (Ç.N.)

7. Gel Bebeğim. (Ç.N.)

8. Giysi Sarayı. Büyük bir giyim mağazası. (Ç.N.)

9. Vermot Almanakı. İlk sayısı 1 Ocak 1886'da çıkan, Joseph Vermot'nun kurucusu olduğu bir "yıllık". İkinci Dünya Savaşı sırasındaki dört yıllık kesinti hariç, almanak alametifarikası olan kırmızı kapağıyla bugüne kadar yayınını sürdürdü. (Ç.N.)

10. Azize Maria Goretti (1890-1902): Kendisini istismar etmeye kalkan komşusu tarafından öldürülen İtalyan genç kız. 1950'de Katolik kilisesi tarafından, şehit edilmiş bir azize olarak ilan edildi. (Ç.N.)

11. Yeni Ahit, "Matta", 20:16, "İşte böylece sonuncular birinci, birinciler de sonuncu olacak." (Ç.N.)

12. Pembe sayfalar, *Petit Larousse*'larda sözlüğün cins isimlere ait bölümü ile özel isimlere ait bölümünün arasında, Fransızca ve Latince deyimleri içeren bölüm. (Ç.N.)

13. 1950'li yıllarda yayımlanan, 7-15 yaş arası kız çocuklarına yönelik, eğlenceli hikâyeler, tarifler, resimli hikâyeler içeren, bazı sayfaları renkli dergi. (Ç.N.)

14. Cesur Ruhlar. 1937'den 60'lı yıllara kadar yayımlanan genç kızlara yönelik dergi. (Ç.N.)

15. Her ikisi de edebiyat öğretmeni olan André Lagarde ve Laurent Michard'ın yazdıkları, yazarların açıklamalı metinleri ve biyografilerinden oluşan Fransız edebiyatı ders kitabı. (Ç.N.)

16. Ève Dessarre'in, genç kızlara yönelik yazdığı roman dizisindeki başkahraman. *Janou reporter* (Gazeteci Janou) adlı macerada Janou İsviçre'de gazetecilik yapıyor. (Ç.N.)

17. Victor Hugo'nun *Sefiller*'indeki yoksul hizmetçi kız. (Ç.N.)

18. 1905'ten 1960 yılına kadar yayımlanan, resimli öyküler, faydalı pratik bilgiler, çizgi romanlar içeren, kız çocuklarına yönelik haftalık dergi. (Ç.N.)

19. 1877'de yayın hayatına başlayan, ilk günden beri tefrika roman geleneğini sürdüren, bunun yanı sıra şiire ve kültürel yazılara yer veren, özellikle ileri yaşlardaki kadınlara seslenen haftalık dergi. 2016'dan bu yana sadece abonelere gönderiliyor. (Ç.N.)

20. Küçük Göçmen Pedro. (Ç.N.)

21. 16. *arrondissement*, Paris'in en şık bölgesi olarak bilinir. Önemli müzelerin, lüks lokantaların, büyükelçiliklerin, en zenginlerin evlerinin bulunduğu bu semt Seine Nehri'nin sağ yakasında, şehrin batısında yer alır. (Ç.N.)

22. Hector Malot'nun ilk baskısı 1878'de yayımlanan romanı. Sekiz yaşındaki Rémi annesi olarak bildiği kadının gerçek annesi, babası olarak bildiği adamın da gerçek babası olmadığını öğrenir, sonra da üvey babası tarafından bir sokak sanatçısına satılır. (Ç.N.)

23. La Coop Normandie-Picardie, kuruluşu 1890'a uzanan, Fransa'nın en eski tüketim kooperatiflerinden biri. (Ç.N.)

24. 1878'den 1983'e kadar yayımlanan haftalık kadın dergisi. Modanın yanı sıra, dikiş, nakış, yemek, görgü kuralları, sağlık, hijyen gibi konuları da işlerdi. (Ç.N.)

25. Köylünün Amentüsü. Orkestra şefi ve besteci Gustave Goublier'nin (1856-1926) bestelediği, çeşitli sanatçılar tarafından seslendirilmiş, 1960'lı yıllara kadar taşrada ve kırsal kesimde çok popüler olan bir şarkı. (Ç.N.)

26. Jean Grandmougin (1913-1999): Radio Luxembourg'un Fransa'nın açık ara en çok dinlenen radyosu olduğu yıllarda ana haberleri sunar, öğlen ve akşam siyasal gelişmeleri yorumlardı. Cezayir'in bağımsızlığına karşı aşırı sağ örgütlere verdiği fazla ateşli destek üzerine 1962'de radyodaki işine son verildi. (Ç.N.)

27. 1936'da Radio-Cité'de *Autour de la table* (Sofra Sohbeti) adıyla başlayan, 1948'den itibaren Radio Luxembourg'da *La Famille Duraton* (Duraton Ailesi) adıyla devam eden ve orta sınıf bir ailenin akşam yemeği boyunca sohbetlerinden oluşan bu radyo "dizi"si Fransa'da pembe dizilerin atası sayılır. (Ç.N.)

28. Zappy Max adıyla ünlenen Max Doucet'nin (1921-2019) konuklu, yarışmalı eğlence programları. Zappy Max 1950'lerden 1980'lere kadar Fransa ve Belçika'nın en popüler radyo programcılarındandı. (Ç.N.)

29. Köle mi kraliçe mi? Delly adıyla popüler aşk romanları yazan Jeanne-Marie ve Frédéric Petitjean de La Rosière kardeşlerin 1910 tarihli romanı. (Ç.N.)

30. *Genç Brigitte*. Berthe Bernage'ın (1886-1972) onlarca ciltten oluşan *Brigitte* serisinin 1928 tarihli birinci kitabı. (Ç.N.)

31. Bir Rus şarkısından uyarlanan, Fransızca sözlerini Maurice Druon'un yazdığı ve ilk olarak (1942) Yves Montand'ın seslendirdiği "Le galérien" (Kürek Mahkûmu) adlı popüler şarkının nakaratı. (Ç.N.)

32. 1887'de kurulan gıda tüketim kooperatifi. (Ç.N.)

33. 1837'de yünlü dokuma üretimiyle faaliyete başlamış, hazır giyim ve ev eşyası satan Fransa'nın en eski alışveriş firması. (Ç.N.)

34. Burası Paris. 1945 yılında yayımlanmaya başlayan haftalık bir dergi. (Y.N.)

35. Honoré de Balzac'ın "İnsanlık Komedyası"nın ikinci kitabı *Goriot Baba*'da damatları tarafından istenmeyen Goriot Baba, cimri bir dul olan Madam Vauquer'nin pansiyonuna yerleşir. (Ç.N.)

36. Victor Hugo'nun "Les Feuilles d'automne" (Sonbahar Yaprakları) şiirinden: *Lorsque l'enfant paraît, le cercle de famille applaudit à grands cris:* Çocuk göründüğünde, bütün aile çığlık çığlığa alkışlar. (Ç.N.)

37. Uzun Boylu Kıvırcık. 1930 tarihli Léo Daniderff ve Émile Ronn bestesi, Damia'nın seslendirdiği şanson. Sonraki yıllarda Barbara tarafından da yorumlandı. (Ç.N.)

38. (İng.) Annem çok pis, deli, domuz gibiler... (Y.N.)

39. Kirpi. 1936'da kurulan, savaş yıllarında yayınına ara veren haftalık mizah dergisi. 1997'ye kadar yayın hayatını sürdüren dergiden Cabu ve Sempé gibi pek çok önemli çizer ve yazar geçti. (Ç.N.)

40. (Lat.) Bir arkadaşa ihtiyacım var. (Ç.N.)

41. Georges Brassens'in "Une jolie fleur" (Güzel Bir Çiçek) adlı şarkısından: Dışı güzeller güzeli, içi kötülük çiçeği... (Ç.N.)

42. Luis Mariano (gerçek adı Mariano Eusebio González y García) 1940'ların ortalarında "operetin prensi" olarak anılan popüler İspanyol-Bask tenor. (Ç.N.)

43. İyi Akşamlar. Yayın hayatı 1922'den 1988'e kadar süren, roman tefrikalarına, hikâyelere, sansasyonel haberlere yer veren, kadın okurlara yönelik haftalık resimli dergi. (Ç.N.)

44. Pierre Corneille'in ilk olarak 1641'de sahnelenen trajedisi. (Ç.N.)

45. İlk sayısı 1909'da yayımlanan aylık popüler tarih dergisi. (Ç.N.)

46. Beyaz Güller. 1926 tarihli, sözleri Charles-Louis Pothier'ye, müziği Léon Raiter'ye ait annesinden başka kimsesi olmayan yoksul bir çocuğun hikâyesini anlatan dokunaklı şanson. Dönem dönem çok popüler olan şarkıyı 1950'lerde Tino Rossi, 1970'lerde Mireille Mathieu, 1980'lerdeyse Céline Dion seslendirdi. (Ç.N.)

47. Pierre Corneille'in ilk olarak 1637'de sahnelenen trajikomik oyunu. Chimène ise oyundaki aşkı ile babasının intikamı arasında kalan kilit karakteri. (Ç.N.)

48. Alain-Fournier, *Büyük Aşklar: Adsız Köşk,* çev. Nurullah Ataç, Everest Yayınları, 2015. (Ç.N.)

49. Prag'da İkinci Defenestrasyon adıyla anılan olay, 1618 yılında Katoliklerle Protestanları karşı karşıya getiren Bohemya isyanı sırasında meydana geldi (İlki 1419'da.) Protestanlar kral yandaşı iki Katoliği Prag Kalesi'nin 20 metre yüksekteki penceresinden attılar. Avrupa tarihinin en kanlı savaşı olan Otuz Yıl Savaşları'nın başlamasını tetikleyen olay olarak kabul edilir. (Ç.N.)

50. Platters'ın 1955 tarihli şarkısı. 1950'lerin en ünlü romantik baladlarındandı. (Ç.N.)

51. Sydney Bechet'nin yorumladığı 1949'da Fransa'da çok ünlenen bir New Orleans hot jazz standardı. (Ç.N.)

52. Charles Pierre Péguy (1873-1914): Yazar, şair, düşünür ve angaje bir entelektüel. Militan bir liberter sosyalistlikten, 1908 sonrasında katolisizme ve milliyetçiliğe kaydı. (Ç.N.)

53. Siyasetçi ve yazar Édouard Herriot'nun (1872-1957) ünlü sözü: "Kültür, her şeyi unuttuğumuzda geriye kalan şeydir." (Ç.N.)

54. *Propédeutique* Yunanca kökenli, sanat, bilim vb. dallarda ön eğitim, ön hazırlık anlamına gelen kelime. Fransa'da 1966 yılına kadar, bakalorya sonrasında, yüksek öğrenimin ilk yılında lisansa hazırlık sınıfı olarak *propédeutique* uygulaması vardı, bu bir yıl için "propedötik yapmak" deyişi yaygındı. (Ç.N.)

55. Latince gibi yazılan Fransızca bir dil oyunu: *certes quis, venus illa tremens – serre tes cuisses venus, il l'a très mince* (kalçalarını iyice sık Venüs, onunki çok küçük). (Ç.N.)

56. 1912 tarihli son derece melodramatik, vals tempolu popüler bir şarkı. (Ç.N.)

57. École nationale d'administration (Ulusal Kamu Yönetimi Okulu), 1945'te Fransa'da üst düzey devlet memurluğuna girişin demokratikleşmesi amacıyla kuruldu ve yönetici sınıfın, siyasi elitin yetiştiği en önemli yüksekokul olageldi. (Ç.N.)

58. Bu dündü, o sabahtı. (Y.N.)

59. *Agrégation*, yüksek lisans sonrasında, orta öğrenimde öğretmen olmak isteyenlerin girdiği sınav. (Ç.N.)

60. "Verte Campagne", Fransız Les Compagnons de la chanson grubunun popüler şarkısı. Seattle'lı Brothers Four grubunun 1959 tarihli "Greenfields" şarkısının bir uyarlaması. (Ç.N.)

61. Auguste Émile Faguet (1847-1916): Edebiyat eleştirmeni, yazar. Yazdığı çok sayıda kitapla birkaç kuşağın temel edebiyat formasyonu kaynağı olduğu söylenebilir. Aynı zamanda, siyasal denemeler de kaleme almıştı, Dreyfus davası sırasında Dreyfus karşıtı cephenin ateşli savunucularındandı. (Ç.N.)

Küçük bir kafe-bakkal işleten anne babanın etrafında şekillenen mutlu bir çocukluk, okul hayatı, yeni bir sosyal çevre, yabancılaşma, sınıf atlama arzusu, onaylanma ihtiyacı, öfke patlamaları, utanç, kürtaj... *Seneler*'e uzanan oto-sosyobiyografi yazınının da habercisi olan *Boş Dolaplar*, iki ayrı dünya –eğitimsiz işçi sınıfı ve eğitimli burjuva sınıfı– arasında sıkışıp kalmış, okul yaşamındaki başarılarıyla ailesinin temsil ettiği her şeye karşı kendini yeniden inşa etmeye çalışan genç bir kızın, Denise Lesur'ün hikâyesi.

Ernaux, ne olmak istediğinden ziyade ne olduğuyla cebelleşmek zorunda kalan, toplumsal yükseliş sancıları çeken otobiyografik karakteri Denise'in yaşamını anlatırken her zamanki gibi sakınmasız ve cesur.

"Ernaux'nun kitapları birer itiraf değil, bir tür kişisel epistemolojidir... Onları okumak, o anlaşılmaz, acı verici, zaruri 'oluş' sürecini anlama girişimidir."

The New Yorker

"*Boş Dolaplar*, 1950'li yıllarda Fransa'daki sınıf sisteminden ve bir kadının sınıf atlamak, geçmişini unutmak için verdiği mücadeleden daha fazlasıdır. Bu roman, kültürel anlamda haklarından mahrum bırakılmışların kendi sesleriyle konuşmasına, gerek konusu itibarıyla gerek edebî biçimiyle, unutulmaz bir katkı sunuyor."

The Bloomsbury Review

#fransızedebiyatı #toplumsalbellek #kadınyazını #çocukluk #sınıf #otobiyografi

ISBN 978-975-07-5838-6

can

canyayinlari.com | f | canyayinlari

roman

9 789750 758386